کوردستان

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بڵاوی دەکاتەوە

www.kurdistanmedia.com

ژمارە ٨٦٧ | سێشەممە ٢٩ی ڕەشەمەی ١٤٠٢ _ ١٩ی مارسی ٢٠٢٤

دابینکردنی مافە نەتەوایەتییەکانی گەلی کورد لە چوارچێوەی ئێرانێکی دێموکراتیکی فێدراڵدا

ناوەندی بەڕێوەبەریی حیزبی دێموکرات:

بە ئیلهاموەرگرتن لە نەورۆزی کوردستان یەکگرتووانە لە خەبات هەتا سەرکەوتن بەردەوامین

کۆماری ئیسلامیی ئێران لەم ساڵیشدا بۆ وەستاندنی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە هەموو بەستێنەکاندا ئەوەندەی لە دەستی هات درێخی نەکرد و بە هەموو هێزیەوە هەوڵی دا بمانخاتە تەنگانەیەک هەتا ڕێی خەبات و تێکۆشانمان لێ بەربەست بکات. بەڵام هەموومان بە پشتیوانی و ئیلهاموەرگرتن لە یەکتری بۆ یەک چرکەش لەدژی کۆماری ئیسلامی کۆڵمان نەدا و خەبات و تێکۆشانمان درێژە پێدا. کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان بە خەبات و تێکۆشانی مەدەنی و شوناسخوازی و، ئەوەی لە هەڵبژاردنەکانی ١١ی ڕەشەمە و بۆنە نەورۆزییەکانی ئەمساڵدا سەلماندیان لە هەر دەرفەتێک کەلک وەردەگرن و لەلایەکی دیکەش نە مووشەکباران و تیرۆر و، نە هیچ چەشنە گوشارێکی سیاسی و ئەمنیەتی و تەنگپێهەڵچنین تێکۆشەرانی سیاسی لە پێ ناخات...

لاپەڕە ٢

پەیامی بۆنە نەورۆزییەکانی کوردستان:

دەنگی بەرزی ژیانەوە، ئیرادەی گشتی و گوتاری نەتەوەیی

مستەفا هیجری:

بۆنە نەورۆزییەکان لە کوردستان ماناکانی پێکەوەبوون، هاوخەباتی و هاوچارەنووسی وێنا دەکەن

نەورۆز بۆ ئێمەی کورد تەنیا نوێبوونەوەی ساڵ و گۆڕانی سروشت نییە. سەرەڕای ئەوەی کە لە بۆنەی نەورۆز وەک میراتێکی مرۆیی دەڕوانین، پێشمان‌وایە نەورۆز بۆ نەتەوەی کورد مانایەکی سیاسی و جیاوازتری هەیە.

لە کولتووری کۆمەڵگەی کوردەواریدا و ئەوەندەی پەیوەندیی بە نەورۆزەوە هەیە، ڕەهەندە سیاسی و سیمبۆلیکەکانی ئەم بۆنەیە بۆ ئێمەی کورد وەک نەتەوەیەکی شۆڕشگێڕ و هیوادار بە ڕزگاری و ئازادی، بەرفراوانتر و بەرجەستەترە. نەورۆز هێمای خۆڕاگری و مژدەی تێپەڕاندنی قۆناغی دژوار و سەرکەوتن بە سەر کەندوکۆسپەکانە. هەڵکردنی مەشخەڵی ڕزگاری و گێڕانی شایی و خۆشی، ئاماژەیە بۆ تێپەڕاندنی دۆخێک و چوون بەرەو پیری قۆناغێکی نوێ لە مێژووی نەتەوەیەک. لە ڕوانگەیەکەوە، مانای ڕاستەقینەی نەورۆز لە کولتووری کۆمەڵگەی کوردەواری ڕەنگە لە چەمکی» ژیانەوە»دا خۆی بنوێنێ. ژیانەوەیەک کە نیشانەی هیوا، نوێکردنەوەی هێز و خۆڕێکخستنەوەی جەماوەرە بۆ گەیشتن بە سەرکەوتن.

هاتنەوەی بۆنەی نەورۆز لای کوردستانییان، ساڵ لە دوای ساڵ ماناکانی پێکەوەبوون، هاوخەباتی و هاوچارەنووسی وێنا دەکات. ئەم بۆنە نەتەوەیییە، بەتایبەت لە ساڵانی دواییدا، ڕوانگەیەکی کوردستانی و شۆڕشگێڕانەی بەسەردا زاڵ بووە. لەم ڕوانگەدا، ئیرادەیەکی گشتیی بیچمی گرتووە. ئیرادەیەک کە هێزی خەبات و بەرگری لە کۆمەڵێک ڕەمزی شۆڕشگێڕانەی وەک جامانە و ئاڵای گرێ داوە.

لە بەستێنە کوردستانییەکەیدا، بزووتنەوەی شۆڕشگێڕانەی ژینا بە دروشمی» ژن، ژیان، ئازادی» پتر پەیوەندیی نێوان ئیرادەی گشتی و ڕوانگەی کوردستانی و ناسنامەخوازیی نەتەوەی کورد ڕوون دەکاتەوە. بزووتنەوەیەک کە داوای مافی یەکسانی، نەتەوەیی، کەرامەت و ئازادی بۆ تاک و کۆی پێکهاتە نەتەوەیییەکانی سەر جوغرافییای ئێران دەکات. هەر لەم ڕوانگەشەوە، ڕێوڕەسمەکانی تایبەت بە نەورۆز، کە لە دۆخی تایبەتدا بەڕێوە دەچن، لە درێژەی شۆڕشی ژینادا، مانای» ژیانەوە» و «ئیرادەی گشتی»و «گوتاری نەتەوەیی» لە ڕۆژهەڵات ڕوونتر دەنوێنێ.

لە سەروبەندی نەورۆزی کوردەواریدا، سەری ڕێز و وەفا بۆ ڕێبوارانی ڕێگەی ڕزگاری و بنەماڵەی سەربەرزی شەهیدان دادەنوێنین. هەروەها پیرۆزبایی سەری ساڵی نوێ و جێژنی نەورۆز لە هەموو کوردستانییان، بە تایبەت کادر و پێشمەرگەکان و ئەندامانی حیزبی دێمۆکراتی کوردستانی ئێران و بنەماڵەکانیان دەکەم.

نەورۆزتان پیرۆز.

گوتاری نەتەوەیی ئێمە و ئاڵنگارییەکانی بەردەمی
د. ئاسۆ حەسەن‌زادە
٤

نەورۆز لە تان‌وپۆی نیشتماندا
کەریم پەرویزی
٥

حیزب وەک سەنتەر ستراتیژیی حیزب وەک سەنتێز
تاهیر قاسمی
٦

نەورۆزی دژە گوتار
یەعقووب ڕەوا
٧

وەهمی تێگەیشتن و زانایی
ڕەزا دانشجوو
٧

کوردستان
● ژمارە ٨٦٧
٢٩ی ڕەشەمەی ١٤٠٢ _ ١٩ی مارسی ٢٠٢٤

◆ ڕاگەیاندراو:

کۆبوونەوەی ناوەندی بەڕێوەبەریی حیزب تایبەت بە هەڵسەنگاندنی هەڵبژاردنەکانی ١١ی ڕەشەمە، دۆخی ئێران و کوردستان، ئەرکەکانی داهاتوو

ناوەندی بەڕێوەبەریی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران ئاکامی بەناو هەڵبژاردنەکانی ١١ی ڕەشەممەی بەنیشانەی یەکگرتوویی جووڵانەوەی نارەزایەتیی گەلانی ئێران دژبە ڕێژیم و شکستێکی دیکەی کۆماری ئیسلامی ئێران لە قەڵەم دا.

ڕۆژی پێنجشەممە، ١٧ ڕەشەممەی ١٤٠٢ی هەتاوی (٧ی مارسی ٢٠٢٤ی زایینی) ناوەندی بەرێوەبەریی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە کۆبوونەوەیەکی تایبەتیی خۆیدا ئاکامی هەڵبژاردنەکانی مەجلیسی شواری ئیسلامی و خیبرەگانی ڕێبەریی کۆماری ئیسلامیی ئێرانی کە ڕۆژی ١١ی ڕەشەممە بەڕێوەچوو، هەڵسەنگاند. بەڕێوەبەریی حیزب بە ئاوڕدانەوە لە ڕەوتی هەوڵ و پیلانەکانی ڕێژیم بۆ چۆنیەتیی بەڕێوەبردنی ئەم بەناو هەڵبژاردنانە و هاندانی خەڵک بۆ بەشداری و چوونەسەر سندوقەکانی دەنگدان و، لە سۆنگەی بزووتنەوەی ژینا و نارەزایەتییە جەماوەرییەکانی چەند ساڵی ڕابردووی خەڵک دژ بە سەرەڕۆی و دیکتاتۆری لە وڵات و، هەروەها کاریگەرییەکانی بزووتنەوەی ژن، ژیان، ئازادی لەسەر پەرەسەندنی بزووتنەوەی نارەزایەتیی خەڵک و زەروورەتی یەکگرتوویی نێوان گەلانی ئێران، باسی لە گرینگیی ئەم خولە لە هەڵبژاردنەکان بۆ ڕێژیم و چۆنیەتی کەڵکوەرگرتنی بەرەی خەڵک لەم دەرفەتە بۆ درێژەی دژایەتی و ڕووبەڕووبوونەوەکان لە گەڵ کۆماری ئیسلامی کرد.

ناوەندی بەڕێوەبەریی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بە هەڵسەنگاندنی سیاسەتی بایکۆتی هەڵبژاردنەکان لە چوارچێوەی ڕەوتی نارەزایەتییە گشتی و بەردەوامەکانی گەلانی ئێران دژبە ڕێژیم و هەڵوێستی حیزب و لایەنە سیاسییەکانی بەرەی ئۆپۆزیسیۆنی کۆماری ئیسلامی، پێی وایە؛ زۆرینەی هەرە بەرچاوی خەڵکی ئێران بە نەچوونەسەر سندوقەکانی دەنگدان، "نا"یەکی مانادار و بەهێزتر لە هەڵبژاردنەکانی پێشوویان بەرانبەر بە ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی ئێران لە تەواوەتیی خۆیدا تۆمار کرد.

بەڕێوەبەریی حیزبی دێموکرات لە هەڵسەنگاندنەکەی بۆ هەڵبژاردنەکانی ١١ی ڕەشەممە، وێڕای ڕەتکردنەوەی ئیدیعا و ڕاگەیاندنی بەدرۆی ئامار و ڕێژەی بەشداریی خەڵک و چوونەسەر سندوقەکانی دەنگدان لەلایەن دامودەزگاکانی ڕێژیم و کاربەدەستانی، سیاسەتی بایکۆتی لە ئاستی سەرانسەری ئێراندا بە براوە و سەرکەوتوو زانی کە بە دانپێدانانی خودی بەرپرسانی ڕێژیمیش؛ تەنانەت ڕێژەیەکی بەرچاو لەوانەی -بە هەر هۆکارێک چوونەسەر سندوقەکانی دەنگدان- دەنگی سپیان داوە کە لە زۆرێک لە بنکەکانی دەنگداندا، دەنگی سپیی بەشداربووان لە دەنگی زۆرێک لە بەربژێرەکان زیاترە.

تایبەت بە هەڵوێستی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان بەرانبەر بە هەڵبژاردنەکانی ڕێژیم لە حەوتووی ڕابردوودا و، هەروەها سیاسەتی بایکۆتی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و لایەنە سیاسییەکانی دیکەی کوردستان، بەڕێوەبەریی حیزب پێی وایە؛ وەک چۆن ڕێژیم بە هەستیارییەکی زیاترەوە کاری لەسەر هاندانی خەڵکی کوردستان بۆ چوونە سەر سندوقەکانی دەنگدان دەکرد، لە بەرانبەردا خەڵک لە شار و ناوچەکانی کوردستان بە ڕێژەیەکی زیاتر لە خەڵکی ناوچەکانی دیکەی ئێران، ئەم هەڵبژاردنەیان بایکۆت کرد و بە وڵامدانەوەی بە بانگەوازی حیزبەکانی خۆیان، پیلانەکانی ڕێژیمیان پوچەڵ کردەوە.

ناوەندی بەڕێوەبەریی حیزبی دێموکرات لە پێوەندی لەگەڵ ئەو شار و ناوچانەی پارێزگای ورمێ کە تێکەڵاویی دوو نەتەوەی کورد و تورکیان پێوە دیارە و هەڵوێست و ڕەفتاری دانیشووانەکانیان بەنیسبەت هەڵبژاردنەکانەوە جۆرێکی دیکە بووە و تا ڕادەیەک ڕێژەی چوونەسەر سندوقەکانی دەنگدان بەرچاو بووە، لەو باوەڕەدایە؛ لە هەلومەرجی ئێستای خەبات دژبە کۆماری ئیسلامیدا ئەوەی گرینگ و پێویستە سەرنجی زیاتری بخەیتە سەر، بەهێزکردنی هاوپێوەندیی نێوان دوو گەلی کورد و تورک لەم ناوچەیە و هەوڵدانیان بۆ پووچەڵکردنەوەی پیلانەکانی ڕێژیمی دژیگەلیی کۆماری ئیسلامیی ئێرانە.

ناوەندی بەڕێوەبەریی حیزب دێموکراتی کوردستانی ئێران لەژێر ڕووناکایی هەڵسەنگاندنەکانی خۆیدا بۆ بایکۆتی هەڵبژاردنەکانی ڕێژیم و بەرینبوونەوەی نارەزایەتییە گشتی و یەکگرتوانەکانی گەلانی ئێران دژ بە ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی و دووڕە دیمەنی بزووتنەوەی ئازادیخوازانەی خەڵک لە ئاستی سەرانسەریی ئێراندا و، هەروەها خستنە بەرباسی هێندیک پرس و بابەتی ئۆرگانی و تەشکیلاتی، کۆمەڵێک ئەرک و ڕاسپاردەی بۆ ئۆرگانە پێوەندیدارەکانی حیزب دیاری و دەستنیشان کرد.

ناوەندی ئیداریی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران
١٨ی ڕەشەممەی ١٤٠٢ی هەتاوی
٨ی مارسی ٢٠٢٤ی زایینی

ناوەندی بەڕێوەبەریی حیزب:

یەکگرتووانە بە ئیلهاموەرگرتن لە نەورۆزی کوردستان درێژە بە خەباتی خۆمان هەتا سەرکەوتنی یەکجارەکی دەدەین

هاونیشتمانیانی خۆشەویست!
خەڵکی تێکۆشەر و ئازادیخوازی کوردستان!
بنەماڵەی سەربەرزی شەهیدان و زیندانیانی سیاسی!

بەبۆنەی هاتنی جێژنی نەورۆز و نوێبوونەی ساڵ، پڕبەدڵ پیرۆزبایی لە ئێوەی خۆشەویست دەکەین و هیواداریین ساڵی نوێ، ساڵێکی پڕخێروخۆشی و پڕدەسکەوت بۆ خەڵکی کوردستان و بزووتنەوەی سیاسی-نەتەوەیی گەلەکەمان بێ.

بۆنە و ڕێوڕەسمە نەورۆزییەکانی ئەمساڵ بەو جۆش وخرۆشەوە کە ماوەیەکە وەڕێ کەوتوە و ئێستاش هەر درێژەی هەیە، دیمەنێکی جوان و مانادariان بە نەورۆزی ئەمساڵ بەخشیوە کە هەم هیوابەخش و هەم مایەی شانازی پێکردنن. هیوابەخشن چونکە گەلی ئێمە پێچەوانەی ویست و ئیرادەی دەسەڵاتبەدەستانی کۆماری ئیسلامی خەباتگێڕ و خۆڕاگر ماونەتەوە و تەسلیمی سیاسەتی دوگم و داخراوی ئەوان نەبوون. وەک چۆن ئەو دیمەنە جوانانەی لەم نەورۆزەدا پێشانی دنیا دران، پێچەوانەی ئایدۆلۆژیی کۆماری ئیسلامی و سیاسەت و بەرنامەکانی ئەو ڕێژیمە لە چلوپێنج ساڵی ڕابردوودا بووە. کۆماری ئیسلامی و ئیدئۆلۆژیی دواکەوتووانەی بەدرێژایی تەمەنی حوکمڕانییەکەی دژی هەرچەشنە شایی و شادی و زیندوویەتییەکی خەڵکی ئێران و کوردستان بوون. ئاکامی ئەم سیاسەتە چەوت و دژەمرۆییە ئەوە بووە کە ئەوڕۆ وڵاتی ئێران لە ڕیزی وڵاتانی هەرە خەمۆک و ناشاددا جێی گرتوە، بەڵام خەڵکی ژیاندۆست و تێکۆشەری کوردستان نەک قەت تەسلیمی ئەم سیاسەتەی کۆماری ئیسلامی نەبوون، بەڵکوو هەموو کاتێک و بەتایبەت لە نەورۆزی ئەمساڵدا بینیمان کە چۆن و بە چ شێوەیەک ئیرادەی شاد و بەختەوەرژیانیان بەسەر ویستی ڕێژیمدا سەرکەوت. بۆیە ئەم جۆش و خرۆشەی هاونیشتمانیان هەم هیوابەخشە بۆ داهاتوویەکی گەش و ئەمرۆیی بۆ گەلەکەمان و، هەمیش مایەی شانازی پێکردنە؛ چونکە هیممەتی چیایی، خۆڕاگریی ئازایانە و لەبڕاننەهاتوویان چۆکی بە خواست و ئیرادەی ڕێژیم دادایەوە.

هاونیشتمانیانی ئازیز!

ئەوەی ئێستا لە نەورۆزی کوردەواری و لە کوردستاندا مایەی شانازیی هەموومانە هەروا ئاسان بەدەست نەهاتوە. ئەم دەسکەوتە ئاکامی خەبات و بەربەرەکانییەکی گەورە و کۆڵنەدەرانەی دەیان ساڵەی خەڵکی کوردستان و هێزە سیاسیەکانیەتی کە لەبەرانبەر هیچ چەشنە زەبروزەنگ و سەرکوت و بەکارهێنانی هەر جۆرە سیاسەت و پیلانێکی کۆماری ئیسلامیدا سەریان نەوی نەکرد و کۆڵیان نەدا. بۆیە لەمێژساڵە نەورۆز لە کوردستان تەنیا هاتنی بەهار و ساڵی تازە و گۆڕینی وەرز نییە، بەڵکوو هێمایەکە بۆ کۆڵنەدان، بووژانەوە و هەستانەوە لەبەرانبەر حکوومەتێکی مرۆڤکوژ، کە بە هەموو ڕێگایەک و بە هەموو ئامرازێک هەوڵی کپکردنی دەنگی مافخوازانەی گەلی کورد دەدات.

ئەگەر هەر ئەم دوو بەهارەی پاش شۆڕشی ژینا لە بەرچاو بگرین کە دەستی ڕەشی کۆماری ئیسلامی دەیان و سەدان لاوی ئازا و دڵ پڕ لە هیوای کوردیان لە سەر شەقامەکان و لە زیندانەکان و لە ڕیزی پێشمەرگەکانی کوردستاندا شەهید و بریندار کرد و، ئەگەرچی حاشای لێ ناکرێ ئەمانە داخێکی گرانیان خستە سەر دڵی خەڵکی کوردستان؛ بەڵام گەلی ئێمە باش لەوە تێگەیشتوون کە نابێ تەسلیمی ئەو سیاسەتەی کۆماری ئیسلامی ببن و لە کارەساتەکەدا بمێننەوە. خەڵکی کوردستان پێشانی دا کە تازیەبار و دەستەوئەژنۆ لە ماڵەوە دانانیشن، بەڵکوو ڕاست پێچەوانەی ئەوەی کۆماری ئیسلامی دەیهەوێ ئەو بۆنانەش دەکەنەوە بە سەنگەری مافویستی و شوناسخوازی و نەک هەر خەڵکی ئاسایی، بەڵکوو بینیمان ئەوە بنەماڵە و کەسوکاری سەربەرزی شەهیدانمان بوون کە لەم خەبات و بەربەرەکانی لەگەڵ دوژمندا لە ڕیزی هەرە پێشەوەن. ئەوە ئەوان و هاوڕێیان و کەسوکاری شەهیدانمانانن کە شاربەشار و گوندبەگوندی کوردستان مەشعەڵی ئاگری نەورۆز دادەگیرسێنن و سەرچۆپیی ڕزگارییان گرتوە؛ هەر ئەوەش ڕازی مانەوەی هەمیشەیی خەڵکی کوردستان و خەباتە ڕەواکەمانە.

خەڵکی خەباتکاری کوردستان!

دۆخی ئەمساڵ کە ڕابرد ئەگەرچی بۆ هەموو خەڵکی ئێران تاڵ و سەخت و دژوار بوو، بەڵام کوردستان هەروەک پێشوو پشکی سەرەکیی لە بەشمەینەتی و پێشێلکردنی سیستماتیکی مافەکانی بەرکەوت. لەم ساڵدا هەژاری، بێکاری و گرانی ئەوەندەی تر گوشاری خستبووە سەر بنەماڵەکان و هەمدیسان وەڵامی هەر چەشنە نارەزایەتی و بەربەرەکانییەکی مەدەنیی خەڵک، گرتن و ئەشکەنجەدان، سەپاندنی حوکمی زیندان و ئێعدامی تێکۆشەرانی کورد بوو. کۆماری ئیسلامیی ئێران بۆ وەستاندنی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانیش لە هەموو بەستێنەکاندا ئەوەندەی لە دەستی هات درێخی نەکرد و بە هەموو هێزیەوە هەوڵی دا بمانخاتە تەنگانەیەک هەتا ڕێی خەبات و تێکۆشانمان لێ بەربەست بکات. بەڵام هەموومان بە پشتیوانی و ئیلهاموەرگرتن لە یەکتری بۆ یەک چرکەش لەدژی کۆماری ئیسلامی کۆڵمان نەدا و خەبات و تێکۆشانمان درێژە پێدا. کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان بە خەبات و تێکۆشانی مەدەنی و شوناسخوازی و، ئەوەی لە هەڵبژاردنەکانی ١١ی ڕەشەمە و بۆنە نەورۆزییەکانی ئەمساڵدا سەلماندیان لە هەر دەرفەتێک کەلک وەردەگرن و لەلایەکی دیکەش نە مووشەکباران و تێرۆر و، نە هیچ چەشنە گوشارێکی سیاسی و ئەمنیەتی و تەنگپێهەڵچنین تێکۆشەرانی سیاسی لە پێ ناخات و بەهۆی پشتیوانیی یەکتری سەربەرز وەکوو هەمیشە لە سەنگەری خەباتی مافخوازانەدا ماونەتەوە و دڵنیاین بزووتنەوەی سیاسیی کوردستان لەو خەباتەدا سەردەکەوێت. بۆیە بە سەرنجدان بە حەماسە و شکۆخوڵقێنیی ئەو ماوەیەی خەڵکی کوردستان، حەقە شانازی بە گەلی خۆمان و ڕۆڵە تێکۆشەرەکانی گەلەکەمانەوە بکەین و هیوادار بە داهاتوویەکی ڕووناک بین و، دەست لە نێودەست و یەکگرتووانە بە ئیلهام وەرگرتن لە نەورۆزی کوردستان درێژە بە خەباتی خۆمان هەتا سەرکەوتنی یەکجارەکی بدەین.

ناوەندی بەڕێوەبەریی حیزبی دێموکراتی کوردستان وێڕای بەڵێن نوێکردنەوە لەگەڵ ئێوەی ئازیز دەستی هاوخەباتیتان بەگەرمی دەگوشێ و جارێکی دیکە پیرۆزبایی نەورۆز و ساڵی نوێی کوردیتان لێ دەکا.

بەهیوای سەرکەوتن و ئازادی و ڕزگاریی یەکجارەکیی گەلەکەمان.

ناوەندی بەڕێوەبەریی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران
نەورۆزی ١٤٠٣ی هەتاوی

مستەفا هیجری:

ڕاپۆرتی کۆمیتەی دۆزینەوەی ڕاستییەکان هەنگاوێکی گرینگ بۆ دووبارە پێناسەکردنەوەی ڕێژیمی جینایەتکاری کۆماری ئیسلامی بۆ ڕای گشتییە

ڕۆژی ٨ی مارس، ڕۆژی جیهانیی ژنان، کۆمیتەی دۆزینەوەی ڕاستییەکانی شۆرای مافی مرۆڤی ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان، ڕاپۆرتێکی سەبارەت بە ١٣ مانگ جینایەتی کۆماری ئیسلامی لە درێژەی شۆڕشی ژینا بە دروشمی ژن، ژیان، ئازادی بڵاو کردەوە. لەم ڕاپۆرتەدا باس لە لایەنە جیاوازەکانی سەرکوت و کوشتنی خەڵک و بەکارهێنانی توندوتیژی لە ڕێگەی هێزە سەرکوتکەرەکانی ڕێژیمەوە کراوە و ئەوەی بە نیشانەی ئاشکرای جینایەت دژی مرۆڤایەتی ناو بردووە. لە بەشگەلێک لەم ڕاپۆرتەدا بە وردی ئاماژە بەوە کراوە کە هەر لە یەکەمین ڕۆژەکانی بزووتنەوەکە لە شارەکانی کوردستاندا، ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی هەوڵی دا خۆپیشاندانی هێمنانەی خەڵک وەکوو بزووتنەوەیەکی جیاییخوازانە نیشان بدات، لەم ڕووەوە کۆمەڵگە نەتەوەیی و ئایینییەکانی وەکوو کوردەکان و بەلووچەکانی بەتوندی سەرکوت کرد و لەم پێناوەشدا کەڵکی لە چەکی شەڕ وەرگرت. ئەم ڕاپۆرتە زیاتر لەمبارەوە گرینگە کە نیشان دەدات وردەکاری و شێوەی سەرکوت نە بە ڕێکەوت، بەڵکوو بە شێوەی سیستماتیک و لەلایەن پلەبەرزترین بەرپرسانی ڕێژیمەوە بڕیاری بۆ دراوە و جێبەجێ کراوە. ڕاپۆرتی کۆمیتەی دۆزینەوەی ڕاستییەکان، هەقیقەتی بەرفراوانی سەرکوت و بەکەمزانین خۆپیشاندەران ئاشکرا دەکات و هەنگاوێکی گرینگ بۆ دووبارە پێناسەکردنەوەی ڕێژیمی جینایەتکاری کۆماری ئیسلامیی ئێران بۆ ڕای گشتییە. ئەم ڕاپۆرتە جێگای دەستخۆشی و پێزانینە و لەلایەک سەرچاوەیەکی گرینگ و باوەڕپێکراو بۆ نیشاندانی دووبارەی ڕووی ڕاستەقینەی ئەم ڕێژیمەیە و لەلایەکی دیکەشەوە نیشاندەری خۆڕاگری و بەرخودانی نەتەو ستەملێکراوەکان و بەتایبەت خەڵکی کوردستان و ژنانی بوێری ئێرانە.

مستەفا هیجری
بەرپرسی ناوەندی بەڕێوەبەریی گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران
١٩ی ڕەشەمەی ١٤٠٢

کوردستان
ژمارە: ٨٦٧
٢٩ی ڕەشەممەی ١٤٠٢ _ ١٩ی مارسی ٢٠٢٤

ناوەندی بەڕێوەبەریی حیزب:

هیچ ئاڵوگۆڕێکی سیاسی لە ئێران، بێ دانان و بەڕەسمی ناسینی یەکسانیی ژنان و پیاوان سەرکەوتوو نابێت

پەیامی ناوەندی بەڕێوەبەریی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بەبۆنەی ٨ی مارس، ڕۆژی جیهانیی ژنەوە

ژنانی ئازادیخوازی کوردستان و ئێران! خەباتکارانی یەکسانیخواز!

بەبۆنەی ٨ی مارس، ڕۆژی نێونەتەوەیی ژن، بەگەرمی پیرۆزباییتان لێدەکەین و سەرکەوتنی خەباتی ڕەواتان دژی چەوسانەوە، هەڵاواردن و نایەکسانی، بە ئاوات دەخوازین.

ڕۆژهەڵاتی کوردستان، گۆڕەپانی وەڕێکەوتنی نوێترین و گەورەترین ڕاپەڕین دژی ستەم و تاوان بەرانبەر ژنان و، لانکەی دروشمی جیهانداگری "ژن، ژیان ئازادی"، مێژوویەکی تایبەتی لە خەبات و بەربەرەکانی دژی ڕێژیمی کۆنەپەرست و دژەژنی کۆماری ئیسلامیی ئێراندا هەیە. لەم پێوەندییەدا خەڵکی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و ژنانی ئێران، مێژوویەکی هاوشێوەیان هەیە. ئەگەر نەتەوەی بندەست و مافخوازی کورد لە ئێران، هەر لە یەکەم ڕۆژەکانی هاتنەسەرکاری ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی، شایەدی دژایەتیی ئەو ڕێژیمە لەگەڵ ماف و داخوازەکانی بوو، ژنانی ئێرانیش هەر لە دوای ٢٢ی ڕێبەندانی ١٣٥٧(١٩٧٩)ەوە، ڕووبەڕووی زەوتکرانی ماف و ئازادییەکانیان بوونەوە. لە ماوەی ٤٥ ساڵ تەمەنی دەسەڵاتدارەتیی کۆماری ئیسلامیی ئێراندا، ئەو ڕێژیمە هیچ کات لە سەرکوت و هێشتنەوەی نەتەوەی کورد و ژنان لە بێ مافی و بێبەشیدا غافڵ نەبووە؛ هاوکات نەتەوەی کورد لە ئێران و ژنانی ئەم وڵاتەش بە کۆڵنەدان و خۆڕاگری و شێلگیربوون لەسەر مافەکانیان، هەموو کات چقڵێک بوون لە چاوی دەسەڵاتدارانی وڵات و دامودەزگا جۆراجۆرەکانیاندا.

چڵەپۆپەی یەکگرتوویی هاوخەباتانەی خەڵکی کوردستان و ژنانی ئێران لە دوای کوشتنی ژینا ئەمینی لە لایەن گەشتی ئیرشادی ئەو ڕێژیمە بوو. هەر لە ساتەوەختی گیانلەدەستدان و بە خاکسپاردنی ژینا ئەمینی لە سەقز و خرۆشانی خەڵکی کوردستان دژی ژنکوژی و تاوانەکانی کۆماری ئیسلامی، بە بەشداریی چالاکانەی کچان و ژنانی ئازا لە شار و ناوچەکانی دیکەی ئێران، ڕاپەڕینێکی گەورە، سەرانسەری وڵاتی داگرت، ڕاپەڕینێک کە دژایەتیی نێوەرۆکی دژەژنی کۆماری ئیسلامی و داواکردنی یەکسانیی ژن و پیاو، لە سەرووی دروشمەکان و داخوازەکانی بوو؛ ژنان و کچانی وشیار و بوێریش لە ڕیزەکانی هەرە پێشەوەیدا بوون. ژمارەی زۆری ئەو ژنانەی لەسەر شەقامەکان کەوتنەبەردەسڕێژ و شەهید کران، یان دوای برینداربوون و گیران لەژێر ئازار و ئەشکەنجەدا گیانیان لێ ئەستێندرا، هەروەها دەستبەسەرکرانی سەدان کەس لەو ژنانە کە هێندێکیان هەتا ئێستاش ئازاد نەکراون، شایەدی بۆ لێبڕاویی ژنان لە کوردستان و ئێران لەسەر خەبات بۆ مافەکانیان دەدەن. لاپەڕەیەکی پرشنگداری دیکە لە خەباتی ژنان لە کوردستان و ئێران، خۆڕاگریی ئەو دایکانەیە کە کچان و کوڕانیان لە ڕەوتی ڕاپەڕینی "ژن، ژیان، ئازادی"دا بەهۆی هێزە تاوانکارەکانی کۆماری ئیسلامی شەهید کران، یان لاوە شۆڕشگێڕەکانیان لە بەندیخانەکان بە ئازار و ئەشکەنجە و پەتی سێدارە گیانیان لێ ئەستێندرا.

مێژووی ٤٥ ساڵەی خەباتی ژنانی ئێران لەگەڵ یاساکان و دەسەڵاتی کۆنەپەرستانەی کۆماری ئیسلامیی ئێران، بە تایبەتی بەشداریی پێشەنگانە و بەرینی ئەوان لە ڕاپەڕینی سەرانسەریی "ژن، ژیان، ئازادی"دا، هەڵگری ئەم پەیامە ڕاشکاوانەیە کە هیچ ئاڵوگۆڕێکی سیاسی لە ئێران، بێ دانان و بەڕەسمی ناسینی یەکسانیی ژنان و پیاوان و، بێ هەڵوەشاندنەوەی هەڵاواردنە قانوونییەکانی سەرچاوەگرتوو لە دەستووری ئێران، سەرکەوتوو نابێت. ژنان بەردەوام لە دوو بەرەدا شێلگیرانە تێکۆشاون: لەلایەک هەوڵیان داوە سەرەڕای هەموو بەربەست و کۆسپە کۆمەڵایەتی و نەریتییەکان خۆیان پێ بگەیەنن و لە ڕووی فکری و ناسینی پێگە و جێگەی ئینسانیی شیاوی خۆیان لە ژنانی جیهان بەجێ نەمێنن، لەلایەکی دیکە بۆ گۆڕینی هەلومەرجی داسەپاو و هێنانەدیی هەلومەرجێکی دڵخواز خەباتیان کردوە.

دیارە دەسەڵاتبەدەستانی ڕێژیم و میدیا و دامودەزگا جۆراوجۆرەکانیان، زۆریان هەوڵ داوە کە پرسی ژنانی ئێران، بە سەرڕووتکردن و خۆڕووتکردنەوە پێناسە بکەن. ئەم جۆرە هەوڵانە، بەر لە هەموو لایەک خودی ئەو ڕێژیمە و بەتایبەتی، شەخسی خامنەیی، ڕێبەری ئەو دەسەڵاتە جەهەننەمییەیان تووشی ئابڕووچوون و گەورەترین کێشە و گرفت کردوە، چونکە حیجابی زۆرەملییان کردوە بە مەسەلەیەکی "حەیسییەتی"، کردوویانە بە هێمای باڵادەستبوونی ئۆتۆریتەی کۆماری ئیسلامی و کولتوورە کۆنەپەرستانەکەی بەسەر کۆمەڵی ئێراندا. لەخۆڕا نییە ژنانی ئێرانیش ڕاست ئەم هێمایەیان کردوە بە ئامانج و بەئاشکرا ڕەتی دەکەنەوە. ئەوە کە ژنانی ئێران، سەرەڕای بڕیارە سەیر و سەمەرەکانی دەزگای قەزایی و هەموو هەوڵێکی تۆڵەستێنانەی مەجلیس و دەزگا و دامەزراوە سەرکوتکەرەکان لە بارەی پێشێلکەرانی حیجابی داسەپاو، بەبێ حیجابی زۆرەملی دێنە سەر شەقامەکان و شوێنە گشتییەکان، هەر تەنیا بۆ ڕەتکردنەوەی ئەو جۆرە حیجابە نییە، بەڵکوو دژایەتی و ڕەتکردنەوەی ئایدۆلۆژیا و کۆی ئەو دەسەڵاتە کۆنەپەرستانەیە.

بۆ بزووتنەوەی ئازادیخوازی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان و خەڵکی کوردستان بەگشتی، جێگای شانازییە کە شانبەشانی خەبات بۆ کۆتایی‌هێنانی ستەمی نەتەوەیی، پرسی ژنان هەموو کات جێگە و بایەخێکی تایبەتی هەبووە. ئەگەر لە ئێران، خومەینی دامەزرێنەری کۆماری ئیسلامی و ڕێژیمەکەی و میراتگرەکانی ٤٥ ساڵی تەواوە هەوڵی دابەزاندنی پایەی ئینسانیی ژنان دەدەن و بە ناوی دین، ماف و ئازادییەکانیان لێ زەوت کردوون، لە کوردستان ٧٨ ساڵ لەمەوبەر پێشەوا قازی محەممەد، سەرکۆماری کوردستان، هاندەری ژنان بۆ پێکهێنانی ڕێکخراوی تایبەت بە خۆیان و هاتنیان بۆ نێو کاروباری سیاسی و پەروەردە و تێکۆشانی کۆمەڵایەتی بوو. دەیان ساڵە ژنان لە کوردستان، لە بوارە جۆراوجۆرەکانی تێکۆشانی حیزب و ڕێکخراوە سیاسییە خەباتگێڕەکاندا، لە ڕیزی هێزی پێشمەرگە و هەروەها لە خەباتی مەدەنی و جەماوەریدا، بەشدارییەکی چالاکانەیان هەیە. یەکیەتیی ژنانی دیموکراتی کوردستانی ئێران کە لە ٢٤ی ڕەشەمەی ١٣٢٤ی هەتاوی (١٥ی مارسی ١٩٤٦) دامەزراوە و هەتا ئێستا لە تێکۆشان و خەبات بۆ مافەکانی ژنانی کوردستان بەردەوامە، یەک لە دەسکەوتەکانی بزووتنەوەی نەتەوەیی و ئازادیخوازی کوردستانە.

ژنان و پیاوانی یەکسانیخواز لە کوردستان و ئێران!

٨ی مارس، ڕۆژی جیهانیی ژنان، بۆنەیەکە بۆ وەبیرهێنانەوەی ئەرکەکانمان لە پێوەندی لەگەڵ پرسی ژنان لە کوردستان و سەرانسەری ئێران؛ دەرفەتێکە بۆ نوێکردنەوەی پەیمان لەگەڵ گیانی ئەو ژنە قارەمانانەی بەگژ دێوەزمەی دیکتاتۆری و کۆنەپەرستیی دەسەڵاتداردا چوونەوە تا ڕایبگەیەنن سەردەمی ڕێژیمی پیاوسالار و هەڵاواردنی ڕەگەزی بەسەر چووە. ناوەندی بەڕێوەبەریی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران، لەم ڕۆژەدا وێڕای دووپاتکردنەوەی پشتیوانیی خۆی لە خەباتی ژنان لە کوردستان و ئێران دژی ستەم و نایەکسانیی ڕەگەزی، بە ئەرکی خۆی و سەرجەم ئۆرگان و ڕێکخراوەکانی حیزب و تێکڕای ئەندامانی ئەم حیزبە دەزانێ وێڕای ڕێخۆشکردن بۆ بەشداری و ڕۆڵی زیاتری ژنان لە تێکۆشان و بەڕێوەبردنی ڕێکخراو و دامەزراوەکانی حیزبی دیموکراتدا، گرنگی بە پرسی ژنان لەنێو کۆمەڵگەی کوردستان و وڵاتی ئێراندا بدەن و پشتیوانی داخوازە ڕەواکانیان بن.

ناوەندی بەڕێوەبەریی حیزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران
٨ی مارسی ٢٠٢٤ی زایینی

چاونیوز:

ڕاپۆرتەکەی کۆمیتەی دۆزینەوەی ڕاستییەکان دەسکەوتێکی گرینگ لە خەباتی دژی کۆماری ئیسلامی‌دایە

کۆمیتەی دۆزینەوەی ڕاستییەکان کە ڕۆژی ٣ی سەرماوەزی ١٤٠١ لەلایەن شوڕای مافی مرۆڤی نەتەوە یەکگرتووەکانەوە بە کۆی دەنگی وڵاتانی ئەندام دامەزرا، دوای پتر لە ساڵێک لێکۆڵینەوەکانی خۆی لەهەمبەر پێشێلکارییە بەربڵاوەکانی کۆماری ئیسلامی ئێران و سەرکوتی بێبەزەییانەی بزووتنەوەی ژن، ژیان، ئازادی لە دوای کوشتنی ژینا ئەمینی، ئەمڕۆ هەینی ١٨ی ڕەشەممە بەرانبەر بە ٨ی مارس ڕاپۆرتی خۆی بڵاو کردەوە. لەم ڕاپۆرتەدا کۆمیتەی دۆزینەوەی ڕاستییەکانی ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان هاوکات لە ڕۆژی جیهانیی ژندا پێشێلکارییەکانی مافی مرۆڤ بەتایبەت لەدژی ژنان و کچانی بە "جینایەت دژی مرۆڤایەتی" ناو بردوە.

"جینایەت دژی مرۆڤایەتی" لە بڕگەی حەوتەمی ئەساسنامەی نێونەتەوەیی "ڕۆم" بۆ دامەزراندنی "دادگای سزادانی نێودەوڵەتی" وەک یەکێک لە گەورەترین تاوانەکان بە دژی مرۆڤایەتی بە جوانی ئاماژەی پێ کراوە کە بەشێک لەو تاوانانە بریتین لە؛ کوشتن، سێدارە، سڕینەوە، گرتن و ڕفاندنی زۆرەملێ، ئازار و ئەشکەنجە، دەستدرێژی سێکسی، ئازار و ڕاوەدوونانی گرووپێک یان کۆمەڵەیەک بە هۆکاری سیاسی، زایەند، نەتەوەیی، کولتووری، ئایینی، ڕەگەزی و بە گشتی هەرجۆرە هێرش و سەرکوتێکی سیستماتیک دژی مرۆڤایەتی.

کۆمیەتی دۆزینەوەی ڕاستییەکان بە بڵاو کردنەوەی ڕاپۆرتێکی سەرەتایی لە لێکۆڵینەوەکانی خۆی، جارێکی دیکە پشتڕاستی کردەوە، کە حکوومەتی کۆماری ئیسلامیی ئێران بە شێوەیەکی سیستماتیک و ئامانجدار بە مەبەستی سەرکوتی هەرجۆرە نارەزایەتییەکی تەنانەت ئاشتیخوازانەش بەتایبەت میناکی بزووتنەوەی ژینا بە کوشتن، سێدارە، گرتن و هێرشی بێبەزییانە هەوڵی سەرکوت و لەنێوبردنیان دەدات. جێگای وەبیرهێنانەیەوە کە ڕوودانی هەر ئەوجۆرە جینایەت و کارەساتانەی مرۆڤایەتی بووە هۆی دامەزراندنی دادگاکانی نێودەوڵەتیی ناسراوی وەک "نۆرنبێرگ"، "یوگسلاوی"، "ڕواندا"، "لیبی" و... . بەپێی ئەو ڕاپۆرتە، دەستەڵاتدارنی ئێران کە ئەو تاوانە سامناکانەیان کردوە، دەبێ لە دادگا نێونەتەوەییەکاندا سزا بدرێن. هاوکات ئەو پەروەندەیەش بۆ بەدواداچوونی قەزایی و جێبەجێکردنی پرۆسەی ڕاستەقینەی خۆی بنێردرێتە شوڕای ئەمنیەتی ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان و بڕیاری شیاو و یاسایی لەسەر بدرێ.

ناوەندی مافی مرۆڤ بۆ ڕۆژهەڵاتی کوردستان وێڕای پیرۆزبایی ئەو سەرکەوتنە لە سەرجەم هاونیشتمانیان بەتایبەی بنەماڵەی شەهیدان، زیندانیان سیاسی، بریندااران و چالاکان و ڕێکخراەکانی مافی مرۆڤی، ڕایدەگەیەنێ؛ قۆناغێکی دیکەی هەستیار بۆ کۆتایی‌هێنان بە پێشێلکارییەکانی ئاشکرای مافی مرۆڤی لە کوردستان و ئێران هاتووەتە ئاراوە و دەبێ لەم دەرفەتەش بە شێوەی یاسایی و هاوکاریی وڵاتانی ئازادی و دێموکراتی کەڵک وەربگرین بۆ گرتن و دادگاییکردنی دەستەڵاتدارانی ئەو نیزامەی ٤٥ ساڵە بە شێوازی جۆراوجۆر نەتەوەکانی نێو ئەو جوغرافیایە دەچەوسێنێتەوە و مافیان پێشێل دەکات.

ناوەندی مافی مرۆڤ بۆ ڕۆژهەڵاتی کوردستان
(چاونیوز)
١٨ی ڕەشەممەی ١٤٠٢ (٨ی مارسی ٢٠٢٤)

مستەفا هیجری:

ئاکامی هەموو ڕێژیمێکی پڕ لە نەهامەتی بۆ خەڵک، هەر هەمان ئاکام دەبێ کە ڕێژیمی بکەری تاوانی هەڵەبجە بەرەوڕووی بوویەوە

شازدەی مانگی ٣ی زایینی، ٣٦ـەمینساڵیادی کارەساتی کۆمەڵکوژیی کیمیابارانی هەڵەبجەیە. لەم ڕۆژەدا لە ساڵی ١٩٨٨ی زایینی لەلایەن حکوومەتی پێشووی عێراقەوە بە بۆمبی کیمیایی هێرش کرایە سەر شاری هەڵەبجە لە باشووری کوردستان. لە ئاکامدا بەگوێرەی زانیارییەکان نزیک بە پێنج هەزار کەس لە دانیشتووانی ئەم شارە شەهید و دە هەزار کەسیش بریندار بوون.

لەم یادەدا سڵاو دەنێرین بۆ گیانی پاکی ئەو شەهیدانە و ڕێز دادەنێین بۆ بریندارانی ئەو کارەساتە و هەموو خەڵکی دڵبریندای هەڵەبجە. ئەم ڕۆژە هەموو ئەو جینایەت و کۆمەڵکوژییانەمان بیر دەخاتەوە کە دوژمنانی ئازادیی نەتەوەکەمان لە هەموو بەشەکانی کوردستان ئەنجامیان داوە و لە هەر بەشێک بە شێوەیەک تا ئێستاش درێژەی هەیە.

کۆماری ئیسلامیی ئێران نموونەیەکی بەرچاوی ئەم حکوومەتانەیە کە لە سەرەتای دەستڕاگەیشتنی بە حکوومەت، بە دەیان هەزار کوردی تەنیا بە تاوانی کوردبوون و مافخوازبوونیان لە ڕێگای کۆمەڵکوژی، تیرۆر، برسیکردن، ئالوودەکردن بە ماددە هۆشبەرەکان و... کوشتوە و هەزاران کەس لە چالاکانی سیاسیی کوردی خستووەتە زیندانەکان و تەنانەت ڕەحمی بە ژینگە، کولتوور، زمان و مێژووی ئەو خەڵکەش نەکردوە.

جێگای سەرنجە کە ئەم ڕێژیمە تا ئێستا بە دەیان شوێنی نیشتەجێبوونی کوردەکانی ڕۆژهەڵاتی لە هەرێمی کوردستانی باشووریش بۆمباران کردوە و بە بیانووی جۆراوجۆر شوێنی نیشتەجێبوونی ژمارەیەک لە خەڵکی ئەو بەشەی کوردستانیشی کردووەتە ئامانجی مووشەک و درۆنەکانی و بووتە هۆی کوژرانی ژن و منداڵ و وێرانی.

وێڕای یادکردنەوە لە قوربانییانی کارەساتی کیمیابارانی هەڵەبجە و هەموو شەهیدانی کوردستان، بە تاوانباران و بەتایبەت ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی دەڵێین کە ئاکامی هەموو ڕێژیمێکی پڕ لە نەهامەتی بۆ خەڵک، هەر هەمان ئاکام دەبێ کە ڕێژیمی بکەری تاوانی هەڵەبجە بەرەوڕووی بوویەوە؛ بۆیە ئەم ڕێژیمە ناتوانێ بە بەکارهێنانی سیاسەتی هەناردەکردنی قەیرانەکانی بۆ دەرەوەو ستەمکردن لە خەڵک درێژە بە حکومەتە سەرەڕۆکەی بدا و ئەوەی سەردەکەوێ بزووتنەوەی ڕەوای خەڵکە.

مستەفا هیجری
بەرپرسی ناوەندی بەڕێوەبەریی گشتیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران
١٦ی مارسی ٢٠٢٤

حیزبی دێموکرات:

تێرۆری شوعەیب زارعی مەحکووم دەکەین

هەروەک لە ڕاگەیەندراوی کۆمەڵەی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێراندا هاتوە، دوانیوەڕۆی ڕۆژی شەممە، ٢٦ی ڕەشەمە شوعەیب زارعی، پێشمەرگەی کۆمەڵە لە نیزیک زڕگوێز بەهۆی دەستڕێژی تێرۆریستێکی کۆماری ئیسلامی تێرۆر کرا.

تێرۆری شوعەیب زارعی چوارەمین تێرۆری تێکەشەرانی سیاسیی کوردی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە ماوەی چەند مانگی ڕابردوودایە. ڕۆژی ١٦ی پووشپەڕی ئەمساڵ دوو ئەندامی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران بە ناوەکانی لوقمان ئاجی و عادڵ موهاجیر لە گوندی هەڵشۆی سەر بە شاری قەڵادزێ و، هەروەها ٢٠ی پووشپەڕ ئەندامێکی دیکەی حیزب بە ناوی سیامەند شابۆیی لە نیزیک ئاوایی بەحرەکەی هەولێر بە دەستی تیمە تێرۆریستەکانی کۆماری ئیسلامی تێرۆر کران.

هەروەک لە ڕاگەیەندراوەکەی کۆمەڵە هاتوە و حیزبی دێموکراتی کوردستانیش لە ڕاگەیەندراوەکانی پێشووی پێوەندیدار بە دوو کردەوە تێرۆریستییەکەی کۆماری ئیسلامی لە مانگی پووشپەڕدا باسی کردبوو نابێ ڕێگە بە جموجۆڵی تیمە تێرۆریستییەکانی کۆماری ئیسلامی لە هەرێمی کوردستان بدرێ، بۆیە داوا لە لایەنە سیاسی، ئەمنییەتی و یاساییەکانی حکوومەتی هەرێمی کوردستان دەکەینەوە پارێزەری گیانی تێکۆشەرانی سیاسیی ڕۆژهەڵات بن و لەهەمبەر کردەوە تێرۆریستییانەی کۆماری ئیسلامیی ئێراندا بێ‌هەڵوێست نەبن. هەروەها بە گرتنەبەری ڕێوشوێنی ئەمنییەتی و یاسایی هەم بکەرانی ئەم جینایەتانە لەقاو بدەن و هەم ڕێ لە دووپاتبوونەوەیان بگرن.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران وێڕای مەحکوومکردنی تێرۆری شوعەیب زارعی و ڕیسواکردنی تێرۆریزمی کۆماری ئیسلامیی ئێران هاوخەمیی خۆی بە بنەماڵە و هاوسەنگەرانی کاک شوعەیب لە کۆمەڵەی شۆڕشگێڕی زەحمەتکێشانی کوردستانی ئێران ڕادەگەیەنێت.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران
ناوەندی ئیداری
٢٧ی ڕەشەمەی ١٤٠٢

کوردستان
ژمارە ٨٦٧
٢٩ی ڕەشەممەی ١٤٠٢ _ ١٩ی مارسی ٢٠٢٤

بزووتنەوەی بایکۆت لە درێژەی بزووتنەوەی ژینادا

سمایل شەرەفی

لە کەس شاراوە نەبوو کە بازاڕی هەڵبژاردنەکانی ١١ی ڕەشەممە لە هەمیشە سارد و سڕتر دەبێت و خەڵک لە هەموو شار و ناوچەکانی ئێران بە نەچوونەسەر سندوقەکانی دەنگدان لە مەیدانێکی دیکەی ڕووبەڕووبوونەوە لەگەڵ کۆماری ئیسلامیدا دەیسەلمێنن بزووتنەوەی مافخوازانەیان بەرینتر و لێبڕاوانەتر درێژەی هەیە. تەنانەت کاربەدەستانی ڕێژیم و لە سەروو هەموانەوە عەلی خامنەیی ڕوونتر لە تووڕەیی و بێزاریی خەڵک لە خۆی و نیزامە دیکتاتۆرەکەی تێگەیشتبوو، بۆیە هەموو هەوڵێکی خستبووە گەڕ بۆ ئەوەی تا ڕادەیەک ئەم بازارە گەرم بکات. بەڵام وەک دیترا؛ نەتەنیا بۆی نەچووە سەر، بەڵکوو بەژانتر لە جاران پێی سەلمێندرایەوە کە لانیکەم لە ڕووی زەینییەوە، خەڵک لەمێژە لە تەواویەتیی ئەم ڕێژیمە تێپەڕیون.

ئەوەی کۆماری ئیسلامیی ئێران لە ڕۆژی ١١ی ڕەشەممەی ١٤٠٢ی هەتاویدا دوورییەوە، ئاکامی ئەو هەڵوێست و هەڵسوکەوتە سەرکوتکارانەیە بوو کە لانیکەم لە دە ساڵی ڕابردوودا بەرانبەر بە بزووتنەوە ناڕەزایەتییەکانی خەڵک لەخۆی نیشانی داوە. بەتایبەت لە بزووتنەوەی ژینادا کە وەڵامی ناڕەزایەتییە هێمنانە و مەدەنییەکانی گەلانی ئێران بە هێرشێکی تەواوعەیاری نەک هەر پۆلیسی، بەڵکوو سەربازی دایەوە کە هێزە سەرکوتکەرەکانی سپا و بەسیج و هێزە بێسەرەوبەرەکانی ڕێژیم بە - فەرمانی خودی عەلی خامنەیی - بە پانەوە تیایدا بەشدار بوون. تەنیا لە ماوەی سێ مانگی سەرەتای بزووتنەوەی ژن، ژیان، ئازادیدا بە هەزاران کەس لە خۆپێشاندەرانی سەر شەقامەکان شەهید و بە دەیان هەزار کەس بریندار و نزیک بە سەد هەزار کەس دەستبەسەر کران، کە هەزاران کەسیان حوکمی ناڕەوای قورسیان بەسەردا سەپێندراو نزیک بە ١٥ کەسیان لەسێدارە دران.

بۆیە بایکۆتی هەڵبژاردنەکانی ١١ی ڕەشەممە کە دەتوانین بە درێژکراوەی بزووتنەوەی ژینای ناو ببەین، لە شێوەی خۆیدا بزووتنەوەیەکی دیکەی سیاسی بوو کە خەڵک بە نەچوونەسەر سندوقەکانی دەنگدان و هەروەها دانی دەنگی بەتاڵ، ڕووبەڕووی کۆماری ئیسلامی ئێران وەستانەوە.

بزووتنەوەی بایکۆتی ١١ی ڕەشەممەی ١٤٠٢ی هەتاوی، هەر تەنیا بایکۆتی هەڵبژاردنەکانی خولی دوازدەهەمی مەجلیسی شورای ئیسلامی و خیبرەگانی ڕێبەری نەبوو، بەڵکوو "نا" گوتنێکی ئاشکرا و مانادار بە کۆی ڕێژیمی لە ڕەوایی کەوتووی کۆماری ئیسلامی بوو. بزووتنەوەیەک کە زیاتر لە ٧٠٪ی ئەو کەسانەی مافی دەنگدانیان هەبووە لە سەرانسەری وڵاتدا تیایدا بەشدار بوون. بزووتنەوەیەک کە لە ڕووی ڕێژەی بەشداربووان تیایدا، لە ڕیزی گەورە بزووتنەوە ناڕەزایەتییەکانی ٤٥ ساڵی ڕابردوو لەئاستی سەرانسەری دژبە کۆماری ئیسلامی جێدەگرێ. بزووتنەوەیەک کە لە ڕووی زەینی و کردەی سیاسییەوە خاوەنی گەورەترین پشتیوانەی یەکێتی و یەکگرتوویی نێوان گەلانی ئێرانە.

بۆیە جێی خۆیەتی نوخبەی سیاسی لە سەر ئاستی هێزە سیاسییەکانی دژبەری کۆماری ئیسلامیی ئێران بەتایبەت لەنێوخۆی وڵاتدا پێویستە بە گرینگییەوە لە بزووتنەوەی بایکۆت بڕوانن و وەک بڕگەیەکی مێژوویی هەرە پڕپتانسێل لە هێز و هوشیاری، بەتایبەت لە بەستێنی یەکگرتوویی نێوان خەڵک لە ئاستی سەرانسەریدا پشتی پێببەستن. خەڵک بە وشیاری و وریاییەوە ڕێگای دروستی ڕووبەڕووبوونەوە لەگەڵ دەسەڵاتیان دۆزیوەتەوە و لە هەر دەرفەت و مەجالێکدا کە خۆیان بە گونجاوی بزانن ڕەفتاری شیاویان لەخۆ نیشان داوە و نیشان دەدەن. ئەوەی لەم نێوەدا تا ئێستاش جێی بەتاڵە و مایەی کەمایەسیی بزووتنەوەکانی چەند ساڵی ڕابردوو بووە - بەتایبەت لە بزووتنەوەی ژینادا بە ڕووونی دەرکەوت – بێبەرنامەیی و کارامەنەبوونی بەرەی ئۆپۆزیسیۆنی ڕێژیمە کە وەک پێویستە نەتەنیا هێز و هیوای بە بزووتنەوەکە نەبەخشی، بەڵکوو تا ڕادەیەک خەڵکی تووشی سەرلێشێواوی و بێهیوایی کرد.

لەم پێوەندییەدا کوردستان کە لە زۆربەی ئەم بزووتنەوە ناڕەزایەتییانەدا ڕۆڵی پێشەنگایەتی و نموونەیی گێڕاوە، چ لەسەر ئاستی ڕەفتار و هەڵوێستی جەماوەری خەڵکی کوردستان و چ لەسەر ئاستی لایەنە سیاسییەکان چەند هەنگاوێک لەپێشترە. لە بزووتنەوەی ژینادا کە کوردستان ناوەند و کانوونی ئەم بزووتنەوە مێژووییە سەرانسەرییە بوو، خەڵکی کوردستان چرا و ڕێنوێنی بزووتنەوەکە بوون. لە بزووتنەوەی بایکۆتیشدا، دیسان لە کوردستان دەنگی "نا" بە کۆماری ئیسلامی بەرزتر لە شوێنەکانی دیکەی ئێران بوو. بۆیە حیزبەکانی کوردستان کە پێوەندییەکی ئۆرگانیکی زیندوویان لەگەڵ کۆمەڵگەی خۆیان هەیە، پێویستە لە پێوەندی لەگەڵ ئاڵترناتیوسازیدا زیاتر ڕوانگە و ستراتیژیی نێوخۆیی ڕەچاو بکەن و لە بەستێنی واقعیی بزووتنەوەکاندا هەوڵی سازکردنی بەرەیەکی بەهێزی ئۆپۆزیسیۆن لە نێوخۆی وڵاتدا بدەن کە لەم قۆناغە و قۆناغەکانی داهاتووی ئەم بزووتنەوە ئێعترازیانەدا بتوانێ ڕۆڵی ڕێبەرایەتیی بزووتنەوەی ئازادیخوازانەی گەلانی ئێران بگرێتە ئەستۆ.

بۆ ئەم پێویستییەی خەباتی گەلانی ئێران دژ بە ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی، حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران کە پێگەی جەماوەری لە کوردستاندا هەیە و بۆ چۆنیەتی بنیاتنانەوەی ئێرانی نوێ و چۆنیەتی دەستەبەرکردنی ماف و ئازادییەکانی خەڵکی کوردستان نەخشەڕێی دیار و فورموولەکراوی هەیە، وەک لێی چاوەڕوان دەکرێ، پێویستە لێبڕاوانە هەنگاوی بنێ.

گوتاری نەتەوەیی ئێمە و ئاڵنگارییەکانی بەردەمی (٢-١)

(وتووێژ لەگەڵ د. ئاسۆ حەسەنزادە، مافناس و مامۆستای زانکۆ)

دیمانە: عەلی لەیلاخ

"کوردکاناڵ" لە دیدارێکی تایبەتدا بۆ باس لەسەر پرسێکی هەستیار وتووێژێکی لەگەڵ د. ئاسۆ حەسەنزادە، تێکۆشەری سیاسی و مامۆستای زانکۆ پێک هێنا. تەوەری ئەم باسە گرینگە گوتاری نەتەوەیی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، دووڕەدیمەن و بۆشاییەکانی نێو ئەو گوتارە سیاسییە و دۆخی خەباتی کورد لە ئێران بوو. "کوردستان" ئەم دیمانەیەی پیادە کردووە و پاش ئێدیت کرانی لەلایەن د. ئاسۆوە، لە دوو بەشدا بۆ خوێنەرانی دەگوازێتەوە.

د. ئاسۆ پێناسەکانی گوتاری نەتەوەیی و تایبەتمەندییەکانی چین؟ گوتاری نەتەوەیی بە دیاریکراوی لەنێو حیزبی دێموکراتدا چۆن شکڵی گرتووە؟

ئەو بابەتە بابەتێکی پێکهاتەیی و بنەڕەتیی خەباتی ئێمەیە. ڕاستە خەبات لە مەیداندا دەچێتە پێش و مەیدانداریی پێویستە، کەرەستەی ململانێی سیاسیی بە هەموو شێوەکانی بەتایبەتی بە شێوەی ماددی وعەینی پێویستە، کەرەستەی مرۆیی پێویستە، بەڵام پێش ئەوە ڕوانگەیەک دەبێ هەبێ بۆ خەبات کە ئەم ڕوانگەیە گوتارێک بەرهەم دێنێ. جا هەتا گوتارەکە ڕوونتر و قایمتر گەڵاڵە بکرێ، ئاراستەکردن و تەرجوومەکردنیشی لە مەیدانی کردەوەدا باشتر وەدی دێ. بەلام لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان لەگەڵ هەموو ئەو جیاوازییە کە لەنێوان خەباتی کورد لە پارچە جۆراوجۆرەکانی کوردستاندا هەیە، دەتوانین بڵێین ویکچوونێکی زۆریش لەباری بنەماکان، تەزادە دەروونییەکان و پارامێترە دائیمی و بگۆڕەکانی پرسی کورد لەگەڵ پارچەکانی دیکەی کوردستان هەیە. ئەگەر بە شێوەیەکی مێژوویی چاوی لێ بکەین، لەگەڵ ئەوە کە ئێمە پێش سەردەمی مۆدێرنیش یانی پێش ئێرانی ئەمرۆ خەباتێکی چەند سەت ساڵەمان بۆ وەدیهێنانی مافە نەتەوایەتییەکانی خۆمان هەیە و لە سەردەمی تازەشدا بەتایبەتی لەدوای شەڕی دووهەمی جیهانی و دامەزرانی کۆماری کوردستان و ئەوە کە حیزبی دێموکراتی کوردستان لەو سەردەمەوە هەتا ئێستا دایڕشتوە و دواتریش لەگەڵ حیزبەکانی دیکە بردوویەتە پێش؛ ئەگەرچی لە فۆرمولە کردنی ستراتژیدا جیاوازی هەبووە و بەتایبەتی ئەمرۆ فرەچەشنییەکی زیاتر لە پانۆرامای سیاسیی خەباتی ئێمەدا هەیە، بەلام لە کاکلدا لە ڕۆژی ئەوەڵەوە هەتا ئێستا گوتاری نەتەوایەتیی ئێمە - بەدەر لەوە کە چ فۆرمولێک بۆ چارەسەری پرسی نەتەوایەتی یا پرسی کورد لە ئێران پێشنیار کراوە- لەسەرێک گوتارەکە گوتارێکی سەروەریخوازانە بووە. دیارە سەروەریخوازی مەرج نییە هەر بە مانای سەربەخۆییخوازی بێ. سەروەریخوازی ئەوەیە کە لەسەر بنەمای خاک و ناسنامەی نەتەوەیی داوای گەڕانەوەی حاکمییەتی نەتەوەیی بۆ گەلەکەی خۆت بکەی، ئەمەش لە ڕێگای هێماسازی و نیهادەکانی بەڕێوەبردنی خۆت و خۆناساندن و خۆدەرخستنی بەرووی ئەوانی دیکەدا لەسەر بنەمای ئەو خاک و ناسنامەیە. هەرلەوکاتەدا ئەو گوتارە گوتارێکی دەمارگرژ نەبووە و زەرفییەتی سیاسیی زۆر تێدا بووە. هەر ئەو زەرفییەتەشە کە وای کردووە کۆمەڵێک کەلێن و کولێن و کەموکوڕی و ناڵێکی دەروونیی لێ بکەوێتەوە.

تا چ ڕادەیەک ئەم گوتاری نەتەوەییە بۆ نموونە لە خەباتی بەردرێژی بەتایبەتی حیزبی دێموکراتدا شۆڕ بووەتەوە نێو کۆمەڵگە یان لەلایەن کۆمەڵگەوە پێشوازیی لێ کراوە؟

کاتێک وتاری نەتەوایەتی یا هەر ستراتژییەکی سیاسی دیاری دەکرێ لە هیچ شوێنێکی دنیا حیزبێک ناچێ ڕیفراندۆم بکا لە سەر ئەوە کە چ وتارێکی نەتەوایەتی یا چ دروشمێکی ستراتژیک هەڵبژێرێ. حیزبێکی بەرپرسیار و هەڵقولاو لە کۆمەڵگەی خۆی بەپێی زەروورەتەکانی سەردەمی خۆی و بەپێی نیاز و چاوەڕوانییەکانی ئەو جۆغرافیایەی تێدا دەژی، هی سەرزەمینەکەی خۆی و بە تایبەتی ئەوە کە خەون و مەرام و ئارەزووی خەڵکی خۆیەتی بیر دەکاتەوە کە دەبێ چ بۆشاییەک پڕ بکاتەوە و بۆچی دروست دەبێ؟ حیزبی دێموکراتیش هەر وای کردوە. ئەگەرچی شەرعییەتی دیاریکردنی دروشمی ستراتژی لەپێشدا زۆرتر شەرعییەتێکی ڕێکخراوەییە (چونکە کە تۆ ستراتژییەکەت گەڵاڵە کرد لە مەوعیدێکی تەشکیلاتیی وەک کۆنگرەدا پەسندی دەکەی)، بەلام دواتر بەپێی خەڵکیبوون و جەماوەریبوونی حیزبەکە و خەباتەکەی و بەپێی پشتیوانیی خەڵک و بەپیلوەهاتنی خەڵک بۆ بانگەواز و بەرنامەکانی لەبواری دابینکردنی کەرەستەکانی خەباتدا دەبینی خەڵکەکەت لەگەڵە یا لەگەڵ نییە و ئەمە لە درێژمەودادا شەرعیەتی جەماوەریش بە گوتار و دروشمی حیزبەکە دەبەخشێ. لەپێوەندی لەگەڵ حیزبی دێموکرات و حیزبە بەرابەرەکانی دیکەشدا دەبینین کە پشتیوانیی خەڵک وای کردووە کە دروشم و داواکارییەکانیان هەم هەڵقولاوی خەڵک بن هەم دووبارە شۆڕ ببنەوە نێو کۆمەڵگا. بەلام لە ڕەوتی بەرەوپێشچوون و گەشەسەندنی سیاسی و وشیاری نەتەوایەتیی خۆماندا، بەپێی بەردەوامبوونی سەرکوت و زەبروزەنگ یان تەنانەت بەپێی ئەوە کە نەسڵەکان نوێ دەبنەوە و نەوەی نوێ ڕەنگە بیەوێ بە خەون و ڕوانگەی نوێوە بێتە مەیدان، جاری وایە بۆشایی تازە دروست دەبێ. لێرەدایە کە حیزبەکان دەبێ گوێیان لە دەنگە نوێیەکانی نێو کۆمەڵگا بێ و چیا و ڕوانگەی خۆی، بە پێ پێ لەگەڵ کۆمەڵگەش پێویستی بەڕۆژکردنەوەی خۆی و بەرنامە سیاسییەکەی هەست پێ بکا چونکە پێوەندی نێوان حیزبەکان و کۆمەڵگە دەبێ پێوەندییەکی دوو لایەنە بێ.

دوکتور هەر کاتێک لە ئێستای ئێراندا ڕووداوێک ڕوو دەدا بەتایبەت لەژێر دەسەڵاتی کۆماری ئیسلامی و بە دیاریکراوی پاش شۆڕشی ژینا کە پرسی کورد زیاتر ورووژاوە، نەک هەر دەسەڵات بەڵکوو بەشێکی بەرچاو لە ئۆپۆزیسیۆنیش یەکسەر باس لە تەجزیەتەڵەبی دەکا. لەلایەکی دیکەوە باس لە پێویستیی نەمانی دیواری ئێتنیکی دەکرێ. لە بنەڕەت را تەجزیەتەڵەبی چیە و چ تاوانێکە کە دەدرێتە پاڵ کورد و چ جیاوازییەکی لەگەڵ سەربەخۆییخوازیدا هەیە؟

زۆر بەجێ ئاماژەت بە شۆڕشی ژینا کرد. لە شۆڕشی ژینادا بە تایبەتی لە سەرەتاکاندا هاوپێوەندییەکی هەرگیز نەدیتراو لەنێوان کۆمەڵگای سیاسیی ئێران لە ناوخۆ و لە دەرەوە لەگەڵ کوردستان بە خەڵک و بە حیزبەکانیەوە دروست بوو. بەلام تەنیا دوای چەند مانگ دەرکەوت کە ئەم شۆڕشە دەرفەتێکیش بوو بۆ بەرجەستەتر بوونەوەی جیاوازی و مەودای نێوان ئەو دووانە و دەرکەوت کە ڕوانگەی گشتیی کۆمەڵگەی سیاسیی ئێران لانیکەم لەو بەشەدا کە تەعبیر لە مەزنیخوازیی ناسیۆنالیزمی فارس دەکا زۆر لەوە کە ئێمە ئارەزووی دەکەین دوورە. سەبارەت بە تۆمەتی "تەجزیەتەڵەبی" دەبێ بڵێم ئەوە ئیستلاحێکە لەلایەن شۆڤێنیستەکانی ئێرانەوە داتاشراوە و هەربۆخۆی تەعبیر لە مەزنیخوازی لە چوارچێوەی قەوارەیەکی گەورەدا دەکا. هەر چەمکێک، هەر دەستەواژەیەک کە لە زمانە موعتەبەر و کارپێکراوەکانی دنیادا لە بواری زانستی سیاسیدا هاوواتای نەبوو بزانە شتێکی دروستکراو و بێمانایە. هەڵبەت لەو زمانانەدا شتێکمان بە ناوی جوداییخوازی هەیە، بەلام هیچ بەرامبەرێکمان بۆ تەجزیەتەڵەبی نیە. لە قانوونی نێودەوڵەتیشدا تەنیا وەختێک وشەی تەجزیە Dissolutionـە کار هات کە یەکێتیی سۆڤیەت و یووگۆسلاڤی لەبەریەک هەڵوەشان. ئێمە وەکوو کورد لەگەڵ ئەوە کە پێمان خۆشە گەل و نەتەوە ژێردەستەکانی دیکەش لە ئێران بە مافە نەتەوایەتییەکانی خۆیان بگەن، بەلام خۆ ئێمە بە وەکیلایەتیی ئەوان داوا ناکەین ئەوان سەربەخۆ بن هەتا بڵێن تەجزیەتەڵەبین (چونکە تەجزیەتەڵەبی یانی لایەنگری لە لەبەریەکهەڵوەشان). کەوابوو تەجزیەتەڵەبی هەر لە بنەڕەت را قسەیەکی بێجێیە. دەمێنێتەوە جوداییخوازی یا سەربەخۆییخوازی کە ئەوە چەمکێکە، مافێکە هەیە و هیچ گوناحیش نیە. ئێستا ئەگەر جەنابت لە من بپرسی ئەتۆ لایەنگری ئەوەی ستراتیژیی سیاسیی ئێستامان بۆ سەربەخۆیی بگۆڕدرێ؟ بە هۆکارگەلێک کە ئێستا جێگای نیە لە وەلامدا دەڵێم نەخێر، ستراتیژییەکەی ئێستامان وەک ئەسڵ هیچ عەیبێ نیە، بەلام لە فۆرموولەکردن، کارپێکردن و خوردکردنەوەیدا کۆمەڵێک کەلێن و کولێن و کەموکوڕی هەیە کە دەبێ ئەوانە چاک بکەین. بەهەرحال جوداییخوازی هیچ تاوان نیە. تەنانەت ئەمن پێم وایە ئەگەر دەنگی سەربەخۆییخوازی لە کۆمەڵگەی سیاسیی ئێمەدا هەبێ، دەبێ ئەو دەنگە بەهێز بکەین. ئێمە دەتوانین لە چوارچێوەی سەنتێزێکی نەتەوایەتیدا، فیدرالیخوازی و سەربەخۆییخوازی و تەنانەت ئەوانە کە داوای کەمتر لە فیدرالیش دەکەن لەژێر ناوی ئەوەدا کە ئەمن ناوم نا سەروەریخوازی بە جۆرێک کۆ بکەینەوە کە هەموویان ببنە تەواوکەری یەکتری.

چەندە ڕەفتاری ئەوانی دی و لایەنی بەرانبەر کاریگەریی لەسەر ئەو گوتارەی تۆ وەکوو کورد هەیە، بە جوداییخوازیشەوە؟

پێش هەموو شتێک ئەمن لەو باوەڕەدام کە واقیعی سیاسی هەرچی بێ، بۆ نموونە لەبواری مەیدانییشدا پاشەکشەت پێ بکەن، ئەتۆ نابێ لە جەوهەری گوتاری خۆت پاشگەز ببیەوە. ئەتۆ دەکرێ تووشی حاڵەتێک بی کە کەسێکی دی بێتە سەر ماڵەکەت یا لە ماڵی خۆت دەرت بکا، بەلام ئەتۆ لە ماڵەکەت دەری کردی نابێ بڵێی وایە، ئێرە ماڵی هەردووکمانە، وەرە با پێکەوە تێیدا بژین. نەخێر ئێرە ماڵی منە و ئەتۆ هاتووە سەرم یا دەرت کردووم. ئەتۆ نابێ قەبووڵی بکەی کە کەسێکی دیکە داوات لێ بکا حاشا لە خۆت و ناو و ناسنامە و مافی بنەڕەتیی خۆت بکەی. تۆ کە گوتت ئەمن نەتەوەی کوردم، باسی جیاوازیی نەتەوایەتیت کردوە. جیاوازیی نەتەوایەتیش لەبواری حقووقیدا ڕیزێک ئاکام و دەرەنجامی هەیە. کەوابوو واقیعی سیاسی هەرچی بوو، ئێمە هەر دەبێ لە کۆمەڵێک بابەتی بنەرەتیی پێوەندیدار بە گوتار و ناسنامە و هێماکاندا، لە جۆری قسەکردن و بەکاربردنی چەمکەکانی پێوەندیدار بە ناسیۆنالیزم و نەتەوەبوون یا سەبارەت بە ڕێگاچارەی پرسی نەتەوایەتی، دەبێ بە شێوەی نەگۆڕ و قائیم بە زات قسە بکەین و داکۆکی لە بەهاگەلێکی بنەڕەتی و مۆدێلی

درێژە بۆ لاپەڕەی ٥

> **ستراتیژییەکەی ئێستامان وەک ئەسڵ هیچ عەیبی نیە، بەڵام لە فۆرموولەکردن، کارپێکردن و خوردکردنەوەیدا کۆمەڵێک کەموکوڕی هەیە کە دەبێ ئەوانە چاک بکەین. بەهەرحاڵ جوداییخوازی هیچ تاوان نیە. تەنانەت ئەمن پێم وایە ئەگەر دەنگی سەربەخۆییخوازی لە کۆمەڵگەی سیاسیی ئێمەدا هەبێ، دەبێ ئەو دەنگە بەهێز بکەین. ئێمە دەتوانین لە چوارچێوەی سەنتێزێکی نەتەوایەتیدا، فیدراڵیخوازی و سەربەخۆییخوازی و تەنانەت ئەوانە کە داوای کەمتر لە فیدراڵیش دەکەن لەژێر ناوی ئەوەدا کە ئەمن ناوم نا سەروەریخوازی بە جۆرێک کۆ بکەینەوە کە هەموویان ببنە تەواوکەری یەکتری**

> **ئەوانەی بە کورد دەڵێن نابێ دیواری ئێتنیکی هەبێ، بۆخۆیان لەرێگای باڵادەستیی سیاسی و فەرهەنگیی فارس یا فارسگەراییەوە حەسارێکی ئێتنیکییان بەدەوری هەموو ئێتنیکەکانی نێو ئەو جوغرافیا و قەوارەیەدا کێشاوە. لە باشترین حاڵەتدا کاتێک دەڵێن نابێ دیواری ئێتنیکی هەبێ، مەبەستیان ئەوەیە دەبێ لەنێو شتێکی وەهمی بەناوی مافی هاووڵاتیبووندا خۆت بتوێنیەوە. مافی هاووڵاتیبوون ئەگەر بەڕاستی هەبێ، شتێکی زۆر باشە. بەڵام پرسیارێک هەیە کە مافی هاووڵاتیبوون بەتەنیا ناتوانێ وڵامی بداتەوە، ئەویش پرسی نەتەوەییە**

خۆمان بکەین. ئەوی دی هەرچی بڵێ، ئێمە نابێ ببین بە بڵیندگۆی ئەوەی ئەو دەیڵێ کە لەڕاستیدا شتێک نیە جگە لە حاشاکردن لە بوونی ئێمە. ئەگەر دۆخی خەباتی ئێمە بەجۆرێکە کە خوازراو نیە ئەوە خەتای ئەو شتە نیە کە داوای دەکەین و پێوەندیی راستەوخۆی بە گوتارەوە نیە، بەڵکوو پێوەندیی بە کۆمەڵێک فاکتەری دیکەوە هەیە کە فاکتەری سیاسی و مەیدانیین. ئەتۆ داوای هەرچیەک بکەی، داوای هەرە کەمەکەش بکەی، مادام دەڵێی کوردم و جیاوازم و وەک کورد ئازادییم دەوێ، ئەو هەر ئەوەت لەگەڵ دەکا کە لەگەڵی کردووی. ئێمە نابێ بۆخۆمان بە جۆرێک مامەڵە لەگەڵ ئەو بابەتە بکەین وەک ئەوەی تابوو بێ، چونکە ئەگەر لە بە تابووکردنی سەربەخۆییخوازیدا یارمەتیت بەوان کرد، ئەودەم هەموو ئەو فۆرموولانەی دیکەش کە بۆ چارەسەری پرسی نەتەوایەتی پێشنیاری دەکەی، مادام لەگەڵ ناوەندگەرایی و مەزنیخوازییەکەی ئەوان ناگونجێ، هەر تابوو دەبن. سەرنج بدەن ئەوانەی بەناوی تەجزیەتەڵەبی تەکفیری کورد دەکەن، تەنانەت دژایەتی لەگەڵ سادەترین مافی کوردیش کە خوێندن بە زمانی دایکە دەکەن.

مەبەستت ئەوەیە کورد نابێ بترسێ و ئەگەر فشاریشیان بۆ هێنا نابێ تەجزیەتەڵەبی بە تاوان بزانێ؟

هەروەک گوتم تەجزیەتەڵەبی هیچ مانای نیە. کورد ئەگەر تەنانەت بیهەوێ لە ئێرانیش جودا بێتەوە، هێشتا تەجزیەتەڵەب نیە، بەڵکوو جوداییخوازە. ئەوەش نە تاوانە و نە شتێکی زۆر سەیر و سەمەرەیە. ئەمن دەتوانم زۆر نموونەت لە وڵاتانی دێموکراتیک بۆ بێنمەوە (بۆ نموونە کانادا، پۆرتووغال، ئیتالیا، بێلژیک، دانمارک، ... هتد) کە پارتە سیاسییەکانی سەر بە گەلێک لەوێ جوداییخوازیشن، کەچی لە پارلمان نوێنەریان هەیە و تەنانەت جاری وایە دەچنە نێو کابینەی دەوڵەتیشەوە. لە ئیسپانیا پاش ریفراندۆمی سەربەخۆیی کاتالۆن سەرکردەکەیان تەنانەت حوکمی جەلبی بۆ دەرچوو، کەچی یەک دوو ساڵ دواتر کاندید بوو بۆ هەڵبژاردنی پارلمانی ئورووپا و هەڵیش بژێردرا. حاشای لێ ناکرێ مامەڵەی حکومەتی ئیسپانیا لەگەڵ کاتالۆن زۆر خراپ بوو و وەک ئەو مامەڵەیە نەبوو کە ئینگلستان لە بابەتی سەربەخۆییخوازیدا لەگەڵ سکاتلەند یان کانادا لەگەڵ کێبێکی کردووە و ئەوە نیشانی دەدا هەر وڵاتێک بەستێنی خۆی هەیە و دێموکراسی بە تەنیا پرسی نەتەوایەتی چارەسەر ناکا. دەمەوێ بڵێم ئەوە کە ئێرانییەکان دەڵێن مەرجمان بۆ دانیشتن لەگەڵتان ئەوەیە کە کەس بەلای پرسی مافی دیاریکردنی چارەنووسدا نەچێ، قسەیەکی زۆر غەیرە دێموکراتیکە.

ئەی سەبارەت بە دیواری ئێتنیکی بۆچوونتان چیە؟

ئەوەش کە دەڵێن نابێ دیواری ئێتنیکی هەبێ هەر چاوەڕوانییەکی ناواقیعی و بێجێیە. ئێستا هێندێک ڕووناکبیری کوردیش لەژێر ناوی فەزیلەتی ئاکادیمییەوە فێر بوون دەڵێن دیواری ئێتنیکی خراپە. لە دنیادا هەموو نەتەوەکان، هەموو دەوڵەتەکان تەعەلوقیان بە ناسنامەیەکی ئێتنیکی و نەتەوایەتییەوە هەیە، جا ئەو ناسنامەیە دەکرێ فرەچەشن بێ و ڕەنگدانەوەی فرەنەتەوایەتی بێ کە ئەوە شتێکی باشە و ئێمەش بۆ ئێرانی داهاتوو هەر ئەوەمان دەوێ. بەڵام هەموو دەوڵەتێک و هەموو قەوارەیەک زمانی هەیە، ناسنامەی هەیە، سروودی هەیە. دەی باشە ئەو کەرەستانەی خۆدەرخستن و خۆنیشاندانی سیاسی و ئەو ئامرازە گشتییانەی بەسیاسی کردن کەرەستە و ئامرازی هەڵقوڵاو لە کولتور و فەرهەنگی گەلانن. خۆ ئینسانەکان ڕۆبۆت نین، بە زمانی ئێسپێرانتۆ قسە ناکەن یان لە ئەستێرەی مەریخ ڕا ئەو شتانە ناهێنن. ئەوانەی بە کورد دەڵێن نابێ دیواری ئێتنیکی هەبێ، بۆخۆیان لەرێگای باڵادەستیی سیاسی و فەرهەنگیی فارس یا فارسگەراییەوە حەسارێکی ئێتنیکییان بەدەوری هەموو ئێتنیکەکانی نێو ئەو جوغرافیا و قەوارەیەدا کێشاوە. لە باشترین حاڵەتدا کاتێک دەڵێن نابێ دیواری ئێتنیکی هەبێ، مەبەستیان ئەوەیە دەبێ لەنێو شتێکی وەهمی بەناوی مافی هاووڵاتیبووندا خۆت بتوێنیەوە. مافی هاووڵاتیبوون ئەگەر بەڕاستی هەیێ، شتێکی زۆر باشە. بەڵام پرسیارێک هەیە کە مافی هاووڵاتیبوون بەتەنیا ناتوانێ وڵامی بداتەوە، ئەویش پرسی نەتەوەییە. کەوابوو حاشاکردن یان هەوڵی لادانی سنوورە ئێتنیکەکان نەک ناڕەوا، بەڵکوو ناواقعبینانەشە. بەڵام کە ئەوەمان گوت ئەمە بەو مانایە نیە کە گوتار و شوناسی ئێتنیکی زەرفییەتی مامەڵە لەگەڵ ئەوانی دیکەی تێدا نەبێ. ماڵەکە هەر ماڵی ئێتنیکەکانە، بەڵام دەکرێ دیوارەکانی ئەو ماڵانە پەنجەرەیان بەسەر ماڵەکانی دیکەشدا هەبێ. واتە دەکرێ پێکهاتەکان و ڕێکخراوەکانیان خۆیان لەسەر بنەمای نەتەوایەتی پێناسە بکەن و خواستی نەتەوایەتییان هەبێ، بەڵام هەم لە دەڤەری خۆیان دەمارگرژانە نەجوڵێنەوە و هەم لە پرۆسە سیاسییە گەورەکانیشدا، واتە لە بازنەی گشتیی وڵاتدا بەشدار بن، ئەودەمیش هەر لەسەر بنەمای ناسنامەی تایبەت بە خۆیان.

باسی ئەوەت کرد کە گوتاری نەتەوەیی ئێمەش بێ کەموکوڕی نییە. بەرچاوترینی ئەو کەموکوڕییانە چین کە پێت وایە زیانی پێ گەیاندوین؟

دیارە بابەتەکە زۆر بڵاوە و ئەمن لێرە تەنیا ئیشارە بە هێندێک لەوانە دەکەم دیسان دەڵێم ئەو خەونە کە لە زەینی مرۆڤی کورددا هەمیشە هەبووە و هەیە بە بژاردە سیاسییەکانیشیەوە شتێکی مونسەجیمە. ئەو میللەتە ئازادیی دەوێ، ئازادیی خۆی دەوێ. میللەت نیە لە دنیادا ئیمکانی هەبێ کە بە ئازادی بژی و ڕەتی بکاتەوە. میللەت نیە لە دنیادا کە ئەگەر چەند هەزار کەسیش بێ پێی بڵێن دەوڵەتێکت بۆ دروست دەکرێ تایبەت بە خۆت، بە زمان و هێما وموئەلەفەکانی دیکەی ناسنامەی نەتەوایەتیی خۆتەوە، دەتوانی بۆخۆت بە ئازادی تێیدا بژی، خۆت بەڕێوە ببەی، چارەنووسی خۆت بەدەستەوە بگری، دژمنکاریشت ناکرێ و لە جامی جیهانیشدا تیمی فووتباڵی خۆت دەبێ؛ چ میللەتێک شتی وا ڕەت دەکاتەوە؟ سەبارەت بە کوردیش، جیا لە شۆڕشەکانی کورد لە سەدەکانی پێشوودا کە مۆرکێکی ڕوونی سەروەریخوازانەیان پێوە بووە، تەنانەت لە دروستبوون و دامەزرانی حیزبی دێموکرات و کۆماری کوردستانیشەوە هەتا ئێستا سەرەڕای جیاوازیی دروشمی ستراتژیک لە سەردەمێکەوە بۆ سەردەمێکی دیکە چ لەسەر بنەمای زاتی، چ لەسەر بنەمای هەلومەرج (چونکە هەردووکی ئەوانە شوێندانەرن لە دیاریکردنی دروشمی ستراتیژیکدا)، لەسەریەک ئامانج هەر ئەو سەروەریخوازییە بووە کە عەرزم کردی. کورد لە ناخی خۆیدا هەمیشە دوورەدیمەنێکی ڕوونی هەبووە و دژمنان و دەوڵەتانی حاکم بەسەر کوردستان و ئۆپۆزیسیۆنە بەناو دێموکڕاتەکەی ئەو وڵاتانە و دنیاش دەزانێ کە کورد چی دەوێ. یەکەمین کەموکوڕییش هەر ئەوەیە، واتە کورد پێویست ناکا لەوەدا ئێمە تەعاروف بکا. کورد ئەگەر بۆی هەڵ بکەوێ نەک پێی خۆشە حەقی خۆشیەتی سەربەخۆ بێت. بەڵام هێزی بەرپرسیار و متمانەپێکراو لەلایەن کۆمەڵگەکەی خۆیەوە بە واقعبینییەوە هەموو پارامێترەکان هەڵدەسەنگێنێ و پلاتفۆرمی خۆی دەداتە دەرێ کە ئامادەیە لەگەڵ لایەنی دیکەی غەیری خۆی ڕێک بکەوێ یا نا.

کەموکوڕیی دیکە ئەوەیە کە وەک پێشتر باسم کرد ئەگەر ئێمە لە باری مەیدانیشەوە وەزعمان باش نەبوو، ئەوە بەو مانایە نیە کە ئێمە یەکسەر لە گوتاری خۆماندا نەوەسان و ڕاڕایی دروست بکەین. سوورەتی مەسەلەکەمان و جەوهەری پرسەکەمان دابەزێنین، دایبشکێنین، یان بە جۆرێک باس لە بوونمان یان لە بەرپرسایەتیی رابردوو و ئێستامان بکەین کە هاودژی لەگەڵ خۆمان و لاوازی لە بەرامبەر ئەوی دیکەدا نیشان بدا. چونکە ئەوی دیکە بەتایبەتی دەسەڵاتی حاکم بەو شتانە باوەڕ ناکا و بەو قسانە نایەتە سەر ئەوەی لەگەڵت بسازێ. لە عەوەزدا زیان لە هێزو هیوا و متمانەی گەلەکەت دەدەی. کەوابوو گوتاری نەتەوایەتیی ئێمە دەبێ باوەڕبەخۆتر و قایم بەزاتتر بێ، و بە هیچ جۆر تووشی پاشکۆیەتی نەبێ. مەسەلەی دیکە ئەوەیە کە ئەمن پێم وایە بۆ ئەوەی شتێک جێ بکەوێ پێویستە دووبارەی بکەیەوە. بۆ نموونە جەنابت و من ئەگەر ئێمە سەر بە یەک نەتەوە و لە یەک بنەماڵەی سیاسیداین، پێویستە لە قسەکردندا تەواو هەماهەنگ بین. هەردووکمان وەک یەک و پاشان هەم بە کوردی و هەم بە فارسی بە یەک جۆر قسە بکەین. هێندێک چەمک و کلیل وشە هەن زۆر گرینگن و بژاردە سیاسییەکانی سەر بە گەلی حاکم لێیان شارەزان، پێویستە بە دیقەتەوە بەکاریان بێنین. یان هێندێک کەلێن و کولێنی سیاسی، مێژوویی و حقوقی لە گوتاری ئێمەدا هەیە کە جاری وایە باش وڵامیان نادەینەوە یان بیرمان لی نەکردۆتەوە کە چۆن وڵامی بدەینەوە. بۆ هەموویشی وڵام هەیە، بەڵام نەهاتووین پێکەوە دانیشین کە ئەو وڵامانە پوختەتر، زانستیتر و حقووقیتر دابڕێژین. لە هەمووشی گرینگتر لە سەردەمێکەوە بۆ سەردەمێک و هەلومەرجەکە هەرچی بوو پێویستە هەموومان هەموو کات بەبێ گرێ و گۆڵ بەرە و یەک دوورەدیمەن بڕوانین. ئەگەر ئێمە وەکوو بژاردەی سیاسی و کۆمەڵگەش لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان یەکدەنگ و یەکگرتوو و یەکدەست بین، هەرچی بڵێین ئەوە دەیباتەوە، جا کەم بێ، یا زۆر بێ، چونکە پرش و بڵاوی نالێکی زەرەری زۆرمان لێ دەدا.

حیزبێکی بەرپرسیار وەک دەڵێن بەپێی ڕیئاڵپۆلیتیک واتە واقعبینانە سیاسەت دەکا. لە تەنیشتی ئەوە دەنگی ئێلیت و بژاردە و ئاکادێمیسیەن هەیە کە باس لە سەربەخۆییخوازی دەکەن. حیزبێکی بەرپرسیار چۆن دەتوانێ هەم واقعبینانە سیاسەت بکا هەم ئەو دەنگانە پشتگوێ نەخا؟

ئەمن دیسان دەیڵێمەوە گوتاری نەتەوایەتیی حیزبی دێموکرات یا ئەو وتارەی لە ڕۆژهەڵات و لە کۆمەڵگەی سیاسیی ئێمەدا زاڵە لە ئاکامگیریی کۆتاییدا دڵخوازە و هەڵە نییە. یانی ئەوە کە ئێستا ناڵێین دەمانهەوێ لە مەدار بچینە دەر، ئەوە دروستە و هۆکاری خۆی لەپشتە. بەڵام بەدڵنیاییەوە دەتوانم بڵێم بۆشاییەک ئێستا خەریکە لەنێوان ئێمە و کۆمەڵگادا دروست دەبێ و ئێمە دەبێ بۆخۆمان ئەو بۆشاییە پڕ بکەینەوە. ئەگەر چاو لێ بکەی، کۆمەڵگەی ئێمە لە نێوخۆی وڵات لەگەڵ ئەوە کە بەتایبەتی ئێستا زۆر لەژێر تەوژمی زەبروزەنگ و سەرکوتی ڕێژیمدایە، بەڵام لە هەڵسوکەوت و خۆدەرخستنیدا، لە وەختی ڕووبەڕووبوونەوەی لەگەڵ ڕێژیم، لەکاتی ناشتنی شەهیدەکانیدا، بە تایبەتی لە پەراوێزی شۆڕشی ژینادا زۆر سەروەریخوازنەتر، زۆر باوەڕبەخۆتر، زۆر شۆڕشگێڕانەتر لە جاران خۆی دەردەبڕێ و خۆی دەخاتە ڕوو. ئەوە هەر شتێکی ئیحساسی نیە و مانای سیاسیشی هەیە و لێرەدایە کە مەترسی ئەوە هەیە کە ئێمە لە کۆمەڵگەی خۆمان بەجێ بمێنین. دیارە مەبەستم ئەوە نیە کە ئەتۆ دروشمی خۆت بگۆڕی بۆ سەربەخۆیی. بەڵام لە چوارچێوەی ئەو سەروەرخوازییەدا کە باسم کرد بە فەلسەفەیەکی دیکەی گوتاری، بە کۆمەڵێک چەمک و بنەما و هێماسازی، دەبێ هەوڵ بدەین دەنگی نێوخۆی کۆمەڵگای خۆمان و ئەو بژاردە و لایەنانەش کە باست کردن ببیستین. ئەو دەنگانە نەک خراپ نین بەڵکوو دەبێ یارمەتی بکەین بەهێز بکرێن. بە مەرجێک بزانین کە بەستێنێکی هاوبەش لەنێوان هەموو ئەو هێزانەدا دروست بکەین کە داوای ئازادیی کورد لە ئێراندا دەکەن، ئەوەش لە چوارچێوەی سەنێتزێکی سیاسی – نەتەوەییدا کە دەرفەتی ئەوە بدا کە هەموو بتوانن پێکەوە کار بکەن. ئەمن ئەو دەنگی سەربەخۆیخوازییە بە هیچ جۆر بە هەڕەشە بۆسەر جێگە و پێگەی بۆ نموونە حیزبی دێموکرات نازانم، چونکە ئەوەڵەن حیزبی دێموکرات حیزبی دێموکراتە، پاشانیش زۆر نادێموکراتیک دەبێ ئەگەر ئێمە دەنگەکانی دیکە نەبیستین. بەپێچەوانەوە بیستن و ڕەنگدانەوەی ئەو دەنگدانە لە گوتارمان لەڕووی سیاسیەوە تەنانەت ڕوو بە ئێرانییەکانیش بەرهەمدارتر دەبێ.

***

سەرنج: بەشی دووهەم و کۆتایی ئەو وتووێژە لە ژمارەی داهاتووی "کوردستان"دا دادەنرێت

نەورۆز لە تانوپۆی نیشتماندا

کەریم پەرویزی

زەوی بە دەوری خۆردا دەورێکی تەواوی لێ دایەوە و دووبارە لە نوختەیەکی تایبەتدا سرووشتی سەر زەوی بەرەوڕووی گۆڕانێکی دیکە دەبێتەوە. لە نوختەی ناسراو بە پێگەی بەهاری لە بازنەی زەوی بە دەوری خۆردا، ژیان لەسەر زەوی لە ناخەوە دەگۆڕێ و بەتایبەت لە ناوچە شاخاوییەکانی کوردستان، لە بەرزاییەکانی زاگرۆسدا سەهۆڵ و شەختە دەتوێنەوە و گوڵی پەیامهێنەری کۆتایی زستان سەر هەڵ دەدەن. نەورۆزی سروشت ژیانەوە بە مزگێنی دێنێ و نەورۆزی کۆمەڵگەش ژیانەوەی سروشت دەکا بە هێمای هیوا بە ڕۆژێکی نوێ!

لەوەتەی خەڵکی ناوچەی ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاست لەگەڵ شارستانیەتی مێزووپۆتامیا ئاشنا بوون، ڕێورەسمە تایبەتەکانی نوێبوونەوەی ساڵی سرووشت و ژیان پێکەوە دەگرن و سەری ساڵ لەم ناوچەیەدا لەگەڵ ڕووداوە سرووشتیەکان یەکانگیر بوون و هەر بۆیە سەری ساڵ لە کوردستان پڕ بە پێستی نوێبوونەوەیە.

ئەم ڕەمزی نوێبوونەوەیە، بەتایبەت لەم سەردەمەدا کە کوردستانی ڕۆژهەڵات لەژێر ستەمکاریی دڕندانەی ڕێژیمێکی سەرەڕۆدایە، مانایەکی قووڵتر دەگرێتە خۆ و هەر بۆیە دەبینین کە لە کوردستانی هەمیشە لەسەر پێ، خەڵک بە گوڕ و تینەوە بەرەو پێشوازیی نەورۆز دەچن. ڕێورەسمە بەرفراوانەکانی پێشوازیی نەورۆز لە شوێنە جیاجیاکانی کوردستان، نیشانەی ڕوونی زیندوویی ئەم گەلە و لەسەرهەست بوونیان و هەروەها هێمابەخشیی نەورۆز و ئاگری پیرۆزی نەورۆزن بۆ نیشتمانی کوردستان.

لەوەتەی لە تارانەوە سیستمی سیاسی هەوڵی داوە کە ڕەنگ و بۆ و تام وچێژی جیاوازی نەتەوەیی لە ئێران بسڕێتەوە و هەمووی لە زەرفێکی دەسکرد بە ناوی نەتەوەی ئێرانیدا بتوێنێتەوە، تاکوو ئێستا بەردەوام هێما و ڕەمز و پارامێترە کولتووری و ناسنامەییەکانی کوردستان و کورد بەتاڵان براوە و هەوڵیان داوە بەرگێکی دیکەی بە بەردا بکەن و بە ڕەنگ و بۆنی دیکەوە بە کوردستانی بفرۆشنەوە.

لە ڕێورەسم و یادەکانی نەورۆزیشدا هەوڵیان داوە ئاگری نەورۆز داگیر بکەن و بیکەن بە شتێکی لاوەکی و نەورۆز تەنیا لە دانیشتن لە ماڵەوە بە دەوری سفرەیەک بەناو حەوت سیندا کورت بکەنەوە کە نە ڕەسەنە و نە لە هیچ مێژوویەکدا ئاماژەی پێ کراوە!

بەڵام ڕێورەسمە نەورۆزییەکان و هەڵکردنی ئاگر لەسەر بەرزاییەکان و پێشوازی لە نوێبوونەوەی ساڵ و هەروەها کۆبوونەوەی خەڵکی شار و گوند بە دەوری یەکەوە و پێکەوە شایی کردن و بە تێکڕا سەردانکردنی ئەو ماڵانەی ئازیزێکیان لەم ساڵدا لەدەست داوە، لە پارامێترە ناسێنەرەکانی نەورۆزی کوردەوارین!

ساڵانێکی زۆر دەسەڵاتی کۆلۆنیالیستیی پاڵەوی و دوایەش خومەینی هەوڵیان دا هێما فەرهەنگییەکانمان بدزن و لە نێوەڕۆک بەتاڵی بکەنەوە و چەندین دەیەشە ڕێژیمی خومەینی دژی نەورۆزی کوردستان بووە و تەنانەت ئاگرکردنەوەشی بە گوناح ناودێر دەکرد. بەڵام مێژوو نیشانی داوە و دووبارەش کوردستان سەلماندیەوە کە ئەوە دەسەڵاتدارانن کە دەبێ ملکەچی ڕەوڕەوەی مێژوو ببن و نەتەوەکان هەر دەمێنن. بۆیە دەبینین کە دوای چەندین دەیە دژایەتیی دەسەڵاتی ملهوڕی تاران لەگەڵ نەورۆزی کوردەواری، ئێستە ئیدی بە فراوانی ڕێورەسمی نەورۆزی لە کوردستان بەڕێوە دەچێ و هێما خەباتکارانەکانیشی تێدا بەرز دەکرێتەوە و دەسەڵاتی ملهوڕ تەنیا ڕووڕەشییەکەی بۆ دەمێنێتەوە!

نەورۆز وەکوو یادێکی سەری ساڵ ڕەنگە کورتماوە بێ و بە هەڵکردنی ئاگر و بەرزکردنەوەی هێما نەتەوەیی و خەباتکارانەکان، خەڵک هیوایەکی دووبارەیان پێ ببەخشرێ و دەسەڵاتیش پێی وابێ بە کۆتاییهاتنی ئەو ڕۆژە، ئیدی دۆخەکە وەکوو خۆی لێ دێتەوە و دووبارە زاڵ دەبێتەوە بەسەر کۆمەڵگەدا! بەڵام ئەوەی لێی نازانێ و خەڵک لەوێشدا بەپێچەوانەی ویستی دەسەڵاتی سەرەڕۆ و ئێنکارگەر دەجووڵێنەو، بریتیە لەوەی کە نەورۆز دەکەن بە بناخەیەک بۆ هیوا بەخشین و هەروەها توندکردنەوەی گرێچنە کۆمەڵایەتییەکان.

کاتێک ڕێورەسمی نەورۆز لە کوردستان بەڕێوە دەچێ، بە تێکڕای نەتەوەیەک بەرەوپیری دەچن و پێی شاد دەبنەوە و بە دەوری ئاگرەکەیەوە شایی دەگێڕن و ئەمە ڕۆحی نەتەوەییان دووبارە دەر دەخاتەوە و دەیسەلمێنێتەوە. سنوورێک کە تێیدا ئاگری نەورۆز دەکرێتەوە و خەڵکێک کە بە دەوری ئەو ئاگرەوە شایی دەگێڕن و هێما نەتەوەیی و خەباتکارانەکان بەرز دەکەنەوە لە ڕاستیدا سنووری نیشتمان دەر دەخا!

لەنێو ئەم نیشتمانەدا، هەن کەسانێک کە گرانبەهاترین سەرمایەیان واتە گیانیان پێشکەشی ڕووسووریی نیشتمان کردوە. شەهیدانی کوردستان ئەوانەن کە بە خوێنیان نیشتمانیان بونیات ناوە و هەر بۆیە ڕەمزی سەربەرزیی گەلن و لە نەورۆزدا، کۆمەڵگە بەرەو سەر مەزارەکەیان و سەردانی بنەماڵەکانیان دەچێ تاکوو ڕایبگەیەنێتەوە کە ئەم نیشتمانە و ئەم ڕێورەسمانە و ئەم زیندوومانەوەی هێما و ئاڵای نەتەوەیی و خۆڕاگرییانە و گەشاوە بوونی ئەم ئاگرانە، بەرهەم و قەرزاربارى خوێنی شەهیدان و ئەم ڕۆڵە نەمرانەن کە ئێستا ئیدی مەشخەڵانی ڕزگاریی نیشتمانن.

حیزب وەک سەنتەر
ستراتیژیی حیزب وەک سەنتێز

تاهیر قاسمی

سەردەمی ئێستا، سەردەمی بەئاگاهاتنەوەی هەرچی زیاتری نەتەوە بندەستەکانە. سەردەمی هەوڵدانی بەکۆمەڵی کۆمەڵگە ژێردەستەکان بۆ سڕینەوەی سێبەری داگیرکاری، گەیشتن بە مافە نەتەوەییەکان و بەرابەریی ئەوانیش لەگەڵ گەلانی سەردەست لە ماف و لە بەڕێوەبەریدایە. ئەمە نەک هەر بۆ کورد بەڵکوو بۆ سەرجەم گەلانی ژێردەستەی دنیا هەر وایە. بەڵام گەلی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان لەم بارەوە چەند هەنگاو لە دەوروبەری خۆی لەپێشترە. بەجۆرێک کە ئەمڕۆ وەک شێلگیرترین و مافخوازترین نەتەوە، پێشەنگی خەباتی ڕزگاریخوازانە و ئازادیخوازانەی گەلانی سەرانسەری ئێرانە و لە ئاستی بەشەکانی دیکەی کوردستانیشدا نەتەوەییترین پاژی کوردستانە. گەلێک کە درێژترین ماوەی خەبات بۆ دابینکردنی مافەکانی خۆی پێواوە بەڵام هێشتا پێیان نەگەیشتووە. لێ ئەوە نەک هەنگاوەکانی پێ شل نەکردوە بەڵکو مکوڕتری کردوە. بە جۆرێک کە ئەم گەلە چ بە حەشیمەت و چ بە جوغرافیا هیچکات هیندەی ئەمڕۆ سەبارەت بە مافەکانی خۆی لەسەر خەت نەبووە و نەهاتۆتە سەر شەقام. ئەوەش نیشانەی هەرە ئاشکرای پێگەیشتوویی نەتەوەیی‌یە. نیشانەیەک کە ساڵ لە دوای ساڵ ڕوونتر خۆی بۆ دۆست و دوژمن دەردەخا. ترۆپکی ئەم پێگەیشتوویی نەتەوەییەش سرووشتییە کە لە خواستی سەربەخۆییخوازیدا خۆی دەنوێنێ. خواستێک کە بێگومان لە دڵی هەر تاکێکی ڕزگاریخوازادایە و ڕۆژ لەدوای ڕۆژ پەرەگرتووتر دەبێ و پتر کۆمەڵگە دەتەنێتەوە. خواستێک کە ئەگەرچی بە ڕواڵەت لەگەڵ دروشمی ستراتژیی زۆربەی حیزبەکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و لەوانە حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێرانیش نالێکە بەڵام ئەو حیزبە چ پێ بزانێ و چ پێ نەزانێ، چ پێی خۆش بێ و چ پێی ناخۆش بێ، دەرەنجامی خەباتی نەتەوایەتیی حیزبەکان و لەوانە زیاتر لە هەشتا ساڵ خەباتی ئەم حیزبە بۆ دابینکردنی مافەکانی گەلی خۆیەتی. سرووشتییە حیزبێکی شێلگیر لە مەیدانی خەبات و تێکۆشاندا و لە وەها دۆخێکدا کە حیزبی دێموکرات و گەلی کوردی ڕۆژهەڵاتی تێدایە، ئەو بوار و بەستێنەی نییە کە وەک تاک یان گرووپە بچووکەکان درووشم بەرز بکاتەوە و پێداگری لەسەر خواستێک بکا کە مەیدانی مانۆڕ و تێکۆشانی لێ بەرتەسک بکاتەوە. بەڵام خۆ ناشبێ پەرەگرتنی خواستی سەربەخۆییخوازیی نەتەوەیی خەڵکەکەی نەبینێ یان لەگەڵ خواستە نەتەوەییەکانی خۆی بە ناتەبای بزانێ و بەرهەڵستیان بێتەوە یان خەڵک ناچار بە ئێرانیبوون بکا. بە ئێرانیکردن یان بە ئێرانیهێشتنەوە لە ڕاستیدا ئەرکی هیچ حیزبێکی کوردی یان کوردستانی نییە. ئەوە دەسەڵاتەکانی ناوەند و لایەنە ناوەندگەراکانن کە دەبێ بیر لە چارەیەک بکەنەوە و هەوڵ بدەن دۆخێکی وەها بۆ نەتەوە مافخواز و زۆر لێکراوەکان بخوڵقێنن کە کوردێکی کوردستانی، بلووچێکی بلووچستانی یان عەرەبێکی ئەهوازیش ئەمڕۆ یان لە دواڕۆژدا بتوانێ خۆی بە بەشێک لە جوغرافیای ئێران بزانێ.

بەرزبوونەوەی ئاستی خواستە نەتەوەییەکان ئەگەر لەلایەک دەرەنجامی بەردەوامیی ستەمی نەتەوایەتی و داننەنانی دەسەڵاتی داگیرکەر بە مافەکانی خەڵکی کوردستانە، بەشێکی زۆری بەرهەمی خەبات و تێکۆشانی نەتەوەیی حیزبە نەتەوەییەکان و لەسەرووی هەمووان حیزبی دێموکراتی کوردستان بە زیاتر لە هەشتا ساڵ خەبات و تێکۆشانی نەتەوەییە. بۆ حیزبێکی نەتەوەیی ئەوە ناتەباییە کە ئەوەی دەیان ساڵە خۆی خەباتی بۆ دەکا، ئێستا بە بەربەستی بزانێ، بەرهەڵستی بێتەوە یان پێی وابێ خەڵک دەبێ تەنیا تا ئاستی ئەوەی ئەو لە بەرنامەکەی خۆیدا پەسندی کردوە، نەتەوەیی بن و لەوە زیاتر خۆی ببێ بە عامیلی سەرکوتی زیاتری خواستە نەتەوەییەکان. حیزب بەو سیاسەتە لە ڕاستیدا بەگژ خۆیدا دەچێتەوە کە سرووشتییە زیانی زۆر گەورەی لێ دەکا.

خواستی سەربەخۆیی نەتەوەیی یان نیشتمانی بۆ حیزبێکی نەتەوەیی لە گوێن حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران کە بەپێی خوێندنەوەی خۆی لە بارودۆخەکە، هەوڵ دەدا لە چوارچێوەی ئێراندا مافەکانی نەتەوەکەی دابین بکا، نەک هەر نابێ وەک هەڕەشە چاوی لێ بکا بەڵکوو لە دانیشتن و دانوستانەکانیدا لەگەڵ لایەنە ناوەندگەراکان دەبێ وەک پاڵپشتێکی زۆر بەهێز کەلکی لێ وەرگرێ. هەتا خەڵک لەسەر خواستە نەتەوەییەکانیان مکوڕتر و لێبڕاوانەتر لە مەیداندا بن، ئەم حیزبەش وەک هەر حیزبێکی نەتەوەیی، لە گۆڕەپانی خەباتدا دەنگی دلێرترە. لە وەها دۆخێکدا کاتێ داگیرکەر بزانێ کە سیاسەت و بەرنامەی حیزب نەک هۆکاری "تەجزیە تەڵەبی" نییە بەڵکو کەمتر لەوەشە کە نەتەوەکەی دەیهەوێ، سرووشتییە باشتر سەری خۆی دەخوێنێتەوە و چاکتر قازانج و زیانەکانی ڕێککەوتن لەگەڵ وەها حیزبێکی بەنفووز لێک دەداتەوە.

لەم نێوەدا سرووشتییە کە سەربەخۆییخوازانیش دەرک بە هەلومەرج و توانایی حیزب و ئەو بارودۆخە دەکەن کە حیزبەکان و گەلەکەیان تێیدایە. بۆیەش دەبینین بە سەدان و ڕەنگە هەزاران تاکی کوردستانی و سەربەخۆییخواز ئەندامی حیزبی دێموکراتن لەحاڵێکدا ئەم حیزبە فۆرمۆلی فیدرالیزم بۆ ئێرانی داهاتوو و بۆ چارەسەری پرسی نەتەوەیی نەتەوەکەی پێشنیار دەکا. واتە سەربەخۆییخوازانیش ئەو خوێندنەوەیان قەبووڵە کە ئەم حیزبە لە دۆخ و توانایی خۆی و گەلەکەی هەیەتی و بۆیەش تێیدا ماونەتەوە یان تێیدا دەبن بە ئەندام. لەبەرامبەر ئەوەدا دەبینین سەرەڕای هێندە پەرەگرتنی خواستی سەربەخۆییخوازی لە نێو گەلی کوردی ڕۆژهەڵاتدا تا ئێستا حیزبێکی سەربەخۆییخواز نەیتوانیوە لەو ئاستەدا سەربەخۆییخوازان لە دەوری خۆی کۆ بکاتەوە.

حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران سەرەڕای داکۆکی لە ستراتژی و سیاسەتی پەسندکراوی کۆنگرەکانی خۆی بۆ دابینکردنی مافە نەتەوایەتییەکانی گەلی کورد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، نەک نابێ بە گژ ڕەوتی سەربەخۆییخوازیدا بچێتەوە بەڵکوو دەبێ ئەوە وەک ئەنجامێکی دەیان ساڵ خەبات و تێکۆشانی نەتەوەیی خۆی ببینێ و لە گۆڕەپانی سیاسیی کوردستاندا پێویستە سەربەخۆییخوازی بە ڕەسمی بناسێ و ڕێزی لێ بگرێ. نەک هەر ڕێزی لێ بگرێ بەڵکو وەک دەرفەت سەیری بکا و بیکا بە پاڵپشتی بەرنامەکانی خۆی بۆ دابینکردنی مافە نەتەوایەتییەکان بەو جۆرەی لە بەرنامەکەی‌دایە. لە ڕاستیدا حیزب دەبێ خۆی وەک سەنتەرێک بۆ هەمووان و بەرنامەی سیاسی و ستراتژیی خۆی وەک سەنتێزێک لەنێوان گەلێکی مافخواز لەلایەک و دەسەڵات و لایەنی ناوەندگەرای ماف پێشێلکەردا ببینێ و مانۆڕی لەسەر بدا.

بۆچی لە کێڵ و مەزاریشمان دەترسن؟

عەلی بداغی

یەک لەو هەزاران بەڵگانەی گرووپی هاکێریی "عەدالەتی عەلی" لەو ماوەیەدا لەسەر ماڵپەڕەکەیان بڵاویان کردەوە، پێوەندیی بە ڕێگری لە بڵاوبوونەوەی ئامار و زانیاری لەبارەی کوژراوەکانی بزووتنەوەی ژینا بوو. لەو بەڵگەیەدا دەبینین شوڕای بەرزی ئەمنییەتی کۆماری ئیسلامی بە پێداگری لەسەر ئەوەی "بڵاوبوونەوەی هەرچەشنە ئامار و زانیارییەک لە ژمارەی کوژراوەکان قەدەغەیە"، داوای لە دەزگای دادی ڕێژیمەکەیان کراوە لەو پێوەندییەدا بەتوندی بەگژی هەموو ئەو کەس و لایەنانەدا بچنەوە کە ڕەچاوی ئەو ڕێوشوێنەیان نەکردوە.

مێژووی ڕێگری لە بڵاوبوونەوەی زانیاری لەسەر کوژراوەکانی خۆپێشاندانەکان و ئێعدامی چالاکانی سیاسیی بەرهەڵستکار، شاردنەوە و گۆڕبزرکردنیان، یان بێڕێزی بە کێڵ و مەزاریان لە کۆماری ئیسلامیدا بە قەرا هەموو تەمەنی ئەو ڕێژیمەیە. بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا کۆماری ئیسلامی بەپێی هەلومەرج پێوەندی لەگەڵ چۆنیەتیی مامەڵە لەگەڵ تەرمی تێکۆشەرانی سیاسی کە لە مەیدانی شەڕی ڕاستەوخۆدا کەوتووەتە بەر دەستیان، یان لە زیندانەکاندا ئێعدامیان کردوون گۆڕانکاریی لە هەندێ سیاسەت و ڕەفتاریدا کردوە.

بۆ نموونە لە سەرەتاکانی شەڕی داسەپاو بە سەر کوردستاندا هەرکات تەرمی پێشمەرگەیەک کەوتبایە بەر دەستی هێزەکانی کۆماری ئیسلامی، ناوەندە نیزامی و ئەمنیەتییەکانی ڕێژیم هەروەک میراتی ڕێژیمی پاشایەتی بە مەبەستی ترساندنی کۆمەڵگە بە نێوشار و بە بەرچاوی خەڵکدا دەیانگێڕا. بەڵام کاتێک زانییان بەوە خەڵک نەک چاوترسێن نابن، بەڵکوو ناو و یادی شەهیدەکان دەبێتە ڕەمز و هۆکاری پەنگخواردنەوەی پتری ڕق و تووڕەیی خەڵک لە دەسەڵات، ئیدی ئەمجارە دەستیان بە سەر تەرمەکانیان دادەگرتن و گۆڕبزریان دەکردن.

لە ئاستی ئێرانیشدا ئێستا ئیدی گۆڕستانی خاوەران بووەتە بەڵگەی سامناکترین جینایەتی سەدە لەلایەن کۆماری ئیسلامیی ئێرانەوە کە تەرمی سێ هەتا چوار هەزار زیندانیی سیاسی لە گۆڕە بەکۆمەڵەکانی تێدا شاردراوەتەوە و ڕێژیم ئامادە نەبووە هیچ زانیارییەک لەسەر ئەو بەندییە سیاسیە ئێعدامکراوانە بە بنەماڵەکانیان بدات. لە حاڵێکدا ئەم بابەتە نەک هەر پێچەوانەی یاسا بەرکارەکانی خودی کۆماری ئیسلامی، بەڵکوو دژی هەموو بەها و بایەخە ئایینی و ئیسلامییەکانیشتە کە ڕێژیم خۆی بە داشداریان دەزانیت؛ ئەوەش لەجێی خۆی کە ناوەندەکانی مافی مرۆڤ هەتا ئێستا ناونیشانی ١٢٠ شوێنیان ئاشکرا کردوە کە چالاکانی سیاسیی دژبەری ڕێژیم دوای ئێعدامکرانیان لەو شوێنانە بەکۆمەڵ ژێرخاک کراون.

هەر مانگی و نیوێک لەوەپێشیش بوو کە چوار ئەندامی کۆمەڵە لە زیندانی قزلحەساری کەرەج لەدار دران، بەڵام سەرەڕای بەدواداچوونی بنەماڵەکانیان هێشتا تەرمی هیچ کام لەوان ڕادەستی کەسوکاریان نەکراوەتەوە. لە ٤٥ ساڵی ڕابردووشدا کە زیاتر لە ٢٢٠٠ بەندیی سیاسیی کورد لە زیندانەکانی ڕێژیمدا ئێعدام کراون، تەرمی هەموو ئەو شەهیدانە دەستیان بەسەردا گیراوە و گۆڕبزر کراون. هەر لە ماوەی پازدە ساڵی ڕابردوودا کە نیزیک بە ٨٠ تێکۆشەری سیاسیی حیزبی دێموکرات لە ئاکامی تێکهەڵچوونەکانیان لەگەڵ هێزەکانی کۆماری ئیسلامی شەهید بوون، کەس نازانێ تەرمەکانیان چییان بەسەر هاتوە و ئەگەر ژێرخاکیش کرابن کەس بە شوێنیان نازانێ و بنەماڵەی بەشی زۆر لەو شەهیدانە ئێستاش بەدووی وەرگرتنی زانیاری لە ڕۆڵەی گۆڕبزریانن.

بێگومان مەبەستی سەرەکیی ڕێژیم لە گۆڕبزرکردنی پێشمەرگەی شەهید و چالاکانی سیاسی و هەروەها شکاندنی کێڵ و شێواندنی مەزاری کەسایەتییە سیاسی و ئەدەبییەکانی دژبەری ڕێژیم چەند شتە:

یەکەم، دەسەڵاتی کۆماری ئیسلامی دەیەوێ مێژوو و بەتایبەت مێژووی جینایەت و کارەساتەکانی لە داهاتوودا لەبیر بکرێن و ئاسەواریان نەمێنێت.

دووهەم، ترس لە ئەویدی (دژبەری سیاسی) و هەوڵدان بۆ سڕینەوەی یەکجارەکیی، بۆوەی مەزاری ئەو کەسانە نەبێتە زیارەتگە و مەکۆی خەباتگێڕی و شوێنی کۆبوونەوەی ڕێبوارانی ڕێی خەبات و ئازادی.

سێهەم، سزادانی نەک کەسەکە، بەڵکوو بنەماڵەی قوربانییەکانیشە، ئەویش لە حاڵێکدا پێدانی زانیاری لەسەر چارەنووسی قوربانیی غەدرلێکراو، و دانەوەی تەرمەکەی مافی بنەڕەتیی بنەماڵە و کەسوکاری ئەو کەسەیە. لێرەدا ڕێژیم بە بەردێک چەند ئامانج دەنگێوێت. بە ئێعدام و کوشتنی دژبەرە سیاسییەکەی هەم ئەو کەسەی بە غەدر و تاوان لەبەین بردوە و لە مەیدانیی خەبات و کۆمەڵگەی سڕیوەتەوە؛ هەمیش هەوڵی داوە کۆمەڵگە و ئەوانیدی بەوە چاوترسێن بکات کە بێتوو بێدەنگ و بێهەڵویست نەبن، هەر ئەمە چارەنووسیانە.

چوارەم، کۆماری ئیسلامی دەیەوێ بە گۆڕبزر کردنی چالاکانی سیاسی هاوکات بیری سیاسی و بیرەوەرییەکانی ئەوانیش بۆ هەمیشە لە یادی خەڵکدا بسڕێتەوە.

بۆیە لە کاتێکدا کۆماری ئیسلامیی ئێران دەیهەوێ ئەو کۆیادە لە یادەوەریی گشتیی کۆمەڵگە بسڕێتەوە و ڕێ لە ژیانەوەی ئایدیا و بیری سیاسیی کوژراو و دژبەرانی گۆڕبزرکراو بگرێت، وەک بڵێی هیچ تاوانێک نەخوڵقاوە و هیچ جینایەتێک ڕووی نەداوە؛ ئەوە ئەرکی بنەماڵەی قوربانییان، کۆمەڵگە و بەتایبەت حیزبە سیاسییەکان و ڕێکخراوەکانی مافی مرۆڤە نەهێڵن خەونەکانی ڕێژیم وەدی بێن. ئەگەرچی ئەو خەبات و ململانێیە سەخت و دژوار و ناهاوسەنگە، بەڵام بێگومان سەرکەوتن بۆ ئەو کەس و لایەنانەیە پێوشوێنی ماف و دادپەروەری کەوتوون و دەکەون. ئاکامەکانی دادگای مێکونووس، دادگای "ئابان"، بەئاکامگەیشتنی دادگاییکردنی حەمید نووری، دیاریکردنی کۆمیتەی ڕاستی‌دۆزی نەتەوە یەکگرتووەکان و ڕاپۆرتدانەوەی ئەو کۆمیتەیە لە جینایەت و کارەساتەکانی کۆماری ئیسلامی هەر لە چەند ڕۆژی ڕابردوودا، نموونەیەک لە بەرەوپێشچوونی ئەو هەوڵ و خەباتەن کە دڵخۆشکەرن و نابێ لێی ماندوو ببین.

بەدڵنیاییەوە بەدواداچوونی یاسایی و وەریخستنی کەمپینێکی حقووقیی بە کارکردی هەمیشەیی هەم دەتوانێ بەشێک لە خەبات بۆ دادپەروەری بیت و هەم هۆکاری سەرەکی بۆ ڕێگریکردن لە دووپاتبوونەوەی جینایەت و مرۆڤکوژییەکانی کۆماری ئیسلامیی ئێرانیشە. بۆیە نابێ بهێڵین تاوان و کارەساتەکانی ڕێژیم لەبیر بچنەوە و ئەگەر هەوڵی ڕێژیم بۆ سڕینەوەی شوێنەواری جینایەتەکانیەتی، خەباتکارانی سیاسی و چالاکانی مافی مرۆڤیش لە سەنگەری بەرانبەردا دەبێ لەدژی ئەو بیرچوونەوە و سڕینەوەیە یەکگر و پلانمەند لەو خەباتە بەردەوام بن.

نەورۆزی دژە گوتار

یەعقووب ڕەوا

لە تیۆریی **"میخائیل باختین"**دا کارنەڤاڵ وەک چەمکێکی بنەڕەتی و گرنگ دەخرێتە ڕوو. باختین کارنەڤاڵ بە پرۆسەیەکی کولتووری و کۆمەڵایەتی پێناسە دەکات کە تێیدا مرۆڤەکان بە شێوەیەکی نافەرمی و داهێنەرانە دژی یاسا و ڕێسا ئاساییەکان ڕادەبنەوە و هاوسەنگیی کۆمەڵایەتی و دەسەڵاتی کۆمەڵایەتی توشی ئاڵنگاری دەکەن.

هەرچەند توخمەکانی بیردۆزی باختین زۆر بەرفراوانتر و فرە ڕەهەندترن و پتر بۆ لێکدانەوەی ئەدەبیی بەکار هاتوون، بەڵام بۆ لێکدانەوەی نەورۆز لە کودرستان زۆر کارامەن. شێوەی بەڕێوەبردنی کارنەڤاڵی نەورۆز و ئەو فۆرمەی هەنووکەیی بەشی هەرە زۆری قەرزداری پیرەمێردی نەمر و نەورۆزەکانی گردی مامەیارەی سلێمانییە. ڕاسانی نەورۆزیی پیرەمێرد نەک هەر تەنیا پیرۆزکردنی سەرساڵی کوردەواری بەڵکە ڕابوون و ڕاچەنینی گەلێکی ژێردەستەیە. پیرەمێرد دژی یاسا و ڕێسای باو هەستایەوە و نەورۆزی لە قوژبنی ماڵەکان هێنایە مەیدانی گشتیی شار و فۆرمێکی کارناڤاڵیی پێدا. هەرچەندە لە ڕواڵەتدا نەورۆز جەژنێکی کولتووری بوو، بەڵام بوونیەتیی شوناسخوازانەی نەتەوەیی و پێناسەی سەربەخۆبوونی نەتەوەیی، پرۆسەی میللەتسازیی عێراقی تووشی ئالنگاریی جیدی دەکرد. نەورۆزی پیرەمێرد هەڵقوڵاوی شارنشینی مۆدێرنی کوردی و ئێلێمانەکی بەهێزی شوناسخوازانە بوو. هەر بۆیە زۆر زوو حکوومەتی مەلیکیی عێراقی کەوتە کاردانەوەی جیدی و قەدەغە کردنی. تەشەنەکردنی نەورۆزی ئیعترازیی پیرەمێرد و مامەیارە بە هەمان نێوەرۆک و فۆرمەوە بۆ بەشەکانی دیکەی کوردستان بە خێراییەکی یەکجار زۆر بوو و ئێستاش پاشی نەوەد ساڵ هەر بە هەمان شێوە حکوومەتەکانی داگیرکەری کوردستان تووشی ئالنگاری دەکا.

نەورۆز و ڕۆژهەڵاتی کوردستان

نەورۆز لەو فۆرمەی خۆیدا بۆ ساڵانێکی زۆر لە هەر چوار پارچەی کوردستان قەدەغە بوو و زۆر جار بکەرانی سزا دراون. هەر بۆیەش خۆی لانیکەم ئەکتی ئاگرکردنەوەکەی حەرەکەتەکی ئیعترازیی دژە باو و دژە داگیرکەر سەیر کراوە. لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، پرۆسەی میللەتسازیی مۆدێرنی پەهلەوی لە خۆیدا دژی نەورۆز نەبووە و بە جێژنێکی ئێرانی پێناسەی کردوە، هەر بەو پێیەش هەوڵیان دەدا فۆرمی ستانداردی حکوومی بۆ ساز بکەن و بیکەنە باو. بەڵام بە تایبەتی بە تەشەنەکردنی نەورۆزی پیرەمێرد لە ڕۆژهەڵاتی کوردستانیش ئەو هەوڵانە مایەپووچ بوون و کاتی سەری ساڵ بڵێسەی ئاگری نەورۆز لە بەرزاییەکانی سەر بە شار و دێهاتەکانی کوردستان هەموو ئەو پرۆسەی نەتەوەسازیی ئێرانی ئاگر تێبەر دەدا.

نەورۆز و کۆماری ئیسلامیی ئێران

کۆماری ئیسلامی بەو پێیەی ڕێژیمێکی مەزهەبیی ئێرانییە تێکۆشاوە نەورۆز و سەری ساڵ بە ڕەنگێکی مەزهەبی-شیعییەوە پەرە پێ بدا. بەو پێیەی بوونیەتیی نەورۆز لای گەلانی دیکەی پیرۆزکەری نەورۆز -غەیرە کورد-، بوونیەتییەکی کولتورییە، ڕیوایەتی کۆماری ئیسلامی لای ئەوان زۆر کێشەدار نەبوو. بەڵام لە کوردستان کە هەر لە سەرەتای دامەزرانی کۆماری ئیسلامییەوە دژی بوو و بەرخۆدانی چڕی پارتیزانی لە ئارادا بوو، ئەو ڕیوایەتە فەرمیی حکومییە هەر زوو ڕەت کرایەوە. حکوومەتیش هەر بەو پێیە حازر بە قبوڵکردنی گێرانەوەی کوردیی نەورۆز نەبووە و نییە و ئاگری نەورۆزی بە دژی خۆی دیوە و کردویەتی بە پرسێکی ئەمنییەتی. ڕووبەڕوو بوونەوەی کۆماری ئیسلامی بە نیسبەتی نەورۆزی کوردستان بە گشتی دەکرێ دابەشی دوو قۆناغ بکرێن. لە نزیک دوو دەیەی سەرتای ژیانی کۆماری ئیسلامی هەر جۆرە ڕیوایەتێکی غەیرە حکوومەتی لە نەورۆز بە توندی بەرپەچ دەدرایەوە و تەنانەت لە سۆنگەی مەزهەبیشەوە هێرشی دەکرایە سەر و بە نەریتێکی دژە ئیسلامی ناو دەبرا. قۆناغی دووهەمیش لە پرۆژەی ئێرانشاریدا دەردەکەوێ.

نەرۆز و پرۆژەی ئێرانشاری

بەرخۆدانی بێوچانی گەل و دژبوون دەگەڵ ڕیوایەتی فەرمیی حکومەت لە نەورۆز وای کرد لە قۆناغی دووهەمدا کۆماری ئیسلامی لەژێر ناوی پرۆژەی ئێرانشاری و قبوڵکردنی کورد بە قەومێکی ئێرانی نەورۆز لە کوردستان کولتووریزە بکا و ڕەنگی سیاسی لی بستێنی. نەورۆز لە ژیانی نهێنیی خۆیدا وەک چەکێکی دژە گوتاری زاڵ سەیر دەکرا کە بە هەڵگیرسانی ئاگر لە بەرزاییەکانی کوردستان هەموو هەولی نەتەوەسازیی ئێرانی ئاگر تێبەر دەدا. هەر بەو پێیەش لە قۆناغی دووهەمی بەرەنگاری دەگەڵ نەورۆز هەوڵ درا بە کۆنترۆلکردن و پێدانی ئیزنی حکوومەتی نەورۆز بکاتە بۆنەیەکی کولتووری و ئێرانی.

نەورۆز و قۆناغی ئێستا

نەورۆز ئێستا لە گەورەترین کارناڤاڵەکانی غەیرە حکومی جیهانییە کە نێوەرۆکێکی تەواو سیاسیی هەیە. کۆماری ئیسلامی کە بوونیەتییەکی مەزهەبی و دژە ڕەنگاڵەیی و دژە ژیانی هەیە، نەورۆز وەکوو هەڕەشەیەک بۆ سەر خۆی دەبینێ و تەواو هەوڵەکانی بۆ کۆنترۆلکردن یان لانیکەم گۆڕینی نێوەرۆکی نەورۆزی تەنانەت بە ڕێگەپێدان و ڕێکخستنی حکوومەتیش خستووەتە گەڕ. بوونیەتیی کارنەڤاڵی نەورۆز کە کۆبونەوەی هاوکات و هاوشوێنی چین و توێژی جۆراوجۆری کۆمەڵگە هەر لە ڕەگەزەوە بگرە هەتا چینی کۆمەڵایەتی و تەنانەت بیرۆکەی جیاوازی سیاسییە، پیشاندەری توخمی چەند دەنگیی کارنەڤاڵی باختینییە کە لە نێوەرۆکی خۆیدا تەناتەت دژی هەندی نەریتی ئیسلامی و دینیی خۆی کۆمەڵگەی کوردستانیش و لە ئاستێکی بەرینتریشدا هەوێنی تەبایی نەتەوەیی و دژە داگیرکەرییە. یەکێک لە توخمە سەرەکییەکانی نەورۆزەکانی ڕۆژهەڵات خۆ ڕێکخستنی تێکڕاییە کە کۆماری ئیسلامی بە درێژایی تەمەنی دژی بووە و یەکێک لە هۆکارە سەرەکییەکانی دژبەریەتیی ئەو لەگەڵ نەورۆزە.

کۆتا قسە ئەوەیە هیچ یەک لە حکوومەتەکانی داگیرکەر کوردستان نە توانیویانە و نە دەشتوانن نێوەرۆکی سیاسیی نەورۆز و نێوئاخنی بەرخۆدان و شوناسخوازی و دژە گوتاربوونی داگیرکەران بگۆڕن و لەباری بەرن، بگرە ئەو نێوەرۆکە ساڵ بە ساڵ تۆختر و ڕەنگینتر دەبێت.

پێویستی ڕەچاوکردنی سیاسەتێکی ٣٦٠ پلەیی نەتەوەیی لەپێناو پەرەپێدانی گوێگرتن و چارەسەری دیپلۆماسیی نێوخۆیی

د. مەجید حەقی

شۆڕشی ژینا لە کوردستان و ئێراندا، کاتالیزۆرێک بوو بۆ ڕوونبوونەوەی پۆتانسیەل و هەڕەشەکانی بەردەم کۆمەڵگەی ڕۆژهەڵاتی کوردستان هەم لە ئاستی نێوخۆی ڕۆژهەڵات، هەم لە ئاستی ئێران و تەنانەت لە ئاستی نێونەتەوەییدا. شۆڕشی ژینا دەری خست کە مخابن، یەکگرتوویی و هاوپەیمانییەکانی ڕابردووی نێوان هێزە سیاسیەکانی کوردی لەسەر بنەمای ستراتیژیک و بەرنامەبۆدارێژراو نەبووە و زۆرتر بۆ پڕکردنەوەی بۆشایی تاکتیکی پێویستییەکانی پێکهێنەرانی ئەو "هاوپەیمانیانە" بووە. سەلمێنەری ئەو ئیدعایەی من شتێک نیە جگە لە لێکدوورکەوتنەکان و شەڕی نەرمی دوای واژۆی "مەنشووری مەهسا-جۆرج‌تاون" و خۆ بەبەرپرسنەزانینی لایەنەکان بەرامبەر بە هەڵەکانیان و دوورکەوتن لەو بنەمانایانەن کە سەردەمانێک لایەنەکان بۆخۆیان بانگەشەیان بۆ دەکرد. هەوڵەکانی لایەنەکانیش تا کاتی نووسینی ئەم بابەتە جارێ بەکردەوە نەبووتە هۆی نزیکبوونەوەیەکی ستراتیژیک و دروشمەکان نەیانتوانیوە شکڵێکی ماددی بە خۆیانەوە بگرن.

بۆ ئەوەی جیهان لیمان تێ بگات و پشتیوانیی جیهانی بۆ پرسی نەتەوەیی خۆمان بەدەست بێنین، پێویستمان بە یەکریزی و یەکگرتوویی هەیە. بۆ ئەوەی یەکڕیزی بەدەست بێنین، پێویستمان بە تێگەیشتنێکی ورد و تەواو هەیە لەوەی کە کێ و چی وێنەی نەتەوەیەک پێک دەهێنێت. ئێمە مخابن خاوەنی توێژینەوەیەکی وا نین، کە چوارچێوەیەکی تیۆریک و میتۆدۆلۆژیانە بۆچوونی خەلکی بیانی لە سەر وێنەی سیاسی ئێمە بزاڤی نەتەوەیی کورد شی بکاتەوە. لێکۆلینەوەیەکی نێوخۆیی خۆشمان نییە لە مەڕ ئەو خەسارە دەروونی، کۆمەڵایەتی، مرۆڤی و ژینگەییانەی کە بەهۆی پەرتەوازەیی و لێکترازانەکانی نێو بزاڤی کوردستان. بزاڤی سیاسی کوردستان پێویستە هەست بە گرینگی چەمکی ڕای گشتی و پێکهێنانی وێنەی بنەتەوە بکات و مۆدێلێکی پێوانەکردن لە بەرچاو بگرێت بۆ هەڵسوکەوتی سیاسی خۆی.

لەسەر ئەم بنەمایە پێویستیمان بە ئامرازێکی نوێ و داهێنەرانە هەیە بەناوی گوێگرتن لە پێناو ناسینی ئاواتە گشتییەکانی کۆمەڵگە و بەهێزکردنی دیپلۆماسیی نێوخۆیی. تەنیا دانان بە فرەڕەنگیی کۆمەڵگە و پلۆرالیزمی سیاسیی کوردستان ناتوانێت ببێتە هۆی وێکگەیشتوویی بەڵکوو دەبێ مۆدێلێکی کاری داهێنان بکرێت کە لەودا پێکهاتە جیاوازەکانی کوردستان وێنەی نیشتمان پێک بێنن و لەو چوارچێوەیەدا بایەخە گشتییەکان و بەرژەوەندییە هاوبەشەکان شی بکرێنەوە. ئەم شێوازە ڕێگە بە شیکاریی ستراتێژیک دەدات کە چۆن پێوەندییەکانی دیپلۆماسی نێوخۆیی و جیاوازییەکان دەتوانن بەشداری بکەن لە پێکهێنانی وێنەیەکی ئەمرۆیی لە کوردستان. ئێمە پێویستمان بە توێژینەوە و گفتگۆ هەیە لەسەر پێوەندی نێوان لایەنەکان لە ڕووی چەندی و چۆنیەتییەوە، پێوەندی نێوان لایەنە سیاسیەکان و کۆمەڵگەی مەدەنی، خاڵە بەهیز و لاوازەکانی ئەو پێوەندییانە و تەواویەتی بزاڤی سیاسی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان. جیا لەوە پێویستمان بە سازکردنی مۆدێلێکە بۆ وێناکردنی بزوێنەرەکانی بایەخە هاوبەشەکانی نێو کۆمەڵگە بۆ ئەوەی بتوانین وێنەی گشتیی کۆمەڵگە لە وێکگەیشتوویییەکی هارمۆنێکدا وێنا بکەین. ئەو هەنگاوانە دەبنە هۆی ئەوەی ئێمە بتوانین هەڵسەنگاندنێکی ڕیئالیستیانە لە کۆمەڵگەی خۆمان بەدەست بێنین و گرینگی "گوێگرتن" لە پێکهێنانی بایەخە هاوبەشەکان هەست پێ بکەین.

گرتنەبەری سیاسەتی ٣٦٠ پلەیی زۆر هەستیار و پێویستی بە پێوەندی، بەڕێوەبەری و پەیمانێکی کۆمەڵایەتیی ڕاستەقینە هەیە کە دەتوانێت سەکۆی بازدان لە ڕابردووی پڕ لە کێشەدا بەرەو داهاتوویەکی چارەسەرهێنەر بێت. سیاسەتی ٣٦٠ پلەیی یەکێک لە ئامرازە ساناکانە بۆ تێگەیشتن لە شوێندانەریی هەڵوێست و کردارەکانمان لە سەر خەڵکانی دیکە و شێوەی تێگەیشتنی ئەوان لە هەڵسوکەوتمان. دەروونناسی یارمەتیدەری مرۆڤە بۆ ناسینی خۆی. بەڵام ڕەچاوکردنی سیاسەتی ٣٦٠ پلەیی یارمەتیدەرمان دەبێت بۆ ئەوەی خۆمان بەو شێوەیەی کە خەڵکانی دیکە دەماننناسن بناسین. لە ڕێگەری سیاسەتی ٣٦٠ پلەییدا ئێمە دەتوانین بەوەی پێی دەگوترێ "جام جهان‌نما" (ئەرێنی: ئاگادار، ئەرێنی: نائاگا، نەرێنی: ئاگادار، نەرێنی: بێئاگا) بگەین وەک پەنجەرەی "جۆهاری"، بەڵام گرینگی دەداتە جیاوازییە هەستکردنەکان (ادراکی) لە مێحوەرەکانی کەمێک جیاواز بەکار دەهێنێت بۆ ڕێکخستنی زانیارییەکان. پەنجەرەی جۆهاریی بریتیە لە مۆدێلێک لە وێناکردنی ئاستەکانی وشیاری لە ڕەفتاری مرۆڤدا. ئەو مۆدێلە پێوەندی مرۆڤێک لەگەڵ مرۆڤێکی دیکە لە چوارچێوەی خانوودا نیشان دەدات کە هەریەکیان خانوویەکی پەنجەرەیەکی گەورەیە. قەبارەی هەر ماڵێک نوێنەرایەتی هۆشیاری - لەلایەن کەسەکە خۆیەوە یان لەلایەن کەسانی دیکەوە - لە ڕەفتار و هەست و پاڵنەرەکانی دەکات.

گرتنەبەری سیاسەتی ٣٦٠ پلەیی یاریدەری ڕێبەرانی سیاسی دەدات، لە گەشەکردنی توانایە ڕێکخراوەکانیان، هاوکاری و لە دۆزینەوەی دەرفەتە نوێیەکان بۆ هاوکاری کردن و گەشەی پایەداری ڕێکخراوەیی و سیاسی و بەرەوپێش بردنی ئاشتی کۆمەڵایەتی. لەو ڕێگەیەدا تێگەیشتنی هاوبەش لە دۆزینەوەی بایەخە هاوبەشەکان و یەکگرتوویی لە پلۆرالیزمدا بەدەست بهێنرێت. گرتنەبەری سیاستی ٣٦٠ پلەیی خوڵقێنەری دەرفەتە بۆ هەموو ئەکتەرەکانی سیاسی کوردستان و وەک چۆنێک لەتە بازنەیەکی ٣٦٠ پلەیی لە کەوانە جۆراوجۆرەکان پێکهاتووە، بازنەی سیاسیی کوردستانیش بە بوونی ئەکتەرە کانی نێو کۆمەڵگەی سیاسییەوە تەواو دەبێت. لەوەها کەشێکدا حیزبەکان نەک ڕکەبەری یەکتر نین، کە بگرە دەبنە تەواوکەری یەکتری. واتە بوونی ئەوی دیکە نەتەنیا هەڕەشە نیە بۆ بوونی خۆمان، بەڵکوو بوونی ئەو پێویستییەکە بۆ مانەوە و تەواوبوونی خۆمان.

هەگبەی شاخ و شۆڕش

بەرزتر شاهۆ تیژباڵتر لە هەڵۆ

شەهید ئەڕشەد ڕەزایی

برایم چووکەڵی

ئەگەر من مردم نابێ لەسەر لەشی بێگیانی باوکی پێشمەرگەت فرمێسک هەڵوەرێنی. نابێ ڕەش بپۆشی و نەیاران و دوژمنی خۆت بە خۆت و نەتەوەکەت خۆش بکەی. چاوێک لە مێژووی خەباتی خوێناویی گەلانی زۆرلێکراو بکە، بۆت دەر دەکەوی گەیشتن بە ئازادی و سەربەستی گیان و ژیانی سەدان و هەزاران ڕۆڵەی وەک منی پێویستە. ئازادی خوێنباییەکی گرانە و بە لافاوی خوێنی هەزاران لاوی دڵسوتاوی دڵ پڕ لە گڕی نیشتانپەروەری وەدی دێت. "هەگبەی شاخ و شۆڕش" ئەمجارە ڕوی کردووەتە شاهۆ، چیای سەرکەش و سەربەرز و لەنێو ئاسمانی کاروانی فەرماندەرانی شەهیدی ئەو مەڵبەندەدا، ژیان و بە سەرهاتی فەرماندەی قارەمان، ئەڕشەد ڕەزایی دەنووسێتەوە.

شەهید ئەڕشەد ڕەزایی ساڵی ١٣٤١ی هەتاوی لە ئاوایی شۆشمێ سەر بە شاری نەوسوود لەنێو ئامێزی بنەماڵەیەکی خۆشناو و ڕێزداردا چاوی بە دنیای ڕوون کردەوە. بەرەبەرە کە گەورە بوو نێردرایە قوتابخانە و پۆلەکانی خوێندنی هەتا سێهەمی ناوەندی بە سەرکەوتوویی بڕی. بەڵام دواتر بەهۆی وەزعی نالەباری ژیان و دەستپێکردنی خۆپێشاندانەکان دژی ڕێژیمی پاشایەتی نەیتوانی درێژە بە خوێندن بدات. پاش سەرکەوتنی شۆڕشی گەلانی ئێران و هەڵگیرسانی شەڕی نێوان ئێران و عێراق بە هۆی ئەوەی گوندی شۆشمی لەژێر ئاگری هەردوو ئەو وڵاتەدا بوو، بەناچاری ماڵی ئەڕشەد ڕەزایی وەک زۆر بنەماڵەی دیکەی ئەو مەڵبەندە لە زێدی خۆیان هەڵکەندران و لە باشووری کوردستان گیرسانەوە.

شەهید ئەڕشەد ڕەزایی ساڵی ١٣٦٠ پێوەندیی بە کۆمیتەی حیزب لە هەورامان گرت و وەک لایەنگری حیزب دەستی بە تێکۆشان کرد، بەڵام دواجار جینایەتەکانی هێزەکانی کۆماری ئیسلامی لە کوردستان ئەڕشەدیان هێنایە سەر ئەو بڕوایە کە هەر لەو ساڵەدا بۆ بەرەنگاربوونەوەی ڕێژیم بێتە نێو ڕیزی پێشمەرگەکانی هێزی شاهۆوە، و شانبەشانی تێکۆشەرانی ئەو مەڵبەندە لە سەنگەری خەبات و تێکۆشاندا شانازی بخوڵقێنێ. ئەڕشەد هەر زوو نیشانی دا پێشمەرگەیەکی ئازا و قارەمانە و لەپێناو ئامانجەکانی حیزب و گەلەکەیدا ئامادەیە گیانیشی ببەخشێ. ئەو لە چەندین عەمەلیات دژی هێزەکانی ڕێژیمدا ئازایەتیی خۆی نواند و هەموو لێوەشاوەیی خۆی بۆ خزمەتی حیزب و گەلەکەی تەرخان کرد؛ بەوەش زۆر زوو جێگای خۆی لەنێو هاوسەنگەرانیدا کردەوە. ئەڕشەد لە شەڕەکاندا ئازا و بەورە و لە بەڕێوەبردنی مەئموورییەتە جۆراوجۆرەکاندا سەرلەپێناو بوو. کاری بەردەوام، خۆماندووکردن، هەڵسووڕانی بەرچاو، فیداکاری و لەخۆبوردوویی لە تایبەتمەندییەکانی ئەڕشەد بوون کە بوونە هۆی ئەوەی سەرەتا وەک سەرپەل، دواتر جێگری دەستە، پاشان فەرماندەی دەستە و کادری سیاسی و؛ دواجار وەک فەرماندەری لک دیاری بکرێت.

شەهید ئەڕشەد پێشمەرگەیەکی هەڵسووڕ و فەرماندەیەکی لێوەشاوە بوو، گورجوگۆڵ و کارلێهاتوو بوو، بەدەستوبرد و زەبروەشێن بوو، و نەعرەتەی شێرانەی زراوی دوژمنی بردبوو. شەڕە حەماسییەکانی کەللەقەندی، ئاوسێ، نێوشاری نەوسوود، قەڵاگا، شۆشمێ، شەڕەکانی کۆساڵان و پشتی تەنگیسەر، ناوچەی داڵاهۆ و سەلاسی باوەجانی، بەمۆ و چیای نۆدشە نموونەیەکی بچووک لە قارەمانەتی، ئازایەتی و فەرماندەیی ئەڕشەدی ڕەزایین. ئەڕشەد ساڵی ١٣٧١ نەقلی کۆمیتەی ئەمنیەت کرا و لەو ئۆرگانەش زۆر بە ڕێکوپێکی کارەکانی خۆی بەڕێوە برد و پاش ساڵێک لە سازماندەیی نوێدا وەک ئەندامی کۆمیتەی شارستانی پاوە و فەرماندەری دەستەی کوماندۆ دیاری کرا.

شەهید ئەڕشەد ڕەزایی ڕۆژی ٢٨ی ڕەزبەری ساڵی ١٣٧٥ی هەتاوی لە کاتێکدا لە مەئموورییەتێکی حیزبی لەگەڵ ٦ هاوسەنگەری دیکەی لە ناوچەی هەورامان دەگەڕانەوە، بە پیلانی خائینانەی بزووتنەوەی ئیسلامیی کوردستانی عێراق تەحویلی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی درانەوە و بەو شێوەیە قۆناغێکی تازە لە ژیانی سیاسیی ئەڕشەد ئەمجارەیان لەنێو زیندانەکانی کۆماری ئیسلامیدا دەستی پێکرد.

لەو ٧ کەسە کە لە زیندانی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامیدا کەوتبوونە بەر ئەشکەنجەی قورس و دڕەندانە، یەکیان ڕزگار بوو. بەپێی گێڕانەوەی ئەو هاوڕێیە جەللادانی ڕێژیم زۆریان هەوڵ دابوو بەچۆکیان دابێنن و ئیرادەی پێشمەرگانەیان تێک بشکێنن، بەڵام ئەوان کە ئیمانێکی قووڵیان بە حیزبەکەیان هەبوو، لێوە ئەمینداڕەکانیان هەڵنەپچڕی و دڵی خۆیان کردە گەنجینەی سەربەمۆری نهێنییەکانی حیزب. ئەوان زیندانیان کردە مەتەرێزی شەڕ و بەربەرەکانی لەگەڵ ڕێژیمی ئاخوندی و لەم بوارەشدا ڕووسوور هاتنەدەر و نیشانیان دا بەحەق پێشمەرگەی حیزب و گەلەکەیانن.

ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی کاتێک زانی ناتوانێ بەسەر ئیمانی کوڕانی دێموکراتدا سەرکەوێ، ئەڕشەد ڕەزایی و ٥ هاوڕێیەکەی بە ناوەکانی محەممەدعەزیز قادری، یۆنس محەممەدپوور، عەدنان ئیسماعیلی، موزەفەر کازمی و مەعرووف سۆهرابیی ئێعدام کرد. ئەو تێکۆشەرانە لە زیندانیشدا نەعرەتەی شێرانەیان دوژمنی وڕ و کاس کردبوو. ئەگەر هەرکام لەوان پێشتر چەندجار لە سەنگەردا بریندار بوون، بەڵام لە زیندانی ڕێژیمدا هەموو ڕۆژێ جارێک بریندار دەبوونەوە، بەڵام قەت سەریان نەوی نەکرد و دوژمنیان زەبوون و دەستەوەستانی ئیرادەی بەرزی خۆیان کرد. ئەو پۆلە، هەرکامیان هەڵۆیەکی شاهۆی سەربەرز بوون کە ڕێژیم قەت نەیتوانی باڵیان بکە و لە فڕینیان بخات، بەڵام ئەوە کۆماری ئیسلامی و ئەو خۆفرۆشانەی دەستیان لە لەداوخستن و پاشان ئێعدامی ئەواندا هەبوو ڕووڕەشی قاپیەی ویژدان مانەوە.

سلاو لە گیانی پاکی ئەڕشەد ڕەزایی و هەموو شەهیدانی کوردستان.

وەهمی تێگەیشتن و زانایی

ڕەزا دانشجوو

ڕەزا پێشمەرگەی سەردەمی کۆمارە! خۆی دەڵێت کاتێک پێشەوای نەمر دامەزرانی کۆماری کوردستانی ڕاگەیاند، لە ڕیزی پێشەوەی ئامادەبووان بوو. ڕەنگە لای ئێوە پرسیار بێت مەگەر ڕەزا تەمەنی چەندە کە لە سەردەمی کۆماردا ئامادە بووە؟ ڕەزا تەمەنی زۆر نییە، چل و چەند ساڵ دەبێت، بەڵام وایە ئیدی ئەوکات لەگەڵ بووە! ڕەزا دەڵێ، پێشەوا دەیتوانی هاوکێشەکان لە بەرژەوەندیی کورد و کۆمار بگۆڕێت، بەڵام هەڵەی کرد! دەڵێ: جارێکیان لە کۆبوونەوەیەکی تایبەتدا لەگەڵ پێشەوا ئەماژەی بە کۆمەڵێک خاڵی گرنگ کردوە، بەڵام بەداخەوە پێشەوا بایەخی بە قسەکانی نەداوە! ڕەزا دەگێڕێتەوە کاتێکیش پێشەوایان دەبرد بۆ نامەحکەمەی پەهلەوی چاوی پێی کەوتوە. دەڵێ جەنابی پێشەوا بانگی کردوە و پێی گوتووە: ڕەزا! خۆزگە گوێم لە ئامۆژگارییەکانی تۆ دەگرت!

ڕەزا شانازی بەوە دەکات وەک پێشمەرگەیەکی بەئەمەگی کوردستان بەشداریی لە زۆربەی شەڕەکانی دژی داگیرکەران کردوە. ڕەزا بیرەوەریی یەکجار زۆری لە ململانێی لەگەڵ هێزەکانی کۆماری ئیسلامیی ئێران هەیە. ڕەزا دەڵێت: کاتێک خومەینی فەرمانی جیهادی لەدژی خەڵکی کوردستان دەرکرد، چووەیە لای دوکتۆر قاسملوو و پلانێکی فرە لاپەڕەیی بۆ چۆنیەتیی مامەڵەکردن لەگەڵ هێزەکانی ڕێژیمدا پێ داوە. دەڵێ دوکتۆر قاسملوو بە دیتنی پلانەکەی ئەو سەرسام بووە و بە فەرماندەکانی پێشمەرگەی گوتوە: لەم گەنجە فێربن چۆن لە تەمەنێکی وادا پلانێکی ئاوهای دارشتووە ! ڕەزا دەڵێ، هەتا هێزەکانی پێشمەرگە بەپێی پلانەکەی ئەو شەڕ و خۆڕاگرییان دەکرد، هێزەکانی کۆماری ئیسلامی نەیانتوانی پێشڕەوی بکەن، بەڵام دواتر ئیرەیی و چاوچنۆکیی بەشێک لە فەرماندەکانی پێشمەرگە بەرانبەر بە پلانەکەی وای لێ کردن بە شێوازێکی دیکە هەڵسوکەوت بکەن و ئەمەش بوو بە هۆی کۆمەڵە ڕووداوێکی ناخۆش و پاشەکشەی هێزی پێشمەرگە!

ڕەزا چیرۆکی بێئەژمار لە شەڕی دەستەویەخە دەگێڕێتەوە! ڕەنگە لاتان پرسیار بێت ئەی بۆچی لە هیچ شوێنێک ناوی ڕەزا ناهێنرێت و کەس نایناسێت؟ خۆی دەڵێت هەمیشە هەوڵی داوە بێناو بمێنێتەوە و بەنهێنی خەبات بکات!

ڕەزا کارەکتەری دوکتۆر قاسملووی خۆش دەوێت، بەڵام ڕەخنەی بنەڕەتیی لە هەندێک لە ڕەفتارەکانی هەیە! دەڵێ دوکتۆر قاسملوو زۆربەی کاتەکان ڕاوێژی لەگەڵ دەکرد! باس لەوە دەکات چەند جارێک دوکتۆر قاسملووی لە مەترسی تیرۆرکردنی ئاگادار کردۆتەوە، بەڵام بەداخەوە دوکتۆر قاسملوو گرنگی بە وریاکردنەوەکانی نەداوە!

ڕەزا ڕەخنەگری هەموو لایەنە کوردییەکانە، دەشڵێت زۆر لایەن پێشنیاریان کردوە کە سەرکردایەتیی ئەوان قبوڵ بکات، بەڵام ئەو ملی بۆ ڕانەکێشاوە و نەیویستوە، چونکە چوارچێوەی سیاسیی ئەوانی قبوڵ نەبووە. دەشڵێت، دوای چەندین ساڵ لە سیاسەتکردن ماندوو بووە و پێی باشترە لە سیاسەت دوور بکەوێتەوە. ڕەزا دەڵێت، بەڵام خۆشەویستیی بۆ کورد و کوردستان ڕێگە نادات بۆیە هەندێک جار باسی هەڵەکانی لایەنە سیاسییەکان دەکات تەنها بۆ ئەوەی لایەنەکان ڕێگای ڕاستی خۆیان بدۆزنەوە.

ڕەزا تێگەیشتنێکی باشی لە زمان نییە، باشتر ئەوەیە بڵێین هەر باوەری بە فێربوونی زمانی بێگانە نییە! ڕەزا فارسی نازانێت، هیچ لە زمانی ئینگلیسیش و زمانی دیکەش تێ ناگات، ئەو دەڵێت نابێ فێری زمانی داگیرکەران بین! فارسی زمانی داگیرکەرە و ئینگلیسی زمانی کۆلۆنیالیستەکانە! ڕەزا زمانی کوردی وەک چۆن خۆی حەز دەکات دەنووسێت و بەکاری دەهێنێت. لە وەڵامی هۆکاری زۆری هەڵەی ڕێنووسی و ڕێزمانی و ئاخاوتنەکانیدا دەڵێت: ڕێزمانی کوردی لەلایەن هەندێک کەسی نەخوێندەوارەوە نووسراوە و هەڵەی زۆرە! دەڵێت چەند جارێک هەوڵی ڕاستکردنەوەی ڕێزمانی کوردیی داوە، بەڵام کاتی نەبووە و دایناوە بۆ ئەوکاتەی کەمێک سەری سووک بێت!

ڕەزا چارەسەری بۆ هەموو شتێک هەیە. دەشڵێت هەموان ئیرەیی پێ دەبەن چونکە دەزانن هەمیشە دەستەکانی پڕن و توانای مامەڵەکردنی لەگەڵ هەر باروودۆخێکدا هەیە. ڕەزا حەزی لە خوێندنەوە نییە، دەڵێت کتێبێکی نەدۆزیوەتەوە کە شتێکی نوێی بۆ کۆمەڵگە پێ بێت! هەر بۆیە لەبری خوێندنەوە بیرکردنەوەی پێ باشترە! ڕەزا دەڵێت کاتی نییە، ئەگینا تا ئێستا بیست کتێبیشی نووسیبوو، کتێبی پڕ لە مانا و هزری سەردەم، نەک وەک کتێبی بێبایەخی کەسانی تر. لەوانەیە بپرسن ئەدی ئیشوکاری ڕەزا چییە کە ئەوەندە سەرقاڵە و فریای هیچی دی ناکەوێ. ئەوەی ڕاست بێت ڕەزا بێکارە، هەر لەسەرەتاوە بێکار بووە. دەڵێت کاری ئەو بیرکردنەوەیە. بیرکردنەوە هەموو کاتەکانی دەبات! دەڵێ نایەوێت وەک مرۆڤەکانیتر شەو و ڕۆژ بەدوای پاروو نانێکدا بۆ بەڕێوەبردنی ژیانی ڕۆژانەی بگەڕێت. دەڵێت ژیان زۆر لەم شتانە بەنرخترە و کاتی خۆی تەنیا و تەنیا بۆ بیرکردنەوە تەرخان کردووە!

ساڵانێکە ڕەزا بە دەستەواژەی" ئەمن نەمگوت" و "ئەدی مەگین باسم نەکردبوو" دوای هەر ڕووداوێکی گرنگ گلەیی لەوە دەکات کە ئامۆژگارییەکانی پشتگوێ دەخرێن! ئەم تایبەتمەندییە ناوازەیەی ڕەزا لە شیکردنەوەی ڕووداوەکاندا ئەم توانایەی پێ بەخشیوە کە زۆر پێش سیاسەتمەداران پێشبینیی دۆخەکان بکات! چالاکیی سەرەکیی ڕەزا لە تۆڕە کۆمەڵایەتییەکاندایە. ئەو هەتا ئێستا دووجار ئۆتۆنۆمی و جارێکیش سەربەخۆیی بۆ کوردستان وەرگرتوە!

ڕەزا پارادۆکسێکی تەواو لە بیروباوەڕی جیاوازی سیاسییە! لەلایەک دژی فیدرالیزمە و فیدرالیزم بە هەڵەیەکی گەورە بۆ کورد دەزانێت و لەسەر ئەو باوەڕەیە کورد دەبێت بە دوای سەربەخۆییدا بگەڕێت و پێویستە کورد خۆی لە باقی گەلانی ئێران جیا بکاتەوە! بەڵام لە کاتی خولی نوێی پرۆسەی بەناو هەڵبژاردنەکانی ڕێژیمدا بایکۆتکردنی هەڵبژاردنەکانی بە هەڵەیەکی گەورە لە قەڵەم دا. ڕەزا لەسەر ئەو باوەڕە بوو کە نوێنەری باش و خوێندەوار بنێردرێتە پارلەمانی ڕێژیم! ڕەزا دەنگهێنانەوەی چەند نوێنەرێکی بەناو کورد لە ورمێ و ماکۆ بۆ پارلەمانی ڕژیم بە سەرکەوتنێکی ئێجگار مەزن دەزانێت!

***

کاریگەریی "دانینگ-کروگر" بە پشتبەستن بە توێژینەوەیەک کە لە ساڵی ١٩٩٩ لە زانکۆی کۆرنێل لەلایەن دەیڤید دانینگ(David Dunning) و جاستن کروگر(Justin Kruger) ئەنجام درا دۆزرایەوە. بۆ ئەنجامدانی ئەم لێکۆڵینەوەیە ئەم دوو کەسە، تاقمێک کەسیان لە ڕووی توانایی ئیستدلالی لۆژیکی، ڕێزمانی زمانی ئینگلیسی و توانایی نوکتەگێڕاوە پشکنی و لە کۆتاییدا گەیشتنە ئەو ئەنجامە سەرنجڕاکێشەی خەڵکانێک کە خۆیان لە ئاستی مامناوەند باشتر هەڵسەنگاندوە، لە ڕاستیدا ئەنجامەکانیان زۆر کەمتر بووە. بۆ نموونە ئەو کەسانەی کە بەپێی ئەنجامی لێکۆڵینەوەکە توانایان ١٢ لە سەد بووە، پێشوەختە توانای خۆیان بە ٦٢ لە سەد بەراورد کردوە!

بەم شێوەیە "دانینگ" و "کروگر" ئەم کێشە دروونییەیان دۆزییەوە کە بریتییە لە "تێنەگەیشتن لە ئاستی توانا و ئەدای تاک" و ئەم بابەتەیان بەم شێوەیە دارشت:

"ئەو کەسانەی زانیارییان لە خوار ئاستی مامناوەندییە لە یەک کاتدا ڕووبەڕووی دوو گرفت دەبنەوە، ئەوان نەک هەر دەرئەنجامەکانیان ناڕاستن، بەڵکوو بە پشتبەستن بەو دەرەنجامە ناڕاستانە زۆرجار تووشی کردەوەی هەڵە دەبن و هەڵەکانیان دووبارە دەکەنەوە، ئەوەش هۆکارە بۆ ئەوەی لە بێتوانایی خۆیان تێ نەگەن و درکی پێنەکەن و ئاگاداری ئەم کەمایەسییە گەورەیە نەبن.

ئەو کەسانەی کە تووشی وەهمی زانینن (نارسیست) هەرگیز ڕێگە نادەن لەلایەن کەسانی ترەوە ڕەخنەیان لێ بگیرێت، چونکە لە ئەساسدا باوەڕیان بە ئەگەری هەتڵەبوون یان هەبوونی خاڵی لاواز کە تایبەتمەندیی سروشتی مرۆڤە نییە! ئەو کەسانەی دووچاری نەخۆشیی وەهمی زانینن زۆرتر حەوجێیان بەو کەسانەیە کە کوێرانە پەسەند و ستایشیان دەکەن، یان کەسانی لاواز و بەستراوەن.

***

ڕەزا کەسێکی تایبەت نییە، تەنانەت پەیوەندی بە کاتێکی تایبەتیش نییە. ڕەزا کۆمەڵێک دژایەتی و ململانێیەکانی کەسانی نێو کۆمەڵگەیە کە لە ڕێگەی گەیشتن بە ئامانجی دیاریکراو توانایی هاوڕێیەتییان نییە و لەبری هاوکاری کردن ڕاوەستان و خەریکی بەردەبارانکردنی شەمەندەفەری کۆمەڵگەن کە لە ڕێگەی گەیشتن بە ئامانجە. ڕەزا تێکەڵاوێکە لە نەزانین و نەتوانین. نایەوێت قبووڵی بکات کە ئەو کەسەی دەبێت ڕێگا و ڕێبازی خۆی بگۆڕێت ئەوە نەک کۆمەڵگە.

ڕەزا منم، ڕەزا تۆی! هەموومان کەم تا زۆر جۆرێک لە کەسایەتیی ڕەزامان لە بیروبۆچوونەکانماندا ئەزموون کردوە. کاتێک بە خۆپەرستی و لووتبەرزی، لەبری ئەوەی بارێک لەسەر شانی کۆمەڵگە لابەرین خۆمان بووینە هۆکاری بارگرانی. کاتێک لەبری ئەوەی ئەلتەرناتیڤێک یان ڕێگایەکی بەدیل بۆ چارەسەری کێشەکانی کۆمەڵگە بدۆزینەوە، لە گۆشەیەکدا خۆمان شاردەوە و تەنانەت گاڵتەمان بە ڕێبواران کرد. کاتێک لەبری خوێندنەوە و گوێگرتن، ڕاهاتووین تەنها قسە بکەین بەبێ ئەوەی هیچ شتێکمان هەبێت بۆ پێشکەشکردن و پیشاندان.

وەهم بە زانین گەورەترین کێشەی کۆمەڵگەی ئەمڕۆمانە. کۆمەڵگایەک کە کەمترین بایەخ بە خوێندنەوە ئەدات و کتێبی نییە، بێ ئاگایە لە مێژوو و هیچ وانەیەکی لێ فێر نەبووە، ئەوەی دەیزانێت تاکە ڕاستییە و ئامادە نییە گوێ لە هیچ وشەیەکی دژبەر بگرێت. با ئاگامان لە ڕەزا و ڕەزاکانی نێو مێشک و بیروباوەڕەکانمان بێت! با چیی تر جەستەی ماندووی و زامداری نیشتیمان بە خۆبەزلزانین و وەهمی مەعریفە تووشی مەترسی و کێشە نەکەین! با نەبینە هۆکاری لێکترازان و دابڕانی زیاتر!

با ڕەزا نەبین، با خوێندکارێکی ڕێبازی زانین و تێگەیشتن بین!

سوورخەڵاتان" بەرگی ٢ لەژێر چاپدایە

بە ئاگاداریی کوردستانیانی ئازیز و بنەماڵەی سەربەرزی شەهیدانی بزووتنەوەی ژینا لە ڕۆژهەڵاتی نیشتمان دەگەیەنین بەرگی دووهەمی کتێبی #سوورخەڵاتان کە تایبەتە بە ژیاننامەی شەهیدانی سەربەرزی شۆڕشی ژینا، لەژێر چاپدایە و بەمزووانە وەک دیارییەکی نەورۆزانە پێشکەش بە بنەماڵەی خۆڕاگری شەهیدانی دەکەین.

بەرگی یەکەمی "سوورخەڵاتان" لە ساڵوەگەڕی دەسپێکی شۆڕشی ژینادا بڵاو بۆوە و ئەم دوو بەرگە بەسەریەکەوە ژیاننامەی ١٠٠ شەهیدی شۆڕشی ژینا لەخۆ دەگرن.

کۆمیتەی دۆزینەوەی ڕاستییەکانی نەتەوە یەکگرتووەکان:

هەڵاواردنی سیستماتیک دژی ژنان و کچان جینایەت دژی مرۆڤایەتی لە چوارچێوەی ناڕەزایەتییەکانی ئەو دواییانەدا بوون

ڕاپۆرتی ڕێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان

و لە ئینگلیزییەوە" کەماڵ حەسەنپوور

ژنێڤ، ٨ی مارچی ٢٠٢٤

سەرکوتی توندوتیژانەی خۆپیشاندانە هێمنانەکان و هەڵاواردنی بە دامەزراوییکراوی بەربڵاو دژی ژنان و کچان بوونە هۆی پێشێلکاریی جیددی مافەکانی مرۆڤ لە لایەن دەوڵەتی ئێرانەوە. گەلێک لەو پێشێلکارییانە وەک جینایەت دژی مرۆڤایەتی دێنە ئەژمار، ئەوە لە یەکەم ڕاپۆرتی کۆمیتەی سەربەخۆ و نێونەتەوەیی دۆزینەوەی ڕاستییەکان لەبارەی کۆماری ئیسلامیی ئێراندا هاتوە.

ڕاپۆرتەکە کە بۆ ئەنجومەنی مافەکانی مرۆڤ ئامادە کراوە دەڵێ، توندوتیژییەکان و پێشێلکارییەکانی یاسای نێودەوڵەتی لە چوراچێوەی ناڕەزایەتییەکانی "ژن، ژیان، ئازادی"دا کە لە سێپتەمبەری ٢٠٢٢ دەستیان پێ کرد و کوشتنی دەرەوەی یاسا، کوشتنی نایاسایی و گیانئەستاندن، کەڵکوەرگرتنی ناپێویست و ناڕێژەیی لە توندوتیژیی، دەستبەسەرکردنی گۆترەیی، ئەشکەنجە، لاقەکردن، بزرکردنی زۆرەملێ و ڕاوەدوونانی زایەندیی دەگرتنە خۆ.

پێشێلکارییەکانی مافەکانی مرۆڤ بە شێوەی ناڕێژەیی دژی ژنان، منداڵان و ئەندامانی کەمینەکانی ئەتنیکی و ئایینی بەڕێوە چوون. ئەو کۆمیتەیە بەڵگەی ڕاوەدوونانی زایەندیی تێکەڵاو بە هەڵاواردن بەگوێرەی ئەتنیک و ئایینی دەست کەوتوە.

سارا حوسێن، سەرۆکی کۆمیتەی دۆزینەوەی ڕاستییەکان گوتی، "ئەو کردەوانە بەشێک لە هێرشی بەربڵاو و سیستەماتیک دژی خەڵکی مەدەنیی ئێرانن، واتە دژی ژنان، کچان، کوڕان و پیاوانێک کە داوای ئازادی، یەکسانی، ڕێز و لێپرسینەوەیان کردوە. ئێمە داوا لە دەوڵەت دەکەین دەستبەجێ کۆتایی بە سەرکوتی ئەو کەسانەی بە شێوەی ئاشتییانە ناڕەزایەتییان دەربڕیوە بێنێ، بە تایبەتی هی ژنان و کچان."

ناڕەزایەتییەکانی ئێران بە هۆی مردنی ژنێکی کوردی ئێرانی، تەمەن ٢٢ ساڵ، بە نێوی ژینا -مەهسا ئەمینی لە کاتی دەستبەسەر کران بە هۆی ڕەچاونەکردنی یاسای ئێرانیی حیجابی زۆرەملێی دەستیان پێ کرد. ئەو کۆمیتەیە بۆی دەر کەوتوە کە توندوتیژیی فیزیکی لە کاتی دەستبەسەرکرانی، بووە هۆی کوشتنی نایاسایی خاتوو ئەمینی. دواتر لەجیاتی لێکۆڵینەوەی دەستبەجێ، کاریگەر و ورد، کە یاسای نێودەوڵەتی دەخوازێ، دەوڵەت چالاکانە ڕاستییەکەی شاردەوە و خۆی لە جێبەجێ کردنی دادپەروەری بوارد.

پاشان کاربەدەستان سەرجەم دامودەزگا ئەمنییەتییەکانی دەوڵەتی بۆ سەرکوتی ئەو خۆپیشاندەرانە خستە کار کە دوای کوژرانی خاتوو ئەمینی هاتبوونە سەر شەقامەکان. بەگوێرەی ئاماری بڕوا پێکراو، ٥٥١ خۆپیشاندەر بە دەست هێزە ئەمنییەتییەکان کوژران، لە نێویاندا ٤٩ ژن و ٦٨ منداڵ. زۆربەی کوژرانەکان بە هۆی چەک ڕوویان دا، لە نێویاندا بە تفەنگی ئوتوماتیک.

کۆمیتەی دۆزینەوەی ڕاستییەکان، لەو دۆخانەی کە لێیانی کۆڵیوەتەوە بۆی دەر کەوت کە هێزە ئەمنییەتییەکان کەڵکیان لە توندوتیژیی لەڕادەبەدەر و ناڕێژەیی وەرگرت کە بووە هۆی کوشتن و بریندارکردنی نایاسایی خۆپیشاندەرا.ن نموونەی برینی قووڵ لە چاوی خۆپیشاندەران، بۆتە هۆی کوێربوونی ژمارەیەکی زۆر لە ژنان، پیاوان و منداڵان و نقوستانبوونیان بۆ تا هەتایە.

ئەو کۆمیتەیە هەروەها بەڵگەی کوشتنی دەرەوەی یاساشی دۆزیوەتەوە.

کۆمیتەکە کوژران و بریندار بوونی هێزە ئەمنییەتییەکانی پشتڕاست کردۆتەوە بەڵام زۆربەی هەرە زۆری ناڕەزایەتییەکان هێمنانە بوون.

هێزە ئەمنییەتییەکان خۆپیشاندەرەکانیان بە دەستبەسەرکردنی لەگۆترە سەرکوت کردوە، لە نێویاندا خەڵکی ئەوتۆ هەبووە کە تەنیا سەمایان کردوە، دروشمیان داوە، دروشمیان لەسەر دیوار نووسیوە، هۆرنیان لێ داوە، یان لەسەر سۆسیال میدیا پشتگیریان لە داخوازییەکان، وەکوو مافەکانی ژنان، یەکسانیی و لێپرسینەوەیان کردوە. گەلێک لەوان چاوبەست کراون و بردوویانەنە نێو ئامێری گواستنەوەی بێ نیشانە، لە نێویاندا ئامبوڵانس. سەدان منداڵ کە بەشێکیان تەنیا دە ساڵ تەمەنیان هەبووە، دەستبەسەر کراون، بێ ئەوەی زانیارییەک لەبارەی شوێنی ڕاگرتنیان بدرێ، و لە بنەماڵەکانیان جیا کراونەوە.

لە کاتی دەستبەسەر کراندا، کاربەدەستانی دەوڵەتی، قوربانییەکانیان ئەشکەنجە کردوە تا ئیعترافیان لێ بستێنن یان بیانترسێنن، بێڕێزییان پێ کردوون و سزایان داون. کۆمیتەکە هێندێک دۆخی دۆزیونەوە کە لەواندا ژنان و کچان لاقە کراون و توندوتیژیی سێکسی و زایەندیی دژیان کراوە، لە نێویاندا لاقەکرانی بەکۆمەڵ، لاقە کران بە شتێک، لە کارەبادانی زێ، بەزۆر ڕووتکردنەوە و دەستبۆبردن. هێزە ئەمنییەتییەکان داوای ژنان بۆ یەکسانیی و نەهێشتنی هەڵاواردنیان وەکوو "ویستی ڕووتبوونەوە" و "بڵاوکردنەوەی بێڕەوشتی" لێک داوەتەوە.

کۆمیتەی دۆزینەوەی ڕاستییەکان بۆی دەر کەوتوە کە دەوڵەت لە دێسەمبەری ٢٠٢٢ تا جانیوەری ٢٠٢٤ لانی کەم و لەگۆترە، پاش دادگاییکردنی کورتماوە کە پشتبەستوو بە دانپێدانان لەژێر ئەشکەنجە و هەڵسوکەوتی ناڕەوا بووە ٩ لاوی لە سێدارە داون. دەیان تاک، هێشتا لە ژێر مەترسی لەسێدارە دران یان وەرگرتنی حوکمی ئیعدام لە پەیوەندی لەگەڵ ناڕەزایەتییەکان دان. ژنان و منداڵان لەنێو گەلێک لەو کەسانەدا دەبینرێن کە لە سەرەتای دەستپێکی ناڕەزایەتییەکان تۆمەتبار بە تاوانی ئەوتۆ کراون کە سزای مەرگیان هەیە.

ڕێژەیەکی زۆر هێشتا تێچوویەکی زۆر بە هۆی پشتیوانی لە جووڵانەوەی "ژن، ژیان، ئازادی" دەدەن. کاربەدەستان سەرکوتەکانیان بۆ سەر بنەماڵەی قوربانییان، ڕۆژنامەنووسان و داکۆکیکارانی مافەکانی مرۆڤ، پارێزەران، پزیشکان و گەلێک خەڵکی دیکە چەند هێندە دەکەن، تەنیا بەو هۆیە کە بیروڕای خۆیان دەربڕیوە، پشتگیریان لە خۆپیشاندەران کردوە یان بە دوای ڕاستی و دادپەروەری بۆ قوربیانیان دابوون.

کاربەدەستانی دەوڵەتی، لە بەرزترین پلەکاندا بە لێدوانەکانیان هاندەر، بڕیاردەر و خوازیاری پێشێلکارییەکان دژی مافەکانی مرۆڤ بوون و پاساویان بۆ ڕەفتار و ئاکاری هێزە ئەمنییەتییەکان دەهێنایەوە. ئەوان دەستیان دایە هەڵمەتێکی شێواندنی ڕاستییەکان کە لەویدا خۆپیشاندەرانیان بە "ئاژاوەگێڕ"، "بەکرێگیراوی بیانی" یان تاقمی "جیاییخواز" نێو دەبرد. هێزە ئەمنییەتییەکانی دەوڵەتی، بە تایبەت سوپای پاسداران، هێزی بەسیج و هێزەکانی فەرماندەیی سەپاندنی یاسای کۆماری ئیسلامیی ئێران (فەراجا)، بەشداری پێشێلکردنی جیددی مافەکانی مرۆڤ بەگوێرەی یاسای نێودەوڵەتی بوون.

کاربەدەستانی ئێران ڕێگریان لە هەوڵەکانی قوربانییان و بنەماڵەکانیان بۆ قەرەبووکرانەوە و دۆزینەوەی چارەسەر داوە. کۆمیتەی دۆزینەوەی ڕاستییەکان بەو ئاکامە گەیستووە کە قوربانییەکان لەگەڵ سیستەمێکی دادوەریی بەرەوڕوو بوونەوە کە سەربەخۆیی، شەفافیەت و لێپرسینەوەی نییە.

ڤیڤیان کرستیچەڤیچ، ئەندامی کۆمیتەی دۆزینەوەی ڕاستییەکان گوتی، "کۆماری ئیسلامیی ئێران بەرپرسیارە مافەکانی ژنان و منداڵان بپارێزێ و مافی ڕاستی، دادپەروەریی و قەرەبووکردنەوەی سەرجەم قوربانییەکان دەستەبەر بکات. بە لەبەرچاوگرتنی هەڵاواردنی بەدامەزراوییکراو دژی ژنان و کچانی ئێران، ئەوان مافی قەرەبوو کرانەوەی تەواو و زەمانەت کردنی ئازادیی تەوا و و بەشداریی لە سەرجەم لایەنەکانی کۆمەڵگەی ئێرانیان هەیە. بە لەبەرچاوگرتنی ئەو زانیارییانەی ئێمە دۆزیومانەنەوە، ئەوە بێجگە لە ڕێکاری دیکە، بە مانای گۆڕینی سەرجەم یاساکانی مەدەنی و سزادان، چاکسازیی لە سیستەمی دادوەریی و هەنگاوەکان بۆ قبووڵی بەرپرسیارەتی دەگرنە خۆ."

کۆمیتەی دۆزینەوەی ڕاستییەکان بەداخە لە نەبوونی هاوکاریی کاریگەر لە لایەن دامودەزگاکانی ئێرانیی خاوەن دەسەڵات، سەرەڕای داوای بەردەوامی ئێمە بۆ وەرگرتنی زانیاریی، لە ناویاندا زانیاریی لە بارەی کوژراو و بریندارانی هێزە ئەمنییەتییەکان ئەوان لە خۆ بواردن لە دەستڕاگەیشتنی ئێمە بە وڵاتەکە و خەڵک بەردەوام بوون. کۆمیتەکە هەروەها نەبوونی هەر جۆرە شەفافیەت لە پەیوەندی لەگەڵ ڕاپۆرتی خودی دەوڵەت لەمەڕ تۆمەتەکانی پێشێلکاریی جیددی مافەکانی مرۆڤی پشتڕاست کردۆتەوە.

بە هۆی نەبوونی چارەسەری کاریگەر و بە لەبەر چاو گرتنی بێ سزا هێشتنەوەی پێشێلکارییەکانی سیستەماتیک و مێژوویی لە ئێران، دەوڵەتانی ئەندام پێویستە ڕێکارەکان بۆ لێپرسینەوە لە ئاستی نێودەوڵەتی و سیستەمەکانی نێوخۆیی خۆیاندا بکۆڵنەوە. کۆمیتەی دۆزینەوەی ڕاستییەکان داوا لە دەوڵەتان دەکات پرەنسیپە گەردوونییەکانی دادوەریی بۆ گشت تاوانەکانی ژێر یاسای نێودەوڵەتی بەبێ سنووردار کردنی ڕێکارەکان، دامەزراندنی سندووقی قەرەبوو کردنەوەی قوربانییان، بە کۆ یان بە تاک و، دابین کردنی پارێزگاریی، لە ناویاندا بە قبووڵی پەنابەریی و ڤیزای مرۆڤدۆستانە بۆ ئەو کەسانەی لە ڕاوەدوونان بە هۆی ناڕەزایەتییەکان لە ئێران ڕا دەکەن، لەبەر چاو بگرن.

شەهین سەردار عەلی، ئەندامێکی کۆمیتەی دۆزینەوەی ڕاستییەکان گوتی، "ئێمە داوا لە کاربەدەستانی ئێران دەکەین دەستبەجێ لەسێدارەدانەکان ڕا بگرن و سەرجەم ئەو کەسانەی لەگۆترە و لە ڕەشبگیرییەکاندا بە هۆی بەشداریی لە ناڕەزایەتییەکان دەستبەسەر کراون بێ مەرج ئازاد بکات و کۆتایی بە سەرکوتی خۆپیشاندەران و بنەماڵەکانیان و لایەنگرانی جووڵانەوەی ژن، ژیان، ئازادی، بێنێ.

***

پاشخان: ئەنجومەنی مافەکانی مرۆڤی نەتەوە یەکگرتووەکان بڕیاری دروستکردنی کۆمیتەیەکی سەربەخۆی نێودەوڵەتی بۆ دۆزینەوەی ڕاستییەکان لە بارەی کۆماری ئیسلامیی ئێران لە ٢٤ی نۆڤەمبەری ٢٠٢٢ی پەسەند کرد تا لە پێشێلکارییەکانی ئیددیعاکراوی مافەکانی مرۆڤ لە لایەن کۆمای ئیسلامیی ئێرانەوە لە پەیوەندی لەگەڵ ناڕەزایەتییەکانی دوای ١٦ی سێپتەمبەری ٢٠٢٢، بەتایبەتی ئەوانەی دژی ژن و منداڵانی دەگرتەوە، بکۆڵێتەوە. لە ٢٠ی دێسەمبەری ٢٠٢٢، سەرۆکی ئەنجومەنی مافەکانی مرۆڤ ڕایگەیاند کە سارا حوسێن (بەنگلادێش)، شەهین سەردار عەلی (پاکستان) و ڤیڤیان کرستیچەڤیچ (ئارژانتین) وەک سێ ئەندامی سەربەخۆ بەشداری کۆمیتەکە دەبن و سارا حوسێن وەک سەرۆکی کۆمیتەکە دیاری کرا.

وێـــــــستگە

ئەیەوێ جێگا بە ئیسرائیل لێژ بکا!

ئاسۆ مینبەری

لە مێژووی ٤٥ ساڵەی ڕێژیمی ئێراندا، هەمیشە چەواشەکاری هەبووە و هەتا ئەم ڕێژیمەش بمێنێ چەواشەکارییەکانیشی بەردەوام دەبن. لەو کاتەوە کە دەسەڵاتی ئاخوندەکان لە ئێران هاتووەتە سەر کار، هەتا ئەمڕۆ، کاربەدەستانی ئەم ڕێژیمە بە خۆگێلکردن لە بەتاڵانبردنی دەسکەوتەکانی شۆڕشی ٥٧ و ئازار و ئەشکەنجەی خەڵکانی ئێران، ژیانیان لە خەڵک تاڵ کردوە و نەیانهێشتوە ڕۆژێکی خۆش ببینن. ئەڵبەت ئەمە بۆ نەتەوە ستەملێکراوەکان و بەتایبەت کورد، چەند قات زیاتر بووە و لەو نێوانەشدا ژنانی کورد هەمیشە بەر پەلاماری ستەمکاری و هەڵاواردن و نکۆڵیکردنی ڕێژیم کەوتوون. ئەوەی کە سەرنجڕاکێشە، ڕووهەڵماڵراویی کاربەدەستانی ڕێژیمە کە سەرەڕای ئاشکرابوونی کردەوە قیزەونەکانیان دژ بە خەڵک، دیسانەوە باس لە ماف و ژن و ئازادی دەکەن!

بەپێی ئامارێک کە لەم ڕۆژانەدا، ئاژانسی هەواڵدەریی کوردپا سەبارەت بە پێشێلکارییەکانی مافی ژنان لە ٨ی مارسی ٢٠٢٣ هەتا ٨ی مارسی ئەمساڵ بڵاوی کردەوە، ١٤ کەس لە ژنانی دەسبەسەرکراوی کورد لە دادگاکانی ئینقلاب و سزادانی کۆماری ئیسلامیدا بەرەوڕووی سزای جۆراوجۆری لە چەشنی بەندکران، لێدانی قامچی، پێبژاردن و سزای تەواوکەر بوونەتەوە. کۆمیتەی دۆزینەوەی ڕاستییەکانیش لە یەکەم ڕاپۆرتی خۆیدا کە ڕۆژی هەینی ١٨ی ڕەشەمە، هاوکات لەگەڵ ڕۆژی ٨ی مارس، ڕۆژی جیهانیی ژنان، بڵاوی کردەوە، سەرکوتی بێبەزەییانەی شۆڕشی ژینای لەلایەن ڕێژیمی ئێرانەوە بە "جینایەت دژی مرۆڤایەتی" ناو برد.

هەر لەم ڕۆژانەدا، ڕێکخراوی "ستۆپ فێمساید ئێران" لە ڕاپۆرتێکدا ڕایگەیاند کە لە ساڵی ٢٠٢٣ی زایینیدا ١٥٦ ژن لە ئێراندا کوژراون. ڕێکخراوی لێبوردنی نێونەتەوەییش ڕۆژی چوارشەممە ١٦ی ڕەشەمە ڕاپۆرتێکی بڵاو کردەوە و لەو ڕاپۆرتەدا ڕێژیمی ئێرانی بەهۆی گرتنەبەری سیاسەتی سەرکوتی ژنان و پێشێلکردنی مافی ژنان مەحکووم کرد.

لە ڕۆژی ٢٣ی سەرماوەزی ١٤٠١دا و لە گەرمەی شۆڕشی ژینادا بە هۆی سەرکوتی بەربڵاو و سیستماتیکی ژنان لە ڕەوتی بزووتنەوەی ژینادا، کۆماری ئیسلامی لە کۆمیسیۆنی پێگەی ژن دەر کرا و ئەندامەتیی ڕێژیم لەم کۆمیسیۆنە بۆ چوار ساڵ هەڵوەشایەوە، کەچی لە ڕۆژی ٢٠ی ڕەشەمەی ئەمساڵدا، ئێنسییە خەزعەلی، جێگری کاروباری ژنان لە دەوڵەتی ڕەئیسیدا، بە مەبەستی بەشداریکردن لە کۆبوونەوەی کۆمیسیۆنی نەتەوە یەکگرتووەکان بۆ پێگەی ژنان گەیشتە نیۆیۆرک! خەزعەلی لە ٦٨ەمین کۆبوونەوەی کۆمیسیۆنی پێگەی ژنی نەتەوە یەکگرتووەکان بە ڕۆژنامەنووسانی میدیاکانی سەر بە ڕێژیمی ڕاگەیاندوە، من بۆ بەدواداچوون لەسەر بارودۆخی تایبەتی ژنان لە غەززە و داواکاری بۆ دەرکردنی ئیسرائیل لە کۆمیسیۆنی پێگەی ژنی نەتەوە یەکگرتووەکان لێرە ئامادەم و گوتوویەتی: وەک وڵاتانی دیکە کە ڕاپۆرتێک لەبارەی دۆخی ژنان دەخەنە ڕوو، ئێمەش ڕاپۆرتێک لەسەر بارودۆخی ژنان لە ئێراندا دەخەینە ڕوو و باس لە بارودۆخی ژنان لە کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی و ئەو کێشانە دەکەین کە ڕووبەڕوویان دەبنەوە و بە شێوەیەکی تایبەت باس لە بارودۆخی ژنانی فەلەستینی لە غەززە دەکەین.

ئەمە جیا لەوەی کە لایەنێکی پێوەندیی بە جیددینەبوونی وڵاتانی زلهێز و لەوانە ئەمریکا سەرەڕای ئاشکرابوونی ڕاستییەکان بەتایبەت لەلایەن کۆمیتەی دۆزینەوەی ڕاستییەکانەوە سەبارەت بە پێشێلکارییەکانی مافی ژنان لەلایەن ڕێژیمەوە لە درێژەی شۆڕشی ژینادا هەیە، لەلایەکی دیکەوە نیشان دەدات کە ئەم ڕێژیمە چەندە لە ئەستاندنی گیانی خەڵک و قسەی زل و بریقەداردا بێ شەرمە.

هەر لەو کاتەدا کە خەزعەلی دەیویست باس لە دۆخی ژنان لە ئێران بکات و داوای دەرکردنی ئیسرائیل لەم کۆمیسیۆنەی دەکرد، ٩ ژنی کورد بە ناوەکانی زەینەب جەلالیان، سوعدا خەدیرزادە، موژگان کاوسی، سەکینە پەروانە، ژیلا هۆژەبری، هاجەر سەعیدی، فریشتە حوسێنی، وریشە مورادی و پەخشان عەزیزی لە بەندیخانەکانی ئێڤین، یەزد، ورمێ، تۆن کابۆن، مەشهەد و سنەدا بوون و لەگەڵ خراپترین ئەشکەنجە دەروونییەکانی بەرپرسانی بەندیخانەکاندا بەرەوڕوو بوون، کەچی ئێنسییە خەزعەلی زیاتر خەمی ژنانی فەلەستینی دەخوات و داوای دەرکردنی ئیسرائیل لەم کۆمیسیۆنە دەکات، بەڵام بیری چووەتەوە کە خۆی ساڵێک پێش ئێستا لەم شوێنە دەر کراوە و پاش ساڵێک، لێکۆڵینەوەکان هەموو ئازار و ئەشکەنجە و ستەمەکانی ڕێژیمە دڵخوازەکەی ئەم بەناو بەرپرسەیان بە بەڵگەی باوەڕپێکراو پشتڕاست کردووەتەوە.

خەزعەلی وەک سروشتی باقی بەرپرسانی ڕێژیم، بە باسکردنی بابەتی دیکە هەوڵ بۆ بەلاڕێدابردنی ڕاستییەکان دەدات و بە خەیاڵی خۆی دەیەوێ جێگا بە ئیسرائیل لێژ بکات، ئەمە لەکاتێکدایە کە ئیسرائیل بە هۆی شەڕی ماڵوێرانکەری غەززەوە کە بە دەستێوەردانی کۆماری ئیسلامی لەلایەن حەماسەوە دژ بەم وڵاتە دەستی پێ کرد، تووڕەیە و بە هێرش بۆ سەر گرووپە نیابەتییەکانی ڕێژیم، قەرەبووی خەسارەکان دەکاتەوە.

لە ڕاستیدا بەشداریکردنی خەزعەلی و چەواشەکردنی ڕاستییەکان و هەوڵ بۆ بەلاڕێدابردنی بیروڕای گشتی هیچ لە دۆخی خراپی ئێران لە باری نێوخۆیی و نێونەتەوەییەوە ناگۆڕێ، وڵاتانی دیکە دەزانن کە کۆماری ئیسلامی کۆڵەکەکانی لەرزۆک بوونە و لە لێواری ڕووخان نزیک بووەتەوە و لە نێوخۆش خەڵک بەردەوام لەقاوی چەواشەکارییەکانی دەدەنەوە و بە پێداگری لەسەر ماف و ئازادییەکانیان دەکەن و بەرەنگاری دەبنەوە. جێگا لێژکردن بە ئیسرائیل هیچ لە دۆخی ڕێژیم ناگۆڕی و ئەوەی کە ڕوونە، سەرکەوتنی ڕووناکی بەسەر تاریکیدایە.

له ساڵی نوێدا بەرەو "پۆست" ژن، ژیان، ئازادی

ئەلبورز ڕووبینتەن

له سەر ئەوەی کە ڕابردوو چۆن دەتوانێ کاریگەریی لە سەر داهاتوو هەبێ مشتومڕێکی زۆر لەنێو فەیلەسوفان و زانایانی زانستی مرۆڤایەتی هەیە، هەر یەک لە زانایان باس لە شێوازێکی کاریگەری ڕابردوو لەسەر داهاتوو دەکەن بە جورێک کە جەبری مێژووی باسێکی گەرمی فەلسەفەی هێگل هەژمار دەکرێ کە لە تێروانینەکانی ئەفلاتون سەرچاوەی گرتووە و لەسەر فەلسەفەی مارکسیش کاریگەری داناوە. بەڵام ئەوەی زیاتر لە گەڵ نێوڕۆکی ئەو بابەتەی کە لێرەدا باسی دەکەین ئەو وتەیەی ئێدمۆند بەرک نووسەر و فەیلەسوفی بریتانیاییە کە نوسەری کتێبی ڕامانێک لە سەر شۆڕشی فەڕانسەیە. بەرک لە وتەیەک لە مەڕ مێژوو دەڵێ: "لە مێژوودا قەبارەیەکی زۆری ڕێنوێنی بۆ ئێمە هەیە، کە دەتوانێ پێداویستیەکانی زانستی داهاتوو، لە هەڵە و لاوازییەکانی ڕابردووی مرۆڤایەتی دروست بکات."

شۆڕشی ژن ژیان ئازادی کە ئێستا لە گرینگترین ئەو ڕووداوانەی ڕابردووی نزیکمان بە تایبەتی لە بەرەنگاری لە ڕێژیمی دیکتاتورییە پێویستیی بە خوێندنەوەیەکی چەند ڕەهەندی هەیە بۆ ئەوەی بتوانین وەک ڕێنوێنی بۆ داهاتوو کەڵکی لێوەرگرین، هەر بۆیەش کە بەرەو پۆست ژن ژیان ئازادی دەڕۆین پێویستە نەک لە خاڵە ئەرێنییەکان بەڵکوو لە هەڵەکانیش کەڵک وەربگرین بۆ ئەوەی هەستانەوەی داهاتوومان سەرکەوتووتر بێ یا سەرکەوتنی کۆتایی واتە ڕووخانی دیکتاتوری بە ئازادی گەیشتنی کورد و کوردستانی لێ بکەوێتەوە. بە تایبەتی کە بەرەو ساڵی نوێش دەچین ئەو پێویستییە زیاتر خۆی دەنوێنێ، چونکە ساڵی نوێ بۆ ئێمە دەستپێکی چالاکیی نوێ بە هێمای نەتەوەیی لە بەرانبەر سەرکوت و بیری فاشیستییە.

زۆرن ئەو لایەن و ڕەهەندانەی شۆڕشی ژن ژیان ئازادی کە دەبێ شەن و کەوی بکرێن، بەڵام ئەوەی لەو بابەتەدا بەکورتی باسی لە سەر دەکەین هەبوونی بیری شۆڤینستییە کە لە ڕێژیم و هەروەها بەشێک لە ئۆپۆزیسیۆن بە شێوەیەکی زۆر بەربڵاو دەبیندرێ کە بە هەموو شێوەیەک دژایەتیی مافە نەتەوەییەکان دەکات. ئەو ڕەهەندە لە شۆڕشی ژن، ژیان، ئازادی یەکێک لەو هۆکارانە بوو کە بووە هۆی ئەوەی سەرکەوتن بە دەست نەهێنێ.

لە دەستپێکدا کە شۆڕش لە کوردستانەوە دەستی پێ کرد چالاکییەکانی دەرەوەی کوردستان وێڕای پشتیوانی بۆ کوردستان وەک چالاکییەک دژی حیجاب دەستیان پێ کرد، لە کوردستان مەودایەکی زۆری نەبرد کە شۆڕش لە دەربڕینی دەنگی ناڕەزایەتی لە دژی شەهیدبوونی ژینا بۆ قوناغی ژن ژیان ئازادی گۆڕا و لەوێ ئازادیی کورد و کوردستانیش وەک سەنتێز خۆی نیشان دا و هەر ئەوەش بووە هۆی ئەوەی پشتیوانی لە هێزی سیاسیی کوردی و بە تایبەتی حیزبی دێموکرات و شەهیدی نەمر دکتو قاسملوو وەک هێمایەکی چالاکییەکان بە زەقی خۆیان نیشان دا. هەرچەند لە کوردستان چالاکییەکان ڕەنگی خەباتی نەتەوایەتییان بە خۆوە زیادتر دەدیت لە دەرەوەی کوردستانیش پشتیوانی بۆ ئەو خەباتەی کوردستان کەمتر دەبۆوە، تەنانەت ئۆپۆزیسیۆنی فارسی بەرەو دژایەتییەکی سیستماتیک بۆ ئەو شۆڕشە ڕۆیشت و بە جۆرێک هەوڵی دەدا شۆڕشی ژن ژیان ئازادی لە هەر جۆرە هێمایەکی نەتەوەیی کوردی بسڕێتەوە و لە داخوازی بۆ لابردنی حیجاب لە تاراندا کورتی بکاتەوە بە جۆرێک کە پێناسەی ئەو شۆڕشە واتە "ژن، ژیان، ئازادی"، بۆ "پیاو، وڵات، ئاوەدانی" لەلایەن خێڵی پاشایەتیخواز بگۆڕێت.

ئەو دژایەتییەی ئۆپۆزیسیۆن لە دەرەوە لەگەڵ هەوڵی زۆر ڕێژیم بۆ نیشاندانی ئەو شۆڕشە بە شۆڕشی کوردان بۆ جیاییخوازی هاوتەریب بوو، ئەو هاوتەریبیە لە نێوان لایەنی دژ بەیەک جارێکی دیکە سەلماندی شوڤینیزمی دژە کورد و مافەکانی لە ئەگەری ڕووخانی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامیش لەوانەیە بەردەوام بێت، کە ئێستاش بە ئەندازەیەک دژایەتی کورد دەکەن.

دژایەتیی کوردی و شۆڕشی ژن ژیان ئازادی تەنانەت بۆ نێو میدیای فارسی زمانی دەرەوەش گواسترایەوە بە جۆرێک هەمیشە بە گومانەوە سەیری چالاکییەکانی کوردستانیان دەکرد و تەنانەت ئەگەر لەژێر تیغی سانسوریش دەرچوبا هەوڵی ئەوەیان دەدا کە بەرگی ئێرانی بوونی کە ساختەی بیری شوڤینیزمی پەهلەوی و کۆماری ئیسلامیی بە سەردا بسەپێنن، کە ئەو ڕاستییە دەسەلمێنێ بە هەمان ئەندازەی ئازادیخوازی بۆ کورد فەلسەفەی ژیانە، دژایەتی کردنی ئەو ئازادیەش بە بیانووی وەک جیاییخوازی بۆ ئەوان هزر و ئەندیشەیە کە ناتوانن لە بیری بکەن یا وەلای بنێن؛ تەنانەت ئەگەر بانگەشەی دیموکراسییش بکەن.

"پۆست" ژن، ژیان، ئازادی بەر لە هەموو شتێک خوازیاری ئەوەیە کە دەبێ ئەو ڕاستییە زیاتر بناسین کە ئەو بیرۆکەی کە زیادتر لە سەد ساڵە ڕێگری دەکات لەوەی کورد بە کەمترین مافەکانی بگات، تەنیا سیاسەتی دەسەڵاتداران لە تاران نییە بەڵکوو مێنتالیتەیەکی زۆرینەی لایەنەکانی نەتەوەی سەردەستە. تەنانەت ئەگەر ئەو لایەنانە دژی یەکتریش بن، بەڵام بە نسیبەت پرسی کورد هاوڕا و تەنانەت هاوباوەڕن. دەرککردن بەو ڕاستیە ئێمە هان دەدا هەتا وزەی هەرە زۆری خۆمان لە ڕاستای کوردستان و یەکگرتووی لە کوردستان لە پێناو خەبات بۆ کوردستان یەک بخەین کە ئەو کات دەنگمان لە تاران زۆر بەهێزتریش دەبێ، بەتایبەتی لە هەر ئەگەرێکدا ئێمە ڕووبەڕووی ئەو هزرە شوڤینیستییە هەر دەبین.

نەورۆزی کوردستان

کلیلوشەکانی بەردەوامیی خەبات هەتا سەرکەوتن

جێژن و شایی نەورۆزانەی خەڵک بەشێوەیەکی جوان و ڕازاوە، و بەجۆش و خرۆشەوە لە هەموو ناوچەکانی کوردستان درێژەی هەیە و دیمەنێکی جوان و مانادار به کوردستان بەخشیوە.

یەکگرتوویی، شایی و دڵخۆشیی خەڵک و جلوبەرگی جوان و ڕازاوەی کوردەواری و، لە هەمانکاتدا ڕێکوپێکی لە بەڕێوەبردنی ڕێوڕەسمەکان لەو خاڵە سەرنجراکێشانەن کە نەک کۆماری ئیسلامی بەڵکوو هیچ حکوومەتێکی داگیرکەر لە کوردستان، نە دەتوانن دەستی بەسەردا بگرن و نە بەلاڕێیدا بەرن. ئەم شایی و خۆشحاڵی و هێز و وزەیەی خەڵکی کوردستان لە حاڵێکدایە، کە کۆمەڵگەی ئێران لە سایەی دەسەڵاتی چەوت و ئیدئۆلۆژیک و دوگم و داخراوی کۆماری ئیسلامی، لە ڕیزی وڵاتانی ناشاد و خەمۆکی دنیایە، و ئەمە خۆی خاڵی بەهێزی کۆمەڵگەی کوردستانە.

کۆماری ئیسلامی بە هەموو توانا و بە درێژایی تەمەنی پڕ نەهامەتی خۆی، هەوڵی داوە ئەوەی ناوی شایی و خۆشی و خۆشحاڵییە لە ژیانی خەڵکدا بیسڕێتەوە و ڕەنگی ڕەش و تازیەباری و خەمۆکی بەسەر ئەم وڵاتەدا بسەپێنێ. ئەم چل و پێنج ساڵەی دەسەڵاتی کۆماری ئیسلامی بەسەر ئێراندا هەموو ڕێگایەکیان لە بەحەرام زانین و قەدەغەکردنی مۆسیقاوە بگرە تا پێشگرتن لە شایی و خۆشی و هەوڵ بۆ سەپاندنی تەنانەت جلوبەرگی دڵخوازی حکوومەت تاقی کردەوە، بەڵام هەم لە ئاستی ئێراندا و هەم بەتایبەتی لە کوردستاندا سەرکەوتوو نەبوون و دیمەنەکانی نەورۆزی کوردەواری لە سەرانسەری کوردستان سەلمێنەری ئەم ڕاستییەن.

ئەوەی لەسەر نەورۆزی کوردەواری گوترا هەروا ئاسان بەدەست نەهاتووە، بەڵکوو ئاکامی خەبات و بەربەرەکانییەکی گەورە و کۆڵنەدەرانەی دەیان ساڵەی خەڵکی کوردستانە کە لەبەرانبەر هەموو زەبروزەنگ و سەرکوت و بەکارهێنانی هەرچەشنە سیاسەت و پیلانێکی کۆماری ئیسلامیدا، چۆکیان دانەدا و کۆڵیان نەدا. کەواتە ئێستا نەورۆز لە کوردستان تەنیا هاتنی بەهار و ساڵی تازە و گۆڕینی وەرز نییە، بەڵکوو هێمایەکە بۆ کۆڵنەدان و بووژانەوە و هەستانەوە لەبەرانبەر حکوومەتێکی مرۆڤکوژ، کە بە هەموو ڕێگایەک و بە هەموو ئامرازێک لە هەوڵی لەنێوبردنی و توانەوەی گەلی کورددایە.

هەڵسوکەوتی خەڵکی کوردستان لە نەورۆزی ئیمساڵدا کە هێشتا گەلی ئێمە لە بەرانبەر کۆماری ئیسلامیدا لە خەباتێکی خوێناویدایە، دیسان سەلمێنەری بابەتێکی دیکەیە، ئەویش ئەوەیە کە فەلسەفەی خەبات و قوربانیدانی ئەم گەلە " مردن بۆ ژیانە نەک ژیان بۆ مردن." بەواتایەکی دیکە خەڵکی کوردستان ڕێگە نادەن کارەسات بەسەریاندا زاڵ بێ.

ئەگەر هەر ئەم یەک دوو ساڵەی ڕابردووی پاش شۆڕشی ژینا لە بەرچاو بگرین کە دەستی ڕەشی داگیرکەر دەیان و سەدان لاوی ئازا و دڵ پڕ لە هیوای کوردیان لە سەر شەقامەکان و لە زیندانەکان لە ڕیزی پێشمەرگەکانی کوردستاندا شەهید و بریندار کرد،حاشای لێ ناکرێ کە داخێکی گرانیان خستە سەر دڵی خەڵکی کوردستان؛ بەڵام گەلی ئێمە باش لەوە تێگەیشتوون کە نابێ تەسلیمی ئەو سیاسەتەی کۆماری ئیسلامی ببن و لە کارەساتەکەدا بمێننەوە. ئەوان تازیەبار و دەستەوئەژنۆ لە ماڵەوە دانانیشن، بەڵکوو ڕاست بەپێچەوانەی ئەوەی کۆماری ئیسلامی دەیهەوێ نەک هەر خەڵکی ئاسایی، بەڵکوو ئەوە بنەماڵە و کەسوکاری سەربەرزی شەهیدانن کە لەم خەبات و بەربەرەکانییەدا لەگەڵ دوژمن لە ڕیزی پێشەوەن. ئەوە ئەوان و هاوڕێیەکانیانن کە شاربەشار و گوندبەگوندی کوردستان مەشغەڵی ئاگری نەورۆز دادەگیرسێنن و سەرچۆپیی ڕزگاری دەگرن.

خاڵێکی سەرنجڕاکێشی دیکەی ئەم ڕۆژانە لە مانگی نەورۆزدا، دیاریکردنی ڕۆژێک بەناوی ڕۆژی جلی کوردی لەلایەن کۆماری ئیسلامیەوە بوو کە لە جێی خۆیدا جێی قسەلەسەر کردنە.

مەنسوور مرووەتی

ئەوەی ڕاستی بێ جلوبەرگی کوردی وەک بەشێکی گرینگ لە فەرهەنگ و کولتووری نەتەوەی کورد نابێ ڕۆژی بۆ دیاری بکرێ و لە ڕۆژێکدا کورت بکرێتەوە. ئەو بابەتە وەکوو ئەوەیە بگوترێ دەبا ڕۆژێک بۆ زمانی کوردی دیاری بکرێ و لەو ڕۆژەدا خەڵک بە زمانی خۆیان واتە بە کوردی قسە بکەن. ئایا شتی وا لە گەڵ عەقڵ و مەنتقدا دەگونجێ؟ بێگومان نا، چونکە ئەوانە هەموو پێکهێنەرانی فەرهەنگی نەتەوەیێکی چەند میلیۆنین و کەس بۆی نییە ڕۆژی بۆ دیاری بکا و بە خەڵکی کوردستانی بفرۆشێتەوە. بەڵام مەبەست لەو کارەی کاربەدەستانی کۆماری ئیسلامی لە کوردستان چی بوو؟

کاربەدەستانی ڕێژیم لە پاش ڕابوونی ئازایانەی خەڵکی کوردستان لە شۆڕشی ژینا و دەسپێکی ڕووخانی کۆماری ئیسلامی، و سەرکوتی خوێناویی ئەم شۆڕشە و کۆڵنەدانی خەڵک، لە هەوڵی ئەوەدان بە هەر شێوەیەک بۆیان دەکرێ وا بنوێنن دۆخی کوردستان ئاساییە. بۆ ئەو مەبەستە ساڵی ڕابردووش هەوڵی زۆریان دا و دەستیان بۆ هەندێ کار برد کە تەنانەت لە گەڵ ئیدئۆلۆژیی داخراوی خۆشیان نەدەهاتەوە. بۆ وێنە ڕێگەدان بە فستیڤاڵی جۆراوجۆر و کۆنسێرتی گۆرانی و هەڵپەڕکێی سەرشەقامەکان، کە پێشتر یا هەر ئیزنیان پێ نەدەدرا یا دوای چەند مانگ بێنەوبەردە بەشێوەیەکی زۆر سنووردار ڕێگەیان پێ دەدا. ئێستاش دیاریکردنی ڕۆژێک بۆ جلوبەرگی کوردی و ڕێگەدان بە شایی و هەڵپڕینی خەڵک لە سەر شەقامەکان ڕێک هەمان سیاسەتە. واتە ئەوان دەیانهەوێ بەشێوەیەکی ڕیاکارانە و خەڵک خەڵەتێنانە (پۆپۆلیستی) وا بنوێنن کە لەبەر ڕێزی فەرهەنگ و جلوبەرگی کوردی ئەم ڕۆژەیان دیاری کردوە، بەڵام ڕاستییەکەی ئەوەیە کە دەیانهەوێ بارودۆخی کوردستان ئاسایی نیشان بدەن. هەڵبەت باشە ئەوەش بگوترێ کە ڕێژیم بۆ مەبەستەکانی خۆی هەر کەڵک لە فەرهەنگ و هێماکانی کوردەواری کەڵک وەردەگرێ و بۆخۆشیان باش دەزانن کە خەڵکی کوردستان جگە لە فەرهەنگ و هێماکانی خۆیان شتی دیکەیان لێ قەبووڵ ناکەن.

لە لایەکی دیکەوە جیاواز لە فرت و فێڵەکانی پشت پەردەی ئەم کارانەیان، سەرنجڕاکێش ئەوەیە خەڵک دەتوانن هەر ئەم بۆنە حکوومەتیانەش بکەنە دەرفەتێک کە بە قازانجی خۆیان بشکێتەوە و هەرواشیان کردوە. دەنا خەڵکی کوردستان چاک لە مەبەستە شاراوەکانی ڕێژیم تێدەگەن و بەرپەرچی ئەدەنەوە.

لە کۆتاییدا و جارێکی دیکە وێڕای پیرۆزبایی نەورۆز، سڵاو لە ڕابوون و کۆڵنەدانی خەڵکی کوردستان لە سەنگەری نەورۆزدا.

بەشداریی نوێنەری حیزب لە پەنێڵێکی تایبەتیی زانکۆی جۆرج تاون

ڕۆژی دووشەممە ٢١ی ڕەشەم ئارش سالح، نوێنەری حیزب لە ئامریکا بەشداریی لە پانێلێک بۆ باس و لێکۆڵینەوە لەسەر پرسی ئاسایشی نەتەوەی کورد لە زانکۆی جۆرج تاون کرد.

ئەم پانێلە لەلایەن ئەنجومەنێکی خوێندکاران و مامۆستایانی زانکۆی جۆرج تاون بۆ باسکردن لەسەر کێشەی کورد لە ڕۆژهەڵاتی ناوین بەڕێوە چوو. بەشدارانی ئەم پەنێلە بریتی بوون لە ئارەش سالح نوێنەری حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە ئەمریکا، تریفە ئەزیز، نوێنەری حکوومەتی هەرێمی کوردستان لە ئەمریکا، گران ئۆزجان بەڕێوەبەری دەزگای ئاشتیی کورد و بەرپرسی پێوەندییەکانی پێشووی هەدەپە لە ئەمریکا و خاتوو سینام محەممەد نوێنەری ئیدارەی خۆسەری ڕۆژاوا.

لەو پانێلەدا باسی کێشەی کورد لە هەر بەشێک لە کوردستان لە ڕابردووەوە هەتا ئێستا کرا و پاشان کورد بەگشتی وەکوو فاکتەرێکی کاریگەر لە ڕۆژهەڵاتی ناویندا باسی لێ کرا و دواتریش ئاڵنگارییەکانی هەر بەشێک خرایە بەر باس و لێکدانەوە.

نوێنەری حیزب، ئارەش سالح، سەرەتا بە ئاماژە بە دامەزراندنی کۆماری کوردستان و هەروەها پەسندکردنی ئاڵای کوردستان و سروودی نەتەوەیی و پێکهاتنی هێزی پێشمەرگە باسی لەوە کرد کە ناسیوناڵیزمی کورد بەو شێوازەی کە ئەمڕۆ ئێمە ئەیناسین و بەو دامەزراوانە کە بڕبڕەی پشتی ئەو ناسیۆناڵیزمەن لە ڕاستیدا لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە دایک بووە. ناوبراو پاشان پەرژایە سەر دووایین ئاڵوگۆڕەکان و وەبیر بەشداربووانی هێنایەوە کە شۆڕشی ژینا لە کوردستانەوە سەرچاوەی گرت و ئاماژەی بەوە دا کە ئەم ڕووداوانە و ڕۆڵێک کە حیزب لە بەتواناکردنی کۆمەڵگای کوردستان گێڕاویەتی دەرخەری کاریگەریی کورد و بەتایبەتی حیزبی دێموکرات لە ڕۆژهەڵاتی نێوەڕاستدان. ئارەش سالح ئاماژەی بەوە دا کە لە کاتی ئێستادا گرینگترین دوژمنی کورد لە ناوچەکە کۆماری ئیسلامییە و ئەو دوژمنایەتییە ئەگەڕێتەوە بۆ دووهۆکار؛ یەکەمیان ئەوەی کە کورد لەمپەرێکی بەهێزە لە بەرامبەر ئەو داوخوازانەی ناسیوناڵیزمی ئێرانی بۆ ژێر کونترۆڵ خستنی ڕۆژهەڵاتی ناوین و زیندووکردنەوەی ئیمپراتوریی پارس لە کردەوەدا و هەروەها کورد چ بە ڕێکخراوەکانی و ئەزموونەکەی لە ڕۆژهەڵات چ لە باشوور و لە ڕۆژاوا نموونەی کارکردنی دێموکراسی لە بن گوێی ئێرانێکی دیکتاتۆرین. هەر بۆیە حکوومەتی ئێران بەردەوام هەوڵ ئەدات کە هەموو هەوڵەکان و قەوارەکانی کورد لە ناوچەکە چکۆلە بکاتەوە و لە ناویان بەرێت.

لە کۆتاییدا بەشداربووانی پانێلەکە وڵامی پرسیارەکانی بەشداربووانیان دایەوە. هەروەها یەکێک لە باسە سەرەکییەکان لە پرسیارەکاندا چۆنیەتیی کارکردنی حیزبەکان بۆ ڕووبەڕووبوونەوە لەگەڵ هەڵاواردنەکانی ناو کۆمەڵگا بۆ وێنە سەرکوتی پێکهاتەیی ناو کەلتووری کۆمەڵگای کوردستان بوو، ئەمە دەرخەری ئەوە بوو کە بۆ بەشداربووان گرینگ بوو کە بزانن کە ئەو حیزبانە چ هەنگاوێکی عەمەلییان هەبووە بۆ بەشداریکردنی ژنان و کەمینەکان لە دەسەڵاتدا.

بووژانەوەی شەقام لەپێناو سەرکەوتن بەسەر ڕێژیمدا

ناسر سالحی ئەسڵ

چییەتی "شەقام" پێویستی بە تێڕوانینێکی دوولایەنەی مێژوویی و هەنووکەیی هەیە؛ لەم بەستێنەدا هەم دەبێ سیاسەت و هەڵوێستی دەسەڵاتدارانی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی و هەم دۆخی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و ئێران ڕەچاو بگرین. ئەوەندەی بۆ حاکمییەتی کۆماری ئیسلامی دەگەڕێتەوە، ئەو ڕێژیمە نادێموکراتیکە لە پێوەندی لەگەڵ پرسی کورددا، سیاسەت و هەڵوێستەکانی ڕێژیم هەر لە سەرەتای دامەزرانیەوە هەتا ئێستا نەگۆڕدراوە. ڕێژیمی تاران هیچکات نەیویستووە و نایەوێت پرسی کورد و نەتەوەکانی دیکەی ئێران چارەسەر بکرێت. هەربۆیە جگە لە نکۆڵیکردن، سەرکوت و تواندنەوەی نەتەوەکان، ئێتنیک و ئایینزاکان، بڕوای بە هیچ ڕێگایەکی دیکە نییە. بۆ نموونە ڕێژیمی ئێران قەت نەیویستوە وتووێژ و دیالۆگی لەگەڵ کورد بە مەبەستی گەیشتن بە چارەسەریی پرسی ئەو نەتەوەیە لە ئێراندا هەبێت. پاش شۆڕشی گەلانی ئێران، کاتێک خومەینی، ڕێبەری کۆماری ئیسلامی ئاخوند کرمانیی بۆ تاوتوێکردنی دۆخی ڕۆژهەڵاتی کوردستان بەرێی کوردستان دەکا، بەوجۆرە ئامۆژگاری دەکات: "... هەر جۆرێ بە ڕای جەنابت و ئاغایان مەسڵەحەت بوو، هەوڵ بۆ هێورکردنەوەی ناوچەکە بدەن. دیارە مەبەست ئەوە نییە لەگەڵ جینایەتکاران و سەرۆکەکانیان وتووێژ بکەن؛ ئەوان دەبێت سەرکوت بکرێن..."

ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی تەنانەت لە کاتی وتووێژەکانی نەورۆزی خوێناویی سنە لە بەهاری ١٣٥٨دا واز لە بۆمباران و تۆپبارانی شاری سنە ناهێنن، تا ئەو جێیەی "ئەحمەد سەدر حاج سەید جەوادی"، وەزیری نێوخۆی دەوڵەتی کاتیی مێهدی بازرگان، لە نامەیەکدا بۆ تیمسار قەرەنی، سەرۆکی ئەرتەشی ئەوکات دەڵێت: "فڕینی جێتەکان بە سەر شاری سنەدا، بووە هۆی تووڕەیی خەڵک و پچڕانی وتووێژەکانی ئێمە! هەروەها کێ بڕیاری ئەو مانۆڕەی داوە و کێ گوتویەتی پادگان تەقە بکات و خەڵک بکوژێت؟ فەرمان بدەن دەسبەجێ تەقەکردن ڕاوەستێت و شەوانە تیشکهاوێژ نەهاوێن". بەڵام سەرۆکی ئەرتەش بە هۆی دەسەڵاتێک کە لەلایەن خومەینییەوە پێی درابوو، ئەو داواکارییە قبووڵ ناکات. کەچی بەپێچەوانە دەسەڵاتدارانی ڕێژیمی خومەینی هەمیشە حیزب و ڕێکخراوە کوردییەکانیان بە شەڕخواز ناو بردوە و کاربەدەستانی ڕێژیم هەتا ئێستاش هەر ئەم سیاسەتە درێژە پێ دەدەن. هەر ئەو سیاسەتەش بوو کە بووە هۆی ئەوەی کوردستان هێرشی بکرێتە سەر، هەزاران کەس شەهید و بریندار ببن و ڕێبەرانی کورد تێرۆر بکرێن.

لە تێڕوانین و سیاسەتەکانی کۆماری ئیسلامیدا وتووێژ و ڕێگای ئاشتیانە بۆ پرسی کورد مانایەکیان نەبووە و نییە. چونکە لەو پێکهاتە سیاسییەدا هیچ چوارچێوەیەکی سیاسی-یاسایی و دەرفەت و دەرەتانێک بە مەبەستی چالاکیی سیاسی و کاری مەدەنی بۆ گەلانی ئێران نییە. نە ڕێگا بە ئازادیی حیزبی و ڕاگەیاندن دەدرێ و نە هیچ بەشدارییەک لە دەسەڵاتدا بۆ کورد و نەتەوەکانی دیکەی ئێران، چ لە ئاستی باڵای وڵات چ لە ئاستی ناوچەییدا دستەبەر کراوە. تەنانەت لە بواری فەرهەنگی و زمانیشدا هیچ مافێک تەنانەت لە چوارچێوەی ماددەی ١٥ی یاسای بنچینەیی خۆشیاندا ڕەچاو نەکراوە و هۆکارەکەشی بۆ فۆبیای گەشەسەندنی هەستی نەتەوەخوازی لە گەلانی ئێراندا دەگەڕێتەوە. تەنانەت لە کوردستان دامەزراوە ناحکومییەکان کە یاسایین و لەلایەن دامودەزگاکانی ڕێژیمەوە مۆڵەتیان دراوەتێ، ڕێگای چالاکیی جۆراوجۆریان لێ بەربەست دەکرێت. هەر بۆیە دامەزراوە و ناوەندە فەرهەنگی و مەدەنییەکان لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان چ لە کاتی دامەزران و چ لە ڕەوتی کارکردندا بەتەواوی خراونەتە ژێر چاودێریی ئەمنیەتییەوە و چالاکیی هەرکام لەو ڕێکخراوانە و ئەندامەکانیان فووکوسی دەخرێتە سەر و سنووردار دەکرێن.

بۆ نموونە لە کۆبوونەوەیەکی بەرپرسانی پێوەندیدار بە دامەزراوە فەرهەنگی و مەدەنییەکان لە شاری سنە، بەرپرسی ئیدارەی ئیتلاعاتی ئەو شارە لە قسەکانیدا گوتبووی "ئێمە کە دۆسیەی ئەمانە دێتە بەردەستمان، ناهێڵین لەژێر دەست دەرچن و دەیاننناسین و ڕەتیان دەکەینەوە، بەڵام باشتر وایە ئێوە هەر لە سەرەتادا خۆتان بە بیانووی جۆراوجۆر ڕەتیان بکەنەوە کە ناوی وەزارەتی ئیتلاعات بە خراپ دەرنەچێت". هەروەها ئاماژەی بەوەش کردبوو کە "زۆرینەی ئەندامانی ئەم دامەزراوە فەرهەنگی و مەدەنییانە پێوەندییان بە تاقمۆکەی حیزبی دێموکراتەوە هەیە و بۆ ڕووخانی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی کار دەکەن و نابێت ڕێگەش بدرێت هیچ پشتیوانییەکی ئابووری و نائابووریی دەرەکییان هەبێت و بەشداریی کۆنفڕانسەکانی دەرەوەی وڵات بکەن!" ئەو دۆخەش سەلمێنەری ئەوەیە چالاکیی سیاسی، مەدەنی و ڕێکخراوەیی کە هەڵگری توخمی مافویستی و شوناسخوازیی نەتەوەیی بێت چ بۆ ڕێکخراوەکان و چ بۆ تاکەکان تێچووی قوورسی هەیە و ڕەنگبێ ئاماژە بە سزای قورسی زیندان بۆ ئەندامانی ڕێکخراوی "نۆژین"ی سنە نموونەیەکی هەرە نیزیک بێت.

ڕێگری بۆ بەرتەسککردنەوەی خەباتی سیاسی و جموجۆڵی فەرهەنگی لە کوردستان لەلایەن ڕێژیمەوە لە کاتێکدایە کە هەر لە سەردەمی کۆماری کوردستانەوە و هەتا ئێستاش خەباتی مەدەنیی شار و سەرشەقام کاکڵی سیاسەتی ڕێبەرانی کورد بووە. حیزبی دێموکرات حاشای لەوە نەکردوە کە خەباتی چەکداریی لە ڕووی ناچاری و تاکتیکی بەسەردا سەپاوە و ناچار بووە بە شانازییەوە بەرسڤی چەکداریی ڕێژیم بۆ سەر کوردستان بداتەوە و بەرگری لە ماف و کەرامەتی نەتەوەکەی بکات. بەدرێژایی مێژووی خەباتی حیزبی دێموکراتیش ئەم دوو گۆڕەپانە "شار" و "شاخ" لە یەکتری جیا نەبوون و تەواوکەری ئەکتری و پێکەوە مانابەخش و ئاکامدەر بوون. بۆیە ئەگەر ڕێژیمەکانی تاران ڕەچاوی وتووێژ و سیاسەتی ئاشتیخوازانەیان بۆ چارەسەری پرسی کورد لە ئێران کردبایە، پێویست نەدەبوو کورد بۆ مافە سیاسی و مەدەنییەکانی ڕوو لە شاخ و چەک بکات. خۆ هەر لە جێشدا سەرچاوەی هەموو بزووتنەوە و شۆڕشەکان لە ئێرانی فرەنەتەوە و ئێتنیک و ئایینزادا، پرسە چارەسەرنەکراوەکان و قەیرانەکانی نێو کۆمەڵگەی ئێرانە کە ڕێژیمە ناوەندگەراکان بەردەوام حاشایان لێ کردوە و بە سەرکوت و زەبروزەنگ بەرسڤی خەڵکیان داوەتەوە.

ئێستا پاش شکستی بەناوهەڵبژاردنی ١١ی ڕەشەمە و ئەو "نا" بەهێز و گەورەیەی بە تەواوییەتی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی گوترایەوە، گەلانی ئێران و بەتایبەت گەلی کورد بۆ بەهێزکردن و یەکگرتوویی شۆڕشی ژینا ئەرکی زیاتریان دەکەوێتە ئەستۆ: لە لایەک دەبێ هەوڵی زیاتر بۆ یەکیەتی و یەکگرتوویی نێوماڵی کورد و گەلانی ئێران بدرێت و لە لایەکی دیکەوە هەوڵی پتر لە بواری دیپلۆماسیدا بۆ گوشاری نێودەوڵەتی پتر بۆ سەر ڕێژیم لە ڕێگای دەستێوەردانی ڕێکخراوە نێونەتەوەییەکانەوە بدرێت. لە نێوخۆی وڵاتیشدا هەوڵدان بۆ بەهێزکردنی کۆمەڵگەی مەدەنی بە شێوازی جۆراوجۆر و بەهێزکردنی لە بواری ڕاگەیاندن و ڕێکخستندا تا هەوڵدان بۆ هاندانی جەماوەریی گەلانی ئێران بۆ هاتنەسەر شەقام، لە ئەرکە گرینگەکانی ئۆپۆزیسیۆنی گەلانی ئێران لە دەرەوە و نێوخۆی وڵات و چالاکانی سیاسی، فەرهەنگی و مەدەنی و ڕێکخراوە فەرهەنگی و مەدەنییەکانە.

ئاکامی هەڵبژاردنەکانی ١١ی ڕەشەممە و ئەو "نا" گوتنەوەی گەلانی ئێران بە ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی، لەلایەک کەلێن و مەودای نێوان گەلانی ئێران و ڕێژیمی قووڵتر و زەقتر کردووەتەوە و لەلایەکی دیکەوە شەڕی دەسەڵات لە نێوان باند و باڵەکانی نێو بازنەی دەسەڵاتی داخراوی ڕێژیم زیاتر تەقیوەتەوە و بە زەقی خۆ دەنوێنێ. ئەو کەلێن و کێبرکێیەش لۆژیکی سیاسەت و ئۆلگوی ڕەفتاری ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی زیاتر تێک دەدات. بۆیە لە دوای ١١ی ڕەشەمەوە ئیدی نیوەڕۆکی کۆماری ئیسلامی هەر کێشەی ئیدئۆلوژی نێو بازنەی داخراوی ڕێژیم نییە، بەڵکوو کۆمەڵێک مافیا و چەتەی ئابوورین کە لەسەر دەسەڵات و سەروەت و سامان، لە شەڕێکی تەواو لەگەڵ یەکتریدان. دیارە لە ساڵانی ڕابردووشدا ئەو کێبرکێیە بووەتە هۆکاری سڕینەوە و وەدەرنانی یەکتر لە بازنەی داخراوی دەسەڵاتدا.

شۆڕشی ژینا بە پاشخانێکی بەهێز لە بزوتنەوەی دێموکراسیخوازی و بزووتنەوە کۆمەڵایەتی و و نەتەوایەتییەکان لە دوای ١١ی ڕەشەمەوە لە پەرەگرتن و گەشەسەندندایە. هاوکات ئەو پەیامەشی بە کۆمەڵگەی جیهانی داوە کە کۆماری ئیسلامی وەک یەکەیەکی سیاسی هەرەسی هێناوە و هیچ شەرعییەتێکی گەلیی نییە و ڕەوتی ڕووداوەکان و دۆخی نێوخۆی وڵات بۆ پێش ڕاپەڕینەکەی پاییزی ١٤٠١ ناگەڕێتەوە؛ ئەگەرچی پێش ئەوکاتیش خەبات و تێکۆشانی خەڵک بۆ تێپەڕین لە کۆماری ئیسلامی زۆر قۆناغی سەرکەوتووانەی بڕیبوو. لە وەها بارودۆخێکدا "خەباتی شار" بۆ گەلانی ئێران و گەلی کورد بە تایبەت داهاتووبینی تێدایە و هەوڵێکە بۆ دەستەبەری مافە نەتەوەیی و دێموکراتیکەکانی گەلانی ئێران و پاراستنی هێمنایەتی و پێشکەوتنی داهاتووی کوردستان و ئێران. هەر بۆیە پاش شکستی بەناو هەڵبژاردنەکانی ڕێژیمی کۆماری ئیسلامی "خەباتی شەقام" ڕێگایەکە بەرەو ڕاسانەوە و هەستانەوە و بەرگری لە کوژانەوەی دەنگی نارەزایەتی و ڕاپەرینی گەلانی ئێران و هەوڵدان بۆ خولقاندن و ڕەخساندنی هەل و دەرفەتی ڕاپەرینی گشتی و جەماوەری.

ڕێگەی خەبات لە ئێستادا لە هەموو کاتێک هەموارترە و هەتا لووتکە زۆری نەماوە.

***

> **لە تێڕوانین و سیاسەتەکانی کۆماری ئیسلامیدا وتووێژ و ڕێگای ئاشتیانە بۆ پرسی کورد مانایەکیان نەبووە و نییە. چونکە لەو پێکهاتە سیاسییەدا هیچ چوارچێوەیەکی سیاسی- یاسایی و دەرەتانێک بە مەبەستی چالاکیی سیاسی و کاری مەدەنی بۆ گەلانی ئێران نییە. نە ڕێگا بە ئازادیی حیزبی و ڕاگەیاندن دەدرێ و نە هیچ بەشدارییەک لە دەسەڵاتدا بۆ کورد و نەتەوەکانی دیکەی ئێران، چ لە ئاستی باڵای وڵات چ لە ئاستی ناوچەییدا دستەبەر کراوە. تەنانەت لە بواری فەرهەنگی و زمانیشدا هیچ مافێک تەنانەت لە چوارچێوەی ماددەی ١٥ی یاسای بنچینەیی خۆشیاندا ڕەچاو نەکراوە و هۆکارەکەشی بۆ فۆبیای گەشەسەندنی هەستی نەتەوەخوازی لە گەلانی ئێراندا دەگەڕێتەوە**

دارسمە

دەنووکێ لە سمێن ناپارێزێ

لە نێوان ئێران و چیندا
کامیان تەواو کەری کامیانە؟

کەس نازانێت کێ دەیکات و کێ دەیخوات. کردن و خواردن بیلامانێ دوو پێڤاژۆی تێکەڵ و لە یەکتر نزیک و تەواوکەری یەکترین. زۆر شتی دیکەش "تەواوکەر" یان "تەواو کەر"ی یەکترین و لەسەریەک ناکرێت لەم دەرفەتە کەمەی چوارچێوە بۆمانی دیاری کردوە، باسی هەموویان بکەین. هاوکات سەبارەت بە پێڤاژۆی "تەواو کەر"ی زۆر پێویستە ئەمە لەبەرچاو بگرین دوو وشەی "تەواو" و "کەر" لە کوێی نووسین و دەربڕیندا وەک دوو وشەی سەربەخۆ و لە کوێشدا بە هەڤڕا وەک یەک وشە خۆیان دەنوێنن، یان نووسەر و ئاخێوەر لایان لێ دەکەنەوە.

زۆر جار خوێنەری قیچۆکەیەک هێڕ بەزەحمەت لە مەبەستی نووسەر یان ئاخێوەر تێدەگات و دوای خوێندنەوە یان بیستنی بابەتێک ئەنگوستی دۆشاومژەی دەکاتە نیو کەوانە و لەسەر لێوانی ئەمبەر و بەری دەمی داخراوی دادەنێت. ئەم کورتە پێشەکییەی سەروە بۆ ئەمە بوو زەحمەتی پێڤاژۆی بە نیوکەوانەکردنی ئەنگوستی دۆشاومژە و دانانی لەسەر دەمی وەک تەڵەی تەقیوت لە کۆڵ بێتەوە و بەیەکەوە بچینە سەر بابەتی "روابط" فرە حەسەنەی نێوان ئێران و چین.

لە "روابط حسنە"ێ نێوان چین و ئێراندا پێوستە خۆتان لە بەرانبەر دروشمی "نە شرقی نە غەربی"ی سەر سەردەرانەی وەزارەتی کاروباری دەرەوەی کۆماری ئیسلامیی ئێران گێل بکەن یان هەر نەبیت، دوو "نە"یەکەی نێو ئەم دروشمە لەبەرچاو نەگرن و ئەمجارە بچینە سەر سوودە بێکۆتاییەکانی پێوەندیی نێوان ئێران و چین و بەرژەوەندییە لەبڕاننەهاتووەکانی پێوەندیی نێوان "دو کشور دوست و برادر" لێکبدەینەوە.

هەمووتان ئاگاداران لەوەتەی ئەمریکای سەرۆکی ئەمپڕیالیزمی جیهانی، گەمارۆی خستووەتە سەر کۆماری ئیسلامیی ئێران، وڵاتی چین بە خۆی و نزیکەی یەک میلیارد و نیو دانیشتووانیەوە چۆن لە پشت کۆماری ئیسلامی ڕاوەستاوە و لە ماوەی ئەم چەندساڵەی ئێران گەمارۆ دراوە، پشتی بەرنادات.

ئەوە چەند ساڵە چین بێ ئەوەی گوێ بداتە گەمارۆی ئەمریکا، نەوتی ئێران دەکڕێت و خزمەت بە ئابووریی خۆی و ئێران دەکات. ئەمریکا هەرچند بە خۆی و وزارەتی خەزێنەکەی و هاوپەیمانانی ئورووپایی فشار بخاتە سەر ئێران دەگەڵ چینی پێ ناکرێت و چین بەم سیاستە ئابوورییە گەشاوە و لە حاڵی پێشکەوتنەیدا حیللەشەرعیی وامان بۆ دێنێتەوە ئەمپڕیالیزمی جیهانی بە سەرۆکایەتیی ئەمریکا بە درەنگەوە دەزانێت چۆن کڵاوی چووەتە سەر.

لەم دواییانەدا وڵاتی چین خەریکە بە سیاسەتێکی حەکیمانە بە بەردێک نەک دوو چۆلەکە بەڵکوو زۆر چێشکان دەپێکێت و بەو پشتگیریەی لە ئێرانی دەکات، ئەمریکا لە بەرانبەریدا ئەژنۆی دەفیزێن. لە کاتێکدا چین دەزانێت کۆماری ئیسلامیی ئێران لە گۆڕەپانی سیاسیدا تەواو کەریەتی، پلانێکی زۆر ڕێکوپێکی بەم شێوەی خوارەوە دارشتوە:

دوای ئەوەی ئەمریکا بەهۆی سزادانی تۆڕی بانکی ئێرانی ناهێڵیت پارەی دەستکەوتوو لە هەناردی نەوت بگاتەوە ئەم وڵاتە، چین بۆ هەڵوەشاندنەوەی ئەم پیلانەی ئەمریکا ڕێگەیەکی باش و گونجاوی گرتووەتەبەر. لە کاتێکدا چین پارەی نەوت بە ئێران قەرزدارە و لەبەر گەمارۆی ئەمریکا ناتوانێت بیداتەوە، بەباشی زانی چەند کۆمپانیایەک بۆ دروستکردنی خانوبەرە بنێرێتە ئێران. ئەم کۆمپانیایانە بەو پارەی نەوتەی وڵاتەکەیان بە ئێران قەرزدارە لە تاران دەست دەکەن بە دروستکردنی خانووبەرە و شوێنی نیشتەجێ بوون. وردبینیی ئەم سیاسەتەی چین لێرەدا زۆر جوان خۆی دەنوێنێت.

ئەم کۆمپانیایانە ئەگەر کرێکاری ئێرانی دەکار بکەن پێویستە پارەیان پێ بدەن و لە ئەنجامدا بەشێک لەو پارەیەی پێویستە لەبری قەرزی نەوت بیدەن بە ئێران لێی کەم دەبێتەوە و بەم جۆرە قەرزی نەوتەکە زۆر درەنگ پاک دەبێت. لەبەر ئەمە داڕێژەرانی سیاسەتی ئابووری چین لە جیات کرێکاری ئێرانی، زیندانی یان بەندکراوانی وڵاتی خۆیان دەبەنە تاران و کاریان پێدەکەن. چین بە جێبەجێکردنی ئەم سیاسەتە خزمەت بە هەموو لایەک دەکات و دەکرێت بەشێک لە ئاکامەکانی ئەم خزمەتە هەراوە لەم خاڵانەی خوارەوەدا ببینین:

١- چین دڵی ئەمریکا ناشکێنیت و ڕاستەوخۆ پارەی نەوت بە ئێران نادات.

٢- چین بە ناردنی بەندکراوانی خۆی بۆ کارکردن لە ئێران، ناچار نابێت کرێکاری ئێرانی بگرێت و پارەیەکی زیاتری بۆ دەگەڕێتەوە و بەمجۆرە زووتر قەرزی نەوتی ئێران پاک دەبێت.

٣- ئەم سوودە بە زیندانیانی چینی دەگات، لە زیندانی بچووک و نەگەبەرەکانی چینەوە دەگوازرێنەوە بۆ زیندانێکی گەورەتر.

٤- ئەو کەسانەی لە نێوخۆی ئێران ڕەنگبوو وەک کرێکاری کۆمپانیای چینی دەست بەکار بن، لە برسان لە وڵاتی سووریا دەبن بە پارێزەرانی حەرم و یان لە میترۆ و سەر شەقامان لە بەرانبەر وەرگرتنی پارەیەکی کەمدا دەبن‌هەنگڵی ئەو ژنانە دەکوتن پرچیان بە سەر شانانداا بەردەدەنەوە.

٥- ئێران سینگی دەردەپەڕێنت و بە لووتبەرزیەوە باس لە بەرزکردنەوەی ڕێژەی هەناردەی نەوت و شکستی سیاسەتی گەمارۆی ئەمریکا دەکات.

٦- بۆ هەموو سیاسەتوان و لێکۆڵەر و تەنانەت شۆفیر تاکسیی سەر شەقامەکانی باشووری شاری تارانیش دەردەکەوێت چین تەواوکەری ئێران و ئێرانیش تەواو کەری چینە.

KURDISTAN

Publishing by Democratic Party of Iranian Kurdistan

NO:867 19 March 2024

ناونیشانی ڕۆژنامەی «کوردستان» و ماڵپەڕی ناوەندیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران لە تۆڕی جیهانیی ئینتێرنێتدا:

ئیمەیلی ڕۆژنامەی کوردستان:
info@kurdistanmedia.com
ئیمەیلی تەشکیلاتی نهێنی:
Tashkilat.kdp92@gmail.com

www.kurdistanmedia.com
info@kurdistanmedia.com
www.kurdch.tv: Yahsat 1A @ 52.5° East MHz 12594
polarization: Vertical -27500 FEc : 2/3
Radiodk59@gmail.com

ڕۆژژمێری کوردستان ساڵی ۲۷۲٤ی کوردی

خاکەلێوە ۱٤۰۳ - ۲۷۲٤

March / April 2024 — رمضان / شوال ۱۴۴۵

شەممە	یەکشەممە	دووشەممە	سێشەممە	چوارشەممە	پێنجشەممە	هەینی
				۱ 20 ۹	۲ 21 ۱۰	۳ 22 ۱۱
۴ 23 ۱۲	۵ 24 ۱۳	۶ 25 ۱۴	۷ 26 ۱۵	۸ 27 ۱۶	۹ 28 ۱۷	۱۰ 29 ۱۸
۱۱ 30 ۱۹	۱۲ 31 ۲۰	۱۳ 1 ۲۱	۱۴ 2 ۲۲	۱۵ 3 ۲۳	۱۶ 4 ۲۴	۱۷ 5 ۲۵
۱۸ 6 ۲۶	۱۹ 7 ۲۷	۲۰ 8 ۲۸	۲۱ 9 ۲۹	۲۲ 10 ۱	۲۳ 11 ۲	۲۴ 12 ۳
۲۵ 13 ۴	۲۶ 14 ۵	۲۷ 15 ۶	۲۸ 16 ۷	۲۹ 17 ۸	۳۰ 18 ۹	۳۱ 19 ۱۰

۱ی خاکەلێوە، نەورۆز و سەری ساڵی نوێی کوردی
۱۰ی خاکەلێوەی ۱۳۲٦، لەسێدارەدانی پێشەوا قازی و هاوڕێیانی، ڕۆژی شەهیدانی کوردستان
۲۱ی خاکەلێوەی ۱۳۷٦، ڕۆژی دەرکردنی بڕیاری مێژوویی دادگای میکۆنۆس
۲۲ی خاکەلێوەی ۱۳۲۲، ڕۆژی دامەزرانی یەکیەتیی لاوانی دێموکراتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان

پووشپەڕ ۱٤۰۳ - ۲۷۲٤

June / July 2024 — ذی الحجه ۱۴۴۵ / محرم ۱۴۴۶

شەممە	یەکشەممە	دووشەممە	سێشەممە	چوارشەممە	پێنجشەممە	هەینی
۳۰ 20 ۱۴	۳۱ 21 ۱۵					۱ 21 ۱۴
۲ 22 ۱۵	۳ 23 ۱۶	۴ 24 ۱۷	۵ 25 ۱۸	۶ 26 ۱۹	۷ 27 ۲۰	۸ 28 ۲۱
۹ 29 ۲۲	۱۰ 30 ۲۳	۱۱ 1 ۲۴	۱۲ 2 ۲۵	۱۳ 3 ۲۶	۱۴ 4 ۲۷	۱۵ 5 ۲۸
۱۶ 6 ۲۹	۱۷ 7 ۱	۱۸ 8 ۲	۱۹ 9 ۳	۲۰ 10 ۴	۲۱ 11 ۵	۲۲ 12 ۶
۲۳ 13 ۷	۲۴ 14 ۸	۲۵ 15 ۹	۲۶ 16 ۱۰	۲۷ 17 ۱۱	۲۸ 18 ۱۲	۲۹ 19 ۱۳

۲٦ی ژوئەن، ڕۆژی جیهانیی بەرەنگاربوونەوەی ماددە هۆشبەرەکان
۷ی پووشپەڕ، بۆمبارانی شیمیایی شاری سەردەشت
۲۲ی پووشپەڕی ۱۳٦۸، تیرۆری سکرتێری گشتیی حیزب د.قاسملوو و هاوڕێیانی لە ڤییەن
۳۰ی پووشپەڕ، کۆڕەوی مێژوویی خەڵکی مەریوان

ڕەزبەر ۱٤۰۳ - ۲۷۲٤

September / October 2024 — ربیع الاول / ربیع الثانی ۱۴۴۶

شەممە	یەکشەممە	دووشەممە	سێشەممە	چوارشەممە	پێنجشەممە	هەینی
	۱ 22 ۱۸	۲ 23 ۱۹	۳ 24 ۲۰	۴ 25 ۲۱	۵ 26 ۲۲	۶ 27 ۲۳
۷ 28 ۲۴	۸ 29 ۲۵	۹ 30 ۲۶	۱۰ 1 ۲۷	۱۱ 2 ۲۸	۱۲ 3 ۲۹	۱۳ 4 ۳۰
۱۴ 5 ۱	۱۵ 6 ۲	۱۶ 7 ۳	۱۷ 8 ۴	۱۸ 9 ۵	۱۹ 10 ۶	۲۰ 11 ۷
۲۱ 12 ۸	۲۲ 13 ۹	۲۳ 14 ۱۰	۲۴ 15 ۱۱	۲۵ 16 ۱۲	۲۶ 17 ۱۳	۲۷ 18 ۱۴
۲۸ 19 ۱۵	۲۹ 20 ۱۶	۳۰ 21 ۱۷				

٦ی ڕەزبەری ۱٤۰۱، هێرشی مووشەکیی سپای پاسداران بۆ سەر بنکە و بارەگاکانی حیزب
۹ی ڕەزبەری ۱٤۰۱، مانگرتنی سەراسەری ڕۆژهەڵاتی کوردستان بۆ مەحکومکردنی هێرشی مووشەکیی ٦ی ڕەزبەر بۆ سەر حیزبی دێموکرات

بەفرانبار ۱٤۰۳ - ۲۷۲٤

December 2024 / January 2025 — جمادی الثانی / رجب ۱۴۴۶

شەممە	یەکشەممە	دووشەممە	سێشەممە	چوارشەممە	پێنجشەممە	هەینی
۱ 21 ۱۹	۲ 22 ۲۰	۳ 23 ۲۱	۴ 24 ۲۲	۵ 25 ۲۳	۶ 26 ۲۴	۷ 27 ۲۵
۸ 28 ۲۶	۹ 29 ۲۷	۱۰ 30 ۲۸	۱۱ 31 ۲۹	۱۲ 1 ۳۰	۱۳ 2 ۱	۱۴ 3 ۲
۱۵ 4 ۳	۱۶ 5 ۴	۱۷ 6 ۵	۱۸ 7 ۶	۱۹ 8 ۷	۲۰ 9 ۸	۲۱ 10 ۹
۲۲ 11 ۱۰	۲۳ 12 ۱۱	۲۴ 13 ۱۲	۲۵ 14 ۱۳	۲۶ 15 ۱۴	۲۷ 16 ۱۵	۲۸ 17 ۱۶
۲۹ 18 ۱۷	۳۰ 19 ۱۸					

۱۹ی بەفرانباری ۱۳۷۵، وەسەریەککەوتنەوەی بنەماڵەی گەورەی دێموکرات
۱۹ی بەفرانباری ۱۳۹٦، کۆبوونەوەی پێنج حیزبی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە قەڵای دێموکرات و دانانی بەردی بناغەی ناوەندی هاوکاریی حیزبەکانی کوردستانی ئێران

بانەمەڕ ۱٤۰۳ - ۲۷۲٤

April / May 2024 — شوال / ذی القعده ۱۴۴۵

شەممە	یەکشەممە	دووشەممە	سێشەممە	چوارشەممە	پێنجشەممە	هەینی
۱ 20 ۱۱	۲ 21 ۱۲	۳ 22 ۱۳	۴ 23 ۱۴	۵ 24 ۱۵	۶ 25 ۱۶	۷ 26 ۱۷
۸ 27 ۱۸	۹ 28 ۱۹	۱۰ 29 ۲۰	۱۱ 30 ۲۱	۱۲ 1 ۲۲	۱۳ 2 ۲۳	۱۴ 3 ۲۴
۱۵ 4 ۲۵	۱۶ 5 ۲۶	۱۷ 6 ۲۷	۱۸ 7 ۲۸	۱۹ 8 ۲۹	۲۰ 9 ۳۰	۲۱ 10 ۱
۲۲ 11 ۲	۲۳ 12 ۳	۲۴ 13 ۴	۲۵ 14 ۵	۲۶ 15 ۶	۲۷ 16 ۷	۲۸ 17 ۸
۲۹ 18 ۹	۳۰ 19 ۱۰	۳۱ 20 ۱۱				

۲ی بانەمەڕ، ڕۆژی ڕۆژنامەنووسیی کوردی
۳ی بانەمەڕی ۱۳۲۵، ئیمزاکردنی پەیمانی دۆستایەتی و هاوکاری لەنێوان کۆماری کوردستان و کۆماری میللی ئازەربایجان
۱ مەی، ڕۆژی جیهانیی کرێکاران
۱۲ی بانەمەڕ، ساڵڕۆژی شەهیدکرانی سمایل شەریفزادە

گەلاوێژ ۱٤۰۳ - ۲۷۲٤

July / August 2024 — محرم / صفر ۱۴۴۶

شەممە	یەکشەممە	دووشەممە	سێشەممە	چوارشەممە	پێنجشەممە	هەینی
		۱ 22 ۱۶	۲ 23 ۱۷	۳ 24 ۱۸	۴ 25 ۱۹	۵ 26 ۲۰
۶ 27 ۲۱	۷ 28 ۲۲	۸ 29 ۲۳	۹ 30 ۲۴	۱۰ 31 ۲۵	۱۱ 1 ۲۶	۱۲ 2 ۲۷
۱۳ 3 ۲۸	۱۴ 4 ۲۹	۱۵ 5 ۳۰	۱۶ 6 ۱	۱۷ 7 ۲	۱۸ 8 ۳	۱۹ 9 ۴
۲۰ 10 ۵	۲۱ 11 ۶	۲۲ 12 ۷	۲۳ 13 ۸	۲۴ 14 ۹	۲۵ 15 ۱۰	۲۶ 16 ۱۱
۲۷ 17 ۱۲	۲۸ 18 ۱۳	۲۹ 19 ۱۴	۳۰ 20 ۱۵	۳۱ 21 ۱۶		

۲٤ی جولای، مۆرکردنی پەیمانی لۆزان
۱۲ی ئاگوست، ڕۆژی جیهانیی لاوان
۲۵ی گەلاوێژی ۱۳۲٤، دامەزرانی حیزبی دێموکرات لەسەر بنەمای کۆمەڵەی ژ.ک
۲۸ی گەلاوێژی ۱۳۵۸، ڕاگەیاندنی فەرمانی جیهادی خومەینی دژی گەلی کورد
۳۰ی گەلاوێژی ۱٤۰۱، یەکگرتنەوە و وەسەریەککەوتنەوەی ڕیزەکانی حیزبی دێموکرات

خەزەڵوەر ۱٤۰۳ - ۲۷۲٤

October / November 2024 — ربیع الثانی / جمادی الاول ۱۴۴۶

شەممە	یەکشەممە	دووشەممە	سێشەممە	چوارشەممە	پێنجشەممە	هەینی
			۱ 22 ۱۸	۲ 23 ۱۹	۳ 24 ۲۰	۴ 25 ۲۱
۵ 26 ۲۲	۶ 27 ۲۳	۷ 28 ۲۴	۸ 29 ۲۵	۹ 30 ۲۶	۱۰ 31 ۲۷	۱۱ 1 ۲۸
۱۲ 2 ۲۹	۱۳ 3 ۱	۱۴ 4 ۲	۱۵ 5 ۳	۱۶ 6 ۴	۱۷ 7 ۵	۱۸ 8 ۶
۱۹ 9 ۷	۲۰ 10 ۸	۲۱ 11 ۹	۲۲ 12 ۱۰	۲۳ 13 ۱۱	۲۴ 14 ۱۲	۲۵ 15 ۱۳
۲۶ 16 ۱۴	۲۷ 17 ۱۵	۲۸ 18 ۱۶	۲۹ 19 ۱۷	۳۰ 20 ۱۸		

۲ی خەزەڵوەری ۱۳۲٤، پێکهاتنی کۆنگرەی یەکەمی حیزبی دێموکرات
۲۳ی خەزەڵوەری ۱٤۰۱، دووهەمین هێرشی مووشەکیی سپا بۆ سەر بنکە و بارەگاکانی حیزب
۱۸ی خەزەڵوەر، دەرچوونی یەکەم ژمارەی ڕۆژنامەی "کورد" لە قاهیرە
۳۰ی خەزەڵوەری ۱٤۰۱، سێهەمین هێرشی مووشەکیی سپا بۆسەر بنکە و بارەگاکانی حیزب

ڕێبەندان ۱٤۰۳ - ۲۷۲٤

January / February 2025 — رجب / شعبان ۱۴۴۶

شەممە	یەکشەممە	دووشەممە	سێشەممە	چوارشەممە	پێنجشەممە	هەینی
		۱ 20 ۱۹	۲ 21 ۲۰	۳ 22 ۲۱	۴ 23 ۲۲	۵ 24 ۲۳
۶ 25 ۲۴	۷ 26 ۲۵	۸ 27 ۲۶	۹ 28 ۲۷	۱۰ 29 ۲۸	۱۱ 30 ۲۹	۱۲ 31 ۱
۱۳ 1 ۲	۱۴ 2 ۳	۱۵ 3 ۴	۱۶ 4 ۵	۱۷ 5 ۶	۱۸ 6 ۷	۱۹ 7 ۸
۲۰ 8 ۹	۲۱ 9 ۱۰	۲۲ 10 ۱۱	۲۳ 11 ۱۲	۲۴ 12 ۱۳	۲۵ 13 ۱۴	۲۶ 14 ۱۵
۲۷ 15 ۱۶	۲۸ 16 ۱۷	۲۹ 17 ۱۸	۳۰ 18 ۱۹			

۲ی ڕێبەندانی ۱۳۲٤، ڕاگەیاندنی کۆماری کوردستان لە مەهاباد
۲ی ڕێبەندانی ۱۳٦۲، پێکهاتنی کۆنگرەی شەشەمی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران و پەسەندکردنی سوسیالیزمی دێموکراتیک وەک ئامانجی دواڕۆژ
۲٦ی ژانویەی ۲۰۱۵، ڕۆژی ئازاد کرانی کۆبانی لەدەست داعش
۲۸ی ڕێبەندانی ۱۳۵۸، پێکهاتنی کۆنگرەی چوارەمی حیزبی دێموکرات لە مەهاباد

جۆزەردان ۱٤۰۳ - ۲۷۲٤

May / June 2024 — ذی القعده / ذی الحجه ۱۴۴۵

شەممە	یەکشەممە	دووشەممە	سێشەممە	چوارشەممە	پێنجشەممە	هەینی
			۱ 21 ۱۲	۲ 22 ۱۳	۳ 23 ۱۴	۴ 24 ۱۵
۵ 25 ۱۶	۶ 26 ۱۷	۷ 27 ۱۸	۸ 28 ۱۹	۹ 29 ۲۰	۱۰ 30 ۲۱	۱۱ 31 ۲۲
۱۲ 1 ۲۳	۱۳ 2 ۲۴	۱۴ 3 ۲۵	۱۵ 4 ۲۶	۱۶ 5 ۲۷	۱۷ 6 ۲۸	۱۸ 7 ۲۹
۱۹ 8 ۱	۲۰ 9 ۲	۲۱ 10 ۳	۲۲ 11 ۴	۲۳ 12 ۵	۲۴ 13 ۶	۲۵ 14 ۷
۲۶ 15 ۸	۲۷ 16 ۹	۲۸ 17 ۱۰	۲۹ 18 ۱۱	۳۰ 19 ۱۲	۳۱ 20 ۱۳	

۱ی ژوئەن، ڕۆژی جیهانیی منداڵان
۱۲ی جۆزەردان، ساڵڕۆژی ئێعدامی بەکۆمەڵی ۵۹ لاوی مەهاباد
۲۵ی جۆزەردان، جیابوونەوەی تاقمی ۷ کەسی لە حیزب بە هاندانی حیزبی توودەی ئێران
۲۷ی جۆزەردانی ۱۳۵۹، دەستبەکاربوونی ڕادیۆی دەنگی کوردستانی ئێران
۳۱ی جۆزەردان، تیرۆرکرانی سمایل ئاغای سمکۆ

خەرمانان ۱٤۰۳ - ۲۷۲٤

August / September 2024 — صفر / ربیع الاول ۱۴۴۶

شەممە	یەکشەممە	دووشەممە	سێشەممە	چوارشەممە	پێنجشەممە	هەینی
۳۱ 21 ۱۷					۱ 22 ۱۷	۲ 23 ۱۸
۳ 24 ۱۹	۴ 25 ۲۰	۵ 26 ۲۱	۶ 27 ۲۲	۷ 28 ۲۳	۸ 29 ۲۴	۹ 30 ۲۵
۱۰ 31 ۲۶	۱۱ 1 ۲۷	۱۲ 2 ۲۸	۱۳ 3 ۲۹	۱۴ 4 ۳۰	۱۵ 5 ۱	۱۶ 6 ۲
۱۷ 7 ۳	۱۸ 8 ۴	۱۹ 9 ۵	۲۰ 10 ۶	۲۱ 11 ۷	۲۲ 12 ۸	۲۳ 13 ۹
۲۴ 14 ۱۰	۲۵ 15 ۱۱	۲۶ 16 ۱۲	۲۷ 17 ۱۳	۲۸ 18 ۱۴	۲۹ 19 ۱۵	۳۰ 20 ۱۶

۱۱ی خەرمانان، کۆمەڵکوژیی گوندی قارنێ
۱۷ی خەرمانانی ۱۳۹۷، مووشەکبارانی پلینۆمی کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکرات
۱۹ی خەرمانانی ۱۳۹۷، مانگرتنی سەراسەریی خەڵکی کوردستان
۲۵ی خەرمانانی ۱٤۰۱، شەهیدکردنی ژینا ئەمینی لە تاران
۲٦ی خەرمانانی ۱۳۷۱، تیرۆری د. سادق شەرەفکەندی و هاوڕێیانی لە بێرلین

سەرماوەز ۱٤۰۳ - ۲۷۲٤

November / December 2024 — جمادی الاول / جمادی الثانی ۱۴۴۶

شەممە	یەکشەممە	دووشەممە	سێشەممە	چوارشەممە	پێنجشەممە	هەینی
					۱ 21 ۱۹	۲ 22 ۲۰
۳ 23 ۲۱	۴ 24 ۲۲	۵ 25 ۲۳	۶ 26 ۲۴	۷ 27 ۲۵	۸ 28 ۲۶	۹ 29 ۲۷
۱۰ 30 ۲۸	۱۱ 1 ۲۹	۱۲ 2 ۳۰	۱۳ 3 ۱	۱۴ 4 ۲	۱۵ 5 ۳	۱۶ 6 ۴
۱۷ 7 ۵	۱۸ 8 ۶	۱۹ 9 ۷	۲۰ 10 ۸	۲۱ 11 ۹	۲۲ 12 ۱۰	۲۳ 13 ۱۱
۲۴ 14 ۱۲	۲۵ 15 ۱۳	۲۶ 16 ۱۴	۲۷ 17 ۱۵	۲۸ 18 ۱۶	۲۹ 19 ۱۷	۳۰ 20 ۱۸

۷ی سەرماوەزی ۱۳۹٤، وەرگیرانی حیزب بە ئەندامی هەمیشەیی ئینترناسیۆنال سۆسیالیست
۱۰ی دێسامبر، ڕۆژی جیهانیی مافی مرۆڤ
۲٦ی سەرماوەزی ۱۳۲٤، هەڵکردنی ئاڵای کوردستان لە مەهاباد، ڕۆژی پێشمەرگەی کوردستان
۳۰ی سەرماوەزی ۱۳۹٤، هێرشی تێرۆریستی و دانانی بۆمب بۆ ڕێوڕەسمیی شەوی یەلدا لە بەردەم قەڵای دێموکرات لە لایەن کۆماری ئیسلامی ئێران

ڕەشەمە ۱٤۰۳ - ۲۷۲٤

February / March 2025 — شعبان / رمضان ۱۴۴۶

شەممە	یەکشەممە	دووشەممە	سێشەممە	چوارشەممە	پێنجشەممە	هەینی
				۱ 19 ۲۰	۲ 20 ۲۱	۳ 21 ۲۲
۴ 22 ۲۳	۵ 23 ۲۴	۶ 24 ۲۵	۷ 25 ۲۶	۸ 26 ۲۷	۹ 27 ۲۸	۱۰ 28 ۲۹
۱۱ 1 ۳۰	۱۲ 2 ۱	۱۳ 3 ۲	۱۴ 4 ۳	۱۵ 5 ۴	۱۶ 6 ۵	۱۷ 7 ۶
۱۸ 8 ۷	۱۹ 9 ۸	۲۰ 10 ۹	۲۱ 11 ۱۰	۲۲ 12 ۱۱	۲۳ 13 ۱۲	۲۴ 14 ۱۳
۲۵ 15 ۱۴	۲۶ 16 ۱۵	۲۷ 17 ۱۶	۲۸ 18 ۱۷	۲۹ 19 ۱۸	۳۰ 20 ۱۹	

۲۱ی فێوریەی، ڕۆژی جیهانیی زمانی دایک
۱۱ی ڕەشەمەی ۱۳۵۷، ڕاگەیاندنی تێکۆشانی ئاشکرای حیزبی دێموکرات لە مەهاباد
۲۳ی ڕەشەمەی ۱۳۷۱، بۆمبارانی بنکەکانی حیزب و نەخۆشخانەی ئازادی لە قەندیل
۲٤ی ڕەشەمەی ۱۳۵۷، ڕۆژی دامەزرانی یەکیەتیی ژنانی دێموکراتی کوردستانی ئێران
۲٦ی ڕەشەمەی ۱۳٦٦، ساڵڕۆژی بۆمبارانی شیمیایی شاری هەڵەبجە

ئامادەکردن: ناوەندی ڕاگەیاندنی حیزبی دێموکراتی کوردستانی ئێران ، دیزاین: ڕاگەیاندنی یەکیەتیی لاوانی دێموکراتی ڕۆژهەڵاتی کوردستان

www.kurdistanmedia.com www.kurdch.tv www.lawan.com

Kurd.channel Kurdch1 Kurdchanneltv Kurdchannel.tv Kurdchannel_tv